

CUPRINS

Porunca Iubirii apare cu binecuvântarea **Arhiepiscopiei Sibiului**

C R E D I N Ț Ă	7	Veniti la Mine! Predici, convorbiri, conferințe	<i>Pr. C-tin Necula</i>	C A L E A
	12	Revelația în accepțiunea Sfinților Părinți Razboiul nevazut. Isihasmul	<i>Pr. prof. Ioan Bunea</i>	
	20	Psihologia rugăciunii (1) Flori de Pateric. Orizonturi spirituale	<i>Monahul Nicodim</i>	
	25	Ieromonahul Lavrentie - Mănăstirea Frăsinei Monahismul românesc atonit. Bătrânii de la Colciu (3)		
N Ă D E J D E	32	Religii - Ecumenism - Globalizare Decalogul postmodernității	<i>Pr. lect.univ. dr. Teofil Tia</i>	A D E V Ă R U L
	42	Știința și religie. Medicina creștină Principalele consecințe ale evoluționismului	<i>Ion Vlăducă</i>	
	44	Arta creștină. Poezia religioasă Poezii.	***	
I U B I R E	46	Dumnezeu este iubire Mulțumire lui Dumnezeu pentru bineface- rile lui către noi	<i>Sf. Simeon Noul</i> <i>Teolog</i>	V I A Ț A
	54	Educația creștină și tinerii Despre pocăința tinerilor	<i>P.S. Iosif Pop</i>	
	70	Familia creștină <u>Misticismul și puterile naturale. Răspun-</u> <u>derea preoților în regenerarea morală a</u> <u>insului, familiei și a neamului</u>	<i>Pr. Arsenie Boca</i>	
α	82	<u>Biserica în mileniul III (6)</u> Ortodoxia mileniului III	<i>Î.P.S. Serafim</i>	Ω

Veniți la Mine !

Revelația în accepțiunea Sfinților Părinți

– o posibilă direcție –

Pr. Constantin Necula

Fiind comunitate aleasă care a devenit în istorie «poporul lui Dumnezeu» (I Petru 2, 10), «trupul lui Hristos» (Rom. 12, 4; I Cor. 10, 17; 12, 27; Efes. 1, 23; 2, 16; 4, 4) și «templul Duhului Sfânt» (I Cor. 3, 16; Efes. 2, 23), Biserica posedă propria ei viață, care este viața în Dumnezeu – Sfânta Treime. Biserica se definește în raport cu această viață: *«comuniunea noastră este comuniunea cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos»* (I Ioan 1, 3). Biserica este adesea comparată cu o corabie care poartă vistieria credinței și a vieții deiforme.

Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție exprimă și mărturisesc, în formă concentrată, această comunicare a Bisericii cu cuvântul lui Dumnezeu și în Cuvântul lui Dumnezeu, *«Calea, Adevărul și Viața»* (Ioan 14, 6). Biserica nu inventează învățătura și mărturia sa despre Dumnezeu, ci recunoaște pe Dumnezeu așa cum El Însuși S-a descoperit de-a lungul istoriei mântuirii (Deut. 5-6; Iosua 24) sub forma «alianțelor» pe care El le-a inițiat.

Prin Revelație, Teologia Ortodoxă înțelege faptul descoperirii și manifestării lui Dumnezeu cel Viu, precum și conținutul cuvintelor, actelor și evenimentelor (*„minuni, semne și acte pline de putere“*, Fapte 2, 22) prin care Dumnezeu restabilește comuniunea Sa cu creația și cu neamul omenesc, rămânând în mijlocul acestora (*„Iată, Eu cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor...“*). Revelația este dezvăluirea și conținutul «tainei celei ascunse timp de veacuri, dar acum arătată prin Scripturile proorocilor și, după porunca veșnicului Dumnezeu, adusă la cunoștința tuturor neamurilor spre ascultare în credință» (Rom. 16, 25-26).¹

De aici și importanța Bibliei nu numai ca monument al cuvântului revelat, ci și ca revelație care face cunoscut prin cuvinte tainele lui Dumnezeu. *„Biblia este o metaforă a Duhului: Îi conține urmele, iar litera ei Îi dezvăluie cuvântul, lăsându-se înscrisă de către oameni. Dacă iubirea nu ar fi fost decât o calitate a dumnezeirii, pe care omul ar fi trebuit s-o imite, atunci monologul ar fi fost suficient, iar Biblia ar fi fost dictată, precum Coranul. Dar El nu dictează. O iubire impusă încetează de a mai fi iubire; de aceea Yahwe îl cheamă pe om lângă El și, totodată, îi lasă libertatea deplină de a reacționa. În esență, Biblia dă seama tocmai de acest dialog om-»*

jugal între Dumnezeu și om.”² (...)

Textul sacru nu invită la flirt, nu se mulțumește să cocheteze cu cititorul său, nu-i face curte. Ci îl onorează, asumându-și intrarea în casă cu el. Este o nuntă, „al cărei pat este Crucea“ (zice Sf. Ioan Gură de Aur). O nuntă ce vădește sfințenia.

Teologia Ortodoxă, spre deosebire de sectele și mișcările fundamentaliste, acordă o mare atenție descoperirii lui Dumnezeu în creație și contemplării naturale, aceea despre care, pe lângă Biblie (Rom. 1, 20-21), dau mărturie și filosofia, prin Platon („binele suprem“) și Aristotel („primul motor“) – rost care-i așează în pictura bisericii în apropierea sibilelor sau a altor „voci mesianice“ – și religiile naturale și monoteiste care poartă cu ele referințe la un timp mitic, când realitățile văzute preexistă în arhetipurile lor nevăzute, vorbind astfel o nostalgie a perfecțiunii originare.

Această teologie a descoperirii lui Dumnezeu în starea de creație determină și o atitudine dată de știință și de dezvoltarea civilizației care dezvăluie credincioșilor o nouă concepție, modernă, despre lume și viață.³

În viziunea Sfinților Părinți, Dumnezeu, Creatorul lumii, are foarte multe „ecouri“ în spațiul cosmic, dar dintre toate fapțurile numai ființa umană poartă „chipul“ Său. În spațiul interior uman, sufletesc, se manifestă o oarecare „revelație“ a lui Dumnezeu (Romani 1, 19) care în teologie poartă cu sine imaginea „paradigmelor divine“. Iustin Martirul și Filosoful vorbea de semințele Cuvântului cel împrăștiat în lume înainte de Întruparea lui Hristos. Această sămânță (λογος σπερματικός) se află de la natură în libertatea individuală, în mintea rațională și în rațiunea morală a persoanei umane, creștini fiind cei care primesc întreg pe Hristos Iisus pe cuvântul (Logosul întrupat).⁴ Desigur că această descoperire naturală este dibuitoare și imperfectă, dar mai ales parțială.⁵

Toți marii isihăști, filocalici, arată unitate în a afirma că în contemplarea naturală nu e vorba de o simplă judecată deductivă și că ea are nevoie de lumina aceea „întru care vom vedea lumină“ (Ps. 35, 10) după ce metoda ascezei va trece prin toate etapele ei: curățirea minții, lepădarea de patimi, revenirea la starea dintâi câștigând o vedere nepătimașă asupra lucrurilor.⁶ Ca o coroană a gândirii de acest tip ne pare a fi spusă Sf. Petru Damaschinul: «*Aceasta [contemplația naturală] e numită de unii înțelepciune, pentru că mintea vede lucrurile așa cum sunt după firea lor. De alții, iarăși, e numită pătrundere, pentru că cel care are parte de ea cunoaște din tainele ascunse sau scopul lui Dumnezeu așezat în Sfintele Scripturi și în fiecare făptură. Iar aceasta se naște din darul deosebirii și poate înțelege rațiunile celor sensibile și inteligibile. Din această pricină se numește vedere (contemplan) a celor ce sunt, sau a făpturilor, dar ea este firească (naturală) și vine din curăția minții*».⁷

Din aceasta decurge și concluzia Sf. Clement Alexandrinul, care spune: „*Calea Adevărului este una, dar în ea se varsă din alte părți ale curgeri de apă ca dintr-un râu veșnic*“.⁸

Pentru a ne orienta în concepția Sfinților Părinți cu privire la Revelația propriu-zisă (la Sfânta Scriptură așadar), vom face un demers legat mai mult de tradiția catehetică a creștinismului timpuriu ce se naște, firesc aproape, în prelungirea dimensiunii kerymatice a mesajului evanghelic.

Comunitățile dintâi au fost obligate să pună la punct un sistem propriu de «predare» a învățăturii de credință, centrat pe textul Sfintei Scripturi, dezvoltat pe seama exegezei celor mai sfinți dintre creștini. Dimensiunea aceasta exegetico-catehuală este consubstanțială creștinismului, dată fiind vocația propovăduitoare a acestuia.⁹ Povestea iubirii lui Dumnezeu devine temă centrală a catehizării, având în centru Revelația-Sfânta Scriptură, iar în timp întreaga teaurizare a cuvintelor despre Cuvânt pe care Biserica le păstra în Tradiție.

Părintele Boris Bobrinskoy scria în deschiderea unui capitol despre Părinți și Sinoade: „*Scrierile patristice oglindesc în aceeași măsură ca și Noul Testament mărturisirea fundamentală de credință a Bisericii în Iisus Hristos Cel mort și înviat, în certitudinea trăirii prezenței Duhului de viață dătător. Mai mult decât o reflexie asupra Duhului, Părinții ne împărtășesc o experiență a Duhului Însuși în Biserică*”,¹⁰ de unde și continuitatea intrinsecă între Scriptură și revelarea ei prin cuvântul Părinților.

La Fericitul Augustin găsim oarecum explicația utilizării Scripturii în dezvăluirea învățăturii către cateheți: „*Expunerea este completă atunci când cineva este catehizat începând cu versetul: La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul, și terminând cu perioada actuală a Bisericii. Pentru aceasta nu suntem obligați să reproducem din memorie întreg Pentateuhul sau toate cărțile Judecătorilor, ale Regilor și ale lui Ezdra sau toată Evanghelia și Faptele Apostolilor, chiar dacă le-am învățat cuvânt cu cuvânt, și nici să înfățișăm și să explicăm toate cele cuprinse în aceste cărți, cu cuvintele noastre. Nici timpul nu ne îngăduie aceasta și nici nu este necesar. Trebuie să le cuprindem însă pe toate în treacăt și la modul general, astfel încât să fie alese câteva mai demne de admirație, care să fie ascultate cu mai multă plăcere și să fie plasate chiar în momentele-cheie. Nu se cade să le înfățișăm ca pe niște manuscrise legate în învelitori și să le răpim imediat privirii. Dimpotrivă, zăbovim pentru o vreme, ca și cum le-am dezlega și le-am desfășura, trebuie să le oferim sufletelor ascultătorilor pentru ca ei să le privească atent și să le admire. Celelalte trebuie introduse în context printr-o rapidă trecere în revistă. Astfel, prin retragerea lor în planul al doilea, faptele pe care dorim să le evidențiem vor ieși mai mult la lumină, ascultătorul pe care dorim să-l stimulăm prin expunerea noastră nu va ajunge la ele obosit, iar memoria celui ce trebuie instruit prin învățătura noastră nu va deveni prea încărcată.*”¹¹ Tot Augustin este cel care ne vestește că „*întreaga Scriptură anunță venirea Domnului*”.¹²

Tot la Augustin putem identifica încă un aspect al propovăduirii Revelației – constanța, fidelitatea integrării liturgice a comentariului. Era de Săptămâna Luminată a anului 407 (cf. I. de la Potterie, S. J.) când Augustin începe tâlcuirea Epistolei I a Sf. Ioan Teologul, cerând ajutor Domnului pentru tâlcuire și socotind că e nevoie de o lectură duhovnicească (lectio divina) a textului în acest context pascal.¹³ De la el avem însă și opusul în raport cu folosirea Scripturii în „Solilocvii”¹⁴ (socotite de unii tocmai pe acest motiv pseudo-augustinien), ca și în „De Magistro” – citarea Scripturii să fie extrem de limitată, în primul caz nulă.¹⁵

Sfântul Irineu de Lyon (născut cu aproape 300 de ani mai înainte) vedea și el în Revelație o lucrare a Duhului Sfânt care face cunoscută lumii voia lui Dumnezeu: „*Căci ceea ce a fost cu neputință pentru firea noastră și ca urmare ar fi dus la necredință în om, Dumnezeu a făcut cunoscut mai înainte prin profeți, adică prevestind-o cu mult timp mai înainte și în cele din urmă prin împlinirea ei așa cum Dumnezeu a prevestit, pentru ca să cunoaștem că Dumnezeu a fost Cel Care ne-a descoperit mai înainte mântuirea noastră*”¹⁶, finalul tratatului său de propovăduire cerând «să stăruim în adevăr», stăruință care – pe seama Scripturii – va naște lucrarea „Adversus haereses”.¹⁷

La Clement Alexandrinul în «Pedagogul»¹⁸, remarcabil pentru accepțiunea în ce privește Scriptura este stilul lipsit – voit – de compoziție. „Când o idee ispititoare îi vine sub condei îl răpește ușor, mai ales când un poet cu renume, cu o idee valoroasă, i se furișează în spirit. Îi plac jocurile de cuvinte, interpretările alegorice – să nu uităm că face parte din Școala de la Alexandria, nu? – întemeiate pe etimologii îndrăznețe, adesea puerile, și pe antiteze. Pune pasiune în lucruri care ne par astăzi de puțină valoare literară sau teologică. Citațiunile sunt folosite din memorie – se vede ici-colo că modifică textul original cu scopul de a face mai înțeles principiul pe care vrea să-l dezvolte, parcă ar vrea să fie el interpretat de Sfânta Scriptură în aceeași măsură în care o interpretează el. O memorie distinsă îl ajută în această operă, căci frazele Vechiului și Noului Testament se contopesc în stilul lui, formând aproape o unitate, încât deseori pierzi din vedere că nu mai vorbește Clement”.¹⁹

Alt mod cu totul pedagogic de interpretare a Scripturii identificăm în „Dialogul cu iudeul Trifon”²⁰ al Sf. Iustin Martirul și Filosoful, unde apologetul creștin nu doar că folosește Scriptura pe argumentare, ci creează una din cele mai accesibile dimensiuni ale exegezei, aceea legată de modul exegetic al Vechiului Testament, al culturii și mentalității iudaice, transformat în Duhul Sfânt în discurs lucid și realist asupra Adevărului de credință. Citări largi din Scriptură fac din carte un veritabil punct de reper în controlul textului scripturistic și al valorilor sale în explicitarea adevărilor de credință.

La același capitol de utilizare „pedagogică” a Scripturii putem încadra și temeinicul monument patristic care este „Dogmatica” Sf. Ioan Damaschin.²¹ Alături de „Catehezele” Sf. Chiril al Ierusalimului²² sau de încă netradusele în limba română „Cateheze baptismale” ale Sf. Ioan Gură de Aur sau „Cateheza pentru neofiți” a Sf. Niceta de Remesiana, ele pot alcătui posibile surse de reasumare a așezării revelației în context patristic.

O posibilă *Concluzie* a demersului nostru din aceste pagini aflăm tot la un Sfânt Părinte – Sf. Ambrozie, episcopul de Milano, care, în comentariul la Ps. 118, v. 82: „*Sunt ochii lăuntrici care trebuie fixați asupra cuvântului lui Dumnezeu, până la topire (în sensul «afundării» în orbite). Și nu trebuie să ne fie teamă că suntem trândavi dacă dăruim timpul nostru cuvântului lui Dumnezeu. Căci este drept să avem un respect deosebit față de aceia care se dedică aprofundării în cunoașterea teologică*”.²³

¹ BRIA, Pr. Prof. Ion, «Credința pe care o mărturisim», Ed. Instit. Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1987, p. 15-16;

² JINGA, Constantin, „Acul și cămila – Lecturi biblice de post-modern», Ed. Marineasa, Timișoara, 2002, p. 19-20;

³ BRIA, op. cit., p. 21;

⁴ Sf. Iustin Martirul și Filosoful, Apologia a doua, VIII-XII, col. P.S.B., p. 83-87;

⁵ Idem, Apologia a doua, X, Col. P.S.B., p. 84-85;

⁶ pe larg a se vedea CITTERIO, Elia: «Nicodim Aghioritul – Personalitatea, viața, opera, învățătura mistico-ascetică», Ed. Deisis, 2001, capitolul „Metoda ascezei“, p. 138-156;

⁷ PETRU DAMASCHINUL, „Învățăături duhovnicești“, cuvântul 24, Filocalia, vol. V, p. 265;

⁸ Sf. CLEMENT al ALEXANDRIEI, Stromata I, 29.1 în vol. „Stromate“, P.S.B., p. 22-26;

⁹ Daniélou, Jean și du Chaulat, Régine: „La catéchèse aux premières siècles“, Paris, 1968, p. 21-23;

¹⁰ BOBRINSKOY, Preotul profesor Boris, «Împărțășirea Sfântului Duh», Ed. I.B.M. al B.O.R., București, 1999, p. 31;

¹¹ AUGUSTIN, „Prima cateheză – inițiere în viața creștină“, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 41-43 (III. 5);

¹² Idem, p. 49 (III. 8);

¹³ cf. Prolog la „Comentariul Epistolei I a Sf. Ioan Teologul“, ed. în lb. Franceză, în col. Les Peres dans la Foi, Desclée de Bronner, 1986, p. 25;

¹⁴ AUGUSTIN, „Solilocvii“, ed. bilingvă, Humanitas, București, 1993, 268 – cu citări ample din filosofia augustiniană „dialoguri interioare cu propria rațiune“;

¹⁵ AUGUSTIN, „De Magistro“, ed. bilingvă, Humanitas, Buc., 1994, 158 p., în care stă de vorbă cu fiul său Adeodat, a cărui minte „îl speria“;

¹⁶ Sfântul Irineu de Lungdunum: „Demonstrația propovăduirii apostolice“, (43), Ed. I.B.M. al B.O.R., București, 2001, p. 105;

¹⁷ Idem, (100), p. 153;

¹⁸ Clement Alexandrinul, „Pedagogul“, col. „Izvoarele Ortodoxiei“, nr. 3, București, 1939, 383 p.;

¹⁹ din introducere la „Pedagogul“, Ed. citată, introducere care aparține cel mai probabil traducătorului, Dr. Nicolae I. Ștefănescu, p. 20-21;

²⁰ Sf. Iustin Martirul, „Dialogul cu Iudeul Trifon“, col. I.O., nr. 4, București, 1941, 327 p.;

²¹ Sf. Ioan Damaschin, „Dogmatica“, col. I.O., nr. 1, București, f.a. (~ 1938), 358 p., una din scrierile patristice cu cele mai multe citate scripturistice;

²² editate tot în col. Izvoarele Ortodoxiei (I.O.), nr. 6-7, vol. I și II, București, 1943, un excelent model de fondare a catehezei pe Cuvântul lui Dumnezeu și pe cuvintele Sale;

²³ Sf. Ambrozie, „Viu va fi sufletul meu“, părți alese din Comentariul la Psalmul 118, trad. Pr. C. Necula, Ed. „Oastea Domnului“, Sibiu, 2000, p. 69-70.

Psihologia rugăciunii (1)

Pr. Prof. Ioan Bunea

Rugați-vă neîncetat (1Tes. 5, 17)

Cuvintele Sf. Apostol Pavel adresate tesalonicenilor: „Rugați-vă neîncetat”, exprimă una din datoriile fundamentale ale omului, îndeosebi a creștinului, de a ține, fără întrerupere, legătura cu Dumnezeu, prin rugăciune... Cuvintele Apostolului neamurilor exprimă în același timp chintesența creștinismului cu privire la valoarea omului și poziția lui în lume... Între armele eficace... în lupta de cucerire a supremelor idealuri, în frunte cu mântuirea, rugăciunea este cea dintâi. Esența și analiza ei psihologică vom încerca s-o facem în cele ce urmează.

Rugăciunea - privilegiul omului.

Rugăciunea - inima religiei în general și a religiei creștine în special

Rugăciunea¹ este legată indisolubil de natura ființei umane; ea este semnul neîndoielnic al superiorității și supremației omului față de ființele necuvântătoare, ea „*este manifestarea firească a omenității noastre*”. Th. Carlyle spune despre rugăciune că este cel mai profund dintre instinctele umane. „*Cei care se roagă sunt oameni prin excelență; prin rugăciune, ei exercită cel mai mare privilegiu al umanității*”. „*Întreaga viață spirituală cuprinsă în rugăciune, țâșnește și se prăvălește din rugăciune și e purtată de ea*”².

Trebuiește biologice au și animalele. Întâlnim la animale instinctul foamei, al setei, al reproducerii etc, dar le lipsește „instinctul metafizic”, setea după valori spirituale. Întâlnim la animale instinctul de sociabilitate, grație căruia ele se adună și trăiesc în turme, cirezi, etc, le lipsește însă conștiința socială. Sunt lipsite

cadrul îngust al vieții lor biologice, nu pot reflecta asupra evenimentelor trecute sau viitoare, n-au perspectiva istorică a evenimentelor. Mai presus de toate, animalele n-au putința de a intra în comuniune liberă și conștientă cu Dumnezeu; ele n-au religie și, în consecință nu pot avea nici rugăciune. Singur omul este ființa care se roagă. Între ființele de pe pământ, prerogativa rugăciunii aparține în exclusivitate omului. Dacă lucrurile neînsufleteite și ființele lipsite de rațiune n-au putința de a preamări după cuviință pe Dumnezeu, omul este dator să se facă interpretul lor și să officieze în locul lor. Foarte nimerit se exprimă Epictet în această privință, când spune : „Lumea aceasta este un templu clădit pentru lauda lui Dumnezeu și omul este preotul. Toate ființele contribuie prin munca, viața și substanța lor, la întreținerea omului, pentru ca el să officieze în acest templu și să laude pe Dumnezeu. Calul, boul și oaia ne zic pe tăcute: Eu însumi nu pot lăuda pe Dumnezeu, pentru că nu mă pricep, dar îți dau munca, pielea, lâna și carnea mea, ca să te îmbraci și să te hrănești, cu condiția ca să cinstești tu pe Creatorul în locul meu. Neîmplinirea acestei obligațiuni n-ar însemna deci a le face o nedreptate, a le răpi munca? N-ar însemna a le face nefolositoare și a le lipsi de scopul lor ultim?”³ Rămâne, deci, ca omul, cu osebire creștinul, să dea expresie practică cuvintelor psalmistului: „*Voi lăuda pe Domnul în viața mea, voi da slavă Dumnezeului meu cât voi mai trăi*”⁴.

Rugăciunea este inima religiei, este sufletul sentimentului religios, este religia în lucrarea, religia vie, religia adevărată. O religie fără rugăciune este un nonsens, este cel mult o religie naturală, care se bate neputincioasă în întrebări ce rămân veșnic fără răspuns și în numeroase contradicții interne. Practic, o astfel de religie, în care credința și rugăciunea nu viețuiesc și nu sânguiesc împreună, nu aduce nici un spor în promovarea aspirațiilor înalte ale omului, nu contribuie cu prea mult la înzdrăvenirea lui morală, prejudiciindu-i mântuirea. O religie naturală lasă pe Dumnezeu și om îndepărtați unul de altul. Nici o legătură intimă, nici un dialog ulterior, nici un schimb între ei, nici o acțiune a lui Dumnezeu în om, nici o întoarcere a omului la Dumnezeu. În fond, această pretinsă religie nu este decât filosofie. Ea s-a născut în epocile raționalismului și n-a fost niciodată mai mult decât o abstracție. Fiind o creație artificială și caducă, ea este lipsită de particularitățile specifice religiei și, ca atare, rugăciunea nu poate odrăsli pe tulpina ei lipsită de sevă divină.⁵

Religia noastră creștină este religia rugăciunii. Așa ne-a înfățișat-o Mântuitorul prin învățătura și pilda vieții Sale. El a pus accent pe valoarea practică a rugăciunii, prezentând-o ca o datorie, ca trebuință vitală a tuturor credincioșilor, care îi păzesc cuvântul și vreau să-l imite pilda. În rugăciune, omul se adresează lui Dumnezeu, intră în legătură

cu El, îi înfățișează trebuințele și frământările vieții sale, cerându-i asistență. În rugăciune se descoperă Dumnezeu mai mult decât oriunde și revarsă din darurile Sale sfințitoare în amfora vieții sufletești a credinciosului.

Ținând seamă de rolul considerabil pe care îl are rugăciunea în viața religioasă și morală a credinciosului, ca factor de înnoire sufletească și de promovare a virtuților sublime, Mântuitorul îi învață pe Sf. Apostoli cum să se roage, împărtășindu-le formula rugăciunii desăvârșite: **Tatăl nostru**. Această rugăciune cuprinde două serii de cereri: primele se referă la împlinirea voi lui Dumnezeu pe pământ; celelalte se referă la binele vremelnic și spiritual al omului⁶. Mântuitorul a făcut din rugăciune cel mai minunat mijloc de înălțare a omului către cer și de pogorâre a cerului pe pământ. Mântuitorul nu numai că recomandă rugăciunea stăruitoare, perseverentă,⁷ ci încurajează chiar rugăciunea supărătoare – judecată omenește – cum este în cazul femeii canaaneice⁸. Mântuitorul înfățișează rugăciunea ca **datoria datoriilor**⁹. Pentru a fi cât mai edificator în problema rugăciunii, El însuși se roagă în diferite împrejurări ale vieții Sale pământești. Se roagă în pustie, înainte de începerea activității Sale publice petrece nopți întregi în rugăciune¹⁰; se roagă în momentele cele mai solemne ale vieții Sale, ca la înmulțirea pâinilor¹¹; înainte de învierea lui Lazăr, fiind totdeauna ascultat de Părintele Său bun¹²; se roagă înainte de a fi dus la moarte, pentru Sine, pentru ucenici și pentru toți credincioșii¹³; se roagă în momentele dramatice ale vieții Sale, urmărind prin aceasta să întipărească în conștiința oamenilor necesitatea specială a rugăciunii în fața ispitelor. Concludentă în această privință, este rugăciunea făcută în grădina Ghetsimani¹⁴.

De la început Biserica a practicat rugăciunea, imitând pilda dumnezeiescului ei Întemeietor. Rugăciunea era îndeletnicirea predilectă a celor 12 Apostoli, care așteptau venirea Duhului Sfânt¹⁵. Sf. Apostol Pavel, abia convertit, se roagă,¹⁶. Sf. Apostol Pavel preconizează viața creștină ca o împreună viețuire cu Hristos, întrucât creștinii sunt trupul lui Hristos și mădulare în parte¹⁷. Condiția unirii active și permanente a creștinilor cu Hristos este rugăciunea, pe care Sf. Apostol Pavel o recomandă stăruitor în Epistola I Către Tesaloniceni, 5, 17, spunând: „Rugați-vă neîncetat”.

Rugăciunea creștină și dragostea frățească

Caracterul special al rugăciunii creștine se învederează din jertfa euharistică, încredințată de Mântuitor preoților Noului Testa-

ment. Grație acestei jertfe, se înalță către cer nu numai rugăciunea omului, ci rugăciunea proprie Cuvântului întrupat, etern viu și mereu rugător pentru noi. Preotul reeditează gestul sacerdotal al Mântuitorului de la Cina cea de taină, reeditează jertfa Răscumpărătorului, ceea ce înseamnă că creștinul ce-și împreună mâinile și-și pleacă genunchii pentru rugăciune în timpul Sfintei Liturghii, nu este singur, ci este cuprins în văpaia iubirii Fiului lui Dumnezeu. În aceste momente, credinciosul simte și trăiește la unison cu întreaga obște cufundată în rugăciune. Sfânta Euharistie este simbolul unității neamului creștinesc, este respirația în același duh al iubirii și împreunarea creștinilor cu izvorul vieții, cu Hristos,¹⁸. Prin ea se realizează adevărata solidaritate umană. Sufletul autentic creștin nu vrea să se roage singur, fiindcă nu este interesat exclusiv de propria sa mântuire ci este solidar cu toți cei care mărturisesc aceeași credință. Rugându-se, credinciosul are sentimentul că sporește viața religioasă a fraților săi. El va face să pătrundă puterile sale vitale în existența aproapelui, înglobând-o pe aceasta în profunzimile propriei sale ființe. Pe drept cuvânt remarcă Robert Will, că oamenii trebuie să învețe a se ruga nu numai unii pentru alții ci unii cu alții și, într-un fel oarecare, unii în alții. **Rugăciunea liturgică** nu șterge personalitatea insului, cum se întâmplă la unele secte, la care rugăciunea individuală face erupție în sufletele apropiate, le subjugă sau chiar le smintește, în ultima analiză, paralizează elanul lor vital, compromițând comuniunea lor cu Dumnezeu. Rugăciunea liturgică unește inimile, fără să violenteze sufletele. Ea asigură creștinului deodată sentimentul independenței sale individuale și acela al solidarității frățești.¹⁹

Creștinul se consideră ca un mădular al trupului mistic al Mântuitorului, deci se simte unit printr-o legătură invizibilă cu frații săi din comunitatea creștină. Aici nu e o lucrare periferică, nu e o simplă întovărașire exterioară, ci e o penetrație a sufletelor, unele în altele, o influență reciprocă a ființelor între ele, analoagă comunicării neîntrerupte a materiei vii în membrele corpului. Adresându-se altora să-l însoțească în rugăciune sau rugându-se pentru alții, creștinul exclude din rugăciune orice notă egoistă, prefăcând-o într-un act de caritate.²⁰ Creștinul vrea să fie însoțit la Dumnezeu de Biserica sa, de aceea cheamă sufletul fraților săi în jurul rugăciunii sale. Nu se mulțumește însă cu o simplă comunicare a sufletului său cu celelalte suflete, ci se substituie lor, îndeosebi celor mai deznădăjduite și mai păcătoase, venindu-le într-ajutor în ușurarea stării lor și a exierii păcatelor lor. Marele romancier rus F. M. Dostoievski, vorbind despre rugăciune, îi atribuie o valoare mult mai mare atunci când se face și pentru alții, dezinteresat, îndeosebi pentru străinii care mor și n-are cine să se roage pentru sufletul lor,

pentru sinucigași și pentru păcătoși în general. „Amintește-ți, tinere – spune Zosima – de a repeta în fiecare zi și ori de câte ori poți în minte: „Doamne, ai milă de toți cei ce apar acum în fața Ta”, căci în fiecare oră mii de ființe își sfârșesc viața pământească, iar sufletul lor ajunge înaintea Mântuitorului; câți printre ei n-au părăsit pământul în singurătate, neștiuți de nimeni și înspăimântați de indiferența generală. Sufletul înspăimântat în fața lui Dumnezeu, va fi impresionat că a avut și el pe cineva pe pământ, care-l iubește și intervine pentru el... Și-i va ierta lui pentru tine”,²¹. Există o lege a vinovăției universale, spune Dostoievski de aceea se impune rugăciunea pentru toți, deci și pentru păcătoși. „Nu există, spune Zosima, decât un singur mijloc de mântuire: ia asupra ta toate păcatele oamenilor... și vei vedea că așa este, că tu ești vinovat pentru toți și pentru tot”²². Din sentimentul de vinovăție universală se naște iubirea față de toți, care înflăcărează inimile și ne determină să facem rugăciuni și pentru cei păcătoși. Prin iubire putem câștiga lumea toată și răscumpăra nu numai păcatele noastre, ci și ale altora.

Religia creștină a dat acestui sentiment de fraternitate spirituală o valoare mai mare decât orice religie. În alte religii, rugăciunea de înfrățire nu apare totdeauna clară; ea se desprinde cu greu din alte sentimente. Chiar și în religia mozaică a Vechiului Testament, existența acestui fel de rugăciune nu o întâlnim decât în câteva texte sporadice; ne este semnalată în cartea Psalmilor. În schimb, în creștinism, ea se manifestă mai limpede de la început. Pe drept cuvânt, remarcă Ciprian că în „**Rugăciunea Domnească**”, nu spunem „Tatăl meu”, ci „Tatăl nostru”, nu spunem „Dă-mi mie”, ci „Dă-ne nouă”.²³ Însuși Mântuitorul vrea să ne rugăm nu numai pentru noi, ci pentru toate sufletele. În acest scop, Iisus a premers cu exemplul rugându-se pentru Apostoli, pentru prieteni și pentru păcătoși. Sf. Apostol Pavel termină toate epistolele sale printr-un îndemn la rugăciune frățească.²⁴; îndemnul aceasta este consecința firească a învățăturii sale dogmatice despre trupul mistic al Mântuitorului.²⁵

Deci, liturghia se prezintă ca rugăciunea Bisericii, luată ca societate religioasă, ea fiind socializarea prin excelență a rugăciunii.²⁶

Caracterul social al rugăciunii creștine se vedește cu deosebire în rugăciunea Domnească, care începe cu expresii ce arată mișcarea ei normală spre alte ființe decât subiectul rugător. Astfel: numele Tău, Împărăția Ta, voia Ta, pâinea noastră, iartă-ne nouă, nu ne duce în ispită, etc...²⁷. Primele două cuvinte din rugăciunea domnească „Tatăl nostru” constituie o probă elocventă că în structura ei internă ea are un caracter comunitar. „Învățându-ne să zicem **Tatăl nostru**, nu Tatăl meu, Domnul a vrut pe de o parte să înăbușe în germen tendința extrem de puternică de a căuta și obține

și fericirea; iar pe de altă parte, să trezească și să dezvolte conștiința apartenenței comune la marea familie a neamului omenesc, precum și conștiința datoriei de a ne căuta binele și fericirea nu împotriva și în dauna celorlalți, ci în cadrul binelui și fericirii obștești. Nu ți-e îngăduit să te prezinți înaintea lui Dumnezeu rupt sufletește de ceilalți, nici într-o stare de indiferență față de ei, cu atât mai puțin în stare de vrăjmășie cu dâșii. Pe Dumnezeu cel iubitor de oameni nu-L poți numi Tată, dacă pe ceilalți nu-i recunoști ca frați ai tăi și dacă te porți crud și neomenos față de dâșii”.²⁸

Dacă supunem cererile din Rugăciunea Domnească unei examinări amănunțite constatăm că absolut toate vizează nu numai viața creștinului singuratic ci a tuturor oamenilor. Astfel, prin cuvintele „... **Sfințească-se numele Tău**” se urmărește preamărirea sfințeniei inerente lui Dumnezeu și eliberarea omului din legăturile patimilor aducătoare de moarte. Eliberarea omului din robia impulsurilor egoiste și practicarea virtuții constituie condiții indispensabile pentru realizarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Ori, rostuirea vieții potrivit orânduirii divine, credinciosul n-o vrea numai pentru sine, ci pentru toți, drepti și păcătoși deopotrivă. Iată ce spune Tertulian în această privință: „*Ne rugăm ca numele Lui să fie sfințit în noi, care îi aparținem, ca și ceilalți pe care harul îi așteaptă, așa încât satisfacem și prescripția de a ne ruga pentru toți. Când, deci, lăsăm la o parte cuvântul noi, și nu spunem: sfințească-se El în noi, vrem să spunem: sfințească-se în toți*”.²⁹

Cuvintele „...**vie împărăția Ta**” sunt un strigăt împotriva pasivismului ucigător și o chemare adresată tuturor oamenilor la o viață neprihănită, prin smulgerea *tuturor* din marea fărădelegilor și îmbrățișarea viețuirii cu Domnul. Acesta-i mijlocul de trecere pa tărâmul împărăției lui Dumnezeu. Evident că în acest scop, se cere îndeplinirea voii Sale, precum în cer așa și pe pământ, de către toți, fără deosebire. Sf. Ioan Gură de Aur ne învață ca în rugăciunile noastre să avem grijă de *toată* lumea, căci „*Mântuitorul nu zice: „**Facă-se voia Ta**”, „în mine” sau „în noi”, ci peste tot pământul, pentru ca astfel eroarea să fie smulsă și implântat adevărul, răutatea înlăturată și introdusă virtutea, să nu se deosebească prin nimic cerul de pământ*”.³⁰

Cererea: „**Pâinea noastră cea de toate zilele**” exprimă cu vârf și îndesat caracterul social al rugăciunii. Mântuitorul nu spune: „pâinea mea”, ci „pâinea noastră”, ceea ce însemnează că în privința procurării celor necesare existenței – implicit munca – în temeiul iubirii frățești, oamenii trebuie să fie solidari. Purtăm o răspundere de existența semenilor noștri și ca atare, de organizare a muncii și de repartizare echitabilă a roadelor ei.³¹

„Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”, este o cerere care se referă la caria păcatului, cauză a desfigurării ființei umane și a războirilor nefaste dintre oameni. Eliminarea ei din suflete este o condiție a însănătoșirii omului și a redresării morale a societății. Pentru refacerea unității morale – năruită prin păcat – se cere intrarea din nou în comuniune cu Dumnezeu, singurul în măsură să spele înținăciunea patimilor și a fărădelegilor; e necesar să-i cerem izbăvirea din viforul crunt al păcatelor, pentru toți, trebuind ca și noi să acordăm frățesca iertare tuturor semenilor noștri. Aici se pune problema conștiinței vinovăției proprii și a răspunderii pentru vinovăția semenilor noștri. Dacă persistă răul între oameni și le pricinuieste suferințe permanente, cauza trebuie s-o căutăm în propriile noastre păcate, precum și în păcatele altora, de care suntem răspunzători, că n-am căutat să le lecuiim. Purtând de grijă semenilor noștri, întâi, înăbuși în tine pornirile egoiste, și, în al doilea rând contribuie la împuținarea răului în lume.

Iertarea păcatului încă nu-i o garanție că el nu va mai apărea. De aceea Mântuitorul ne învață în ultima cerere, zicând: **„Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău”**. Se cere ca mereu să fim treji în fața împrejurărilor care ne-ar duce la o nesocotire a legilor morale. Să ne ferim de ispite, dar să nu dăm șansă la alunecare nici altora. Războiul ce trebuie să-l ducem împotriva celui rău, să nu-l ducem izolat, ci prin împreunălucrare, pentru ca de roadele biruinței să poată beneficia toți.

Se constată, deci, că Rugăciunea Domnească este o rugăciune care exprimă principiul confraternității creștine, a unității dintre membrii Bisericii, a datoriei ce la incumbă tuturor de a sârgui pentru izbăvirea lumii. Se impune ca gândurile, rugăciunile și acțiunile creștinilor singuratici să cuprindă și mântuirea semenilor, pentru că *„purtând sarcinile unii altora, așa împlinesc legea lui Hristos”*.³²

Rugăciunea este miezul religiei noastre creștine. Ea este pentru credința noastră ceea ce este rațiunea pentru filosofie și experiența pentru știință.

- va urma -

¹ Henry Bremond: Introduction à la philosophie de la priere, Paris 1928, pag. 13

² N. Arseniev: Biserica Răsăriteană. Trad Tit Simedrea, București, 1929

³ Citat după I. Mihălcescu: Morala creștină, Manual, București, 1935, p. 128

⁴ Ps. 146, 1

⁵ Auguste Sabatier: Esquisse d'une philosophie de la religion d'après la Psychologie et l'Histoire Cinquième édition Paris, 1898, p. 24 – 26; vezi și Charles Secretan: Précis de philosophie, Lausanne, 1868, p. 289 și urm.

- ⁶ Matei, 6, 9 – 13; Luca, 11, 1 - 4
- ⁷ Matei 7, 7 – 11; Luca, 11, 5 – 11; Ioan, 14, 13 – 14; 16, 23 - 24
- ⁸ Matei, 15, 21 - 28
- ⁹ Luca, 18, 1 și urm
- ¹⁰ Marcu 1, 35; Luca, 6, 12
- ¹¹ Matei, 14, 19; 15, 36
- ¹² Ioan, 11, 41 - 42
- ¹³ Ioan 17
- ¹⁴ Matei 26, 39 - 44
- ¹⁵ Fapt. Ap. 1, 14
- ¹⁶ Fapt. Ap. 9, 11
- ¹⁷ Rom. 12, 4 – 5; ICor. 12, 20
- ¹⁸ A. D'Ales: Prière, articol în Dictionnaire Apologetique de la foi catholique, Paris 1928, Col. 270 – 171; beryi și: Pr. P. Vintilescu: Valoarea socială a Liturghiei, București, 1931, p. 8
- ¹⁹ Robert Will: Culte. Etude d'Histoire et de philosophie religieuse. Tome premier: Le caractère religieuse du culte, Strasbourg – Paris, 1925, p. 229 – 230; vezi și: N. Arseniev, op. cit. p. 106; V. Pietreanu: Studiu exegetic – critic asupra textului din I Petru 2, 9 în revista Ortodoxia 1/ 1987 p. 88
- ²⁰ J. Chanson Etude de psychologie religieuse sur les sources et l'efficacite de la Priere dans l'expérience chrétienne, Toulouse, 1927 p. 80
- ²¹ F. M. Dostoievski; Frații Karamazov , traducere de Ovidiu Constantinescu și Isabela Dumbravă, vol I București, 1965, p. 441
- ²² F. M. Dovstoieski: op. cit, vol I p. 443
- ²³ Sf. Ciprian: Despre Rugăciunea Domnească, adică explicarea rugăciunii Tatăl nostru. Trad de Matei Pâslan. Râmnicu Vâlcea, 1937, p. 32, 34 - 35
- ²⁴ I Tim, 2, 1
- ²⁵ Pr. Prof. Dr. Sofian Vlad: Un păstor mare – Sfântul Apostol Pavel, Timișoara, 1946, p. 129
- ²⁶ Pr. P. Vintilescu: op cit. p. 4
- ²⁷ Henri Bremond: op. cit. p. 19
- ²⁸ Pr. Prof. Dr. Dumitru Belu: Caracterul social al Rugăciunii Domnești, în Studii Teologice, 9 – 10/1951, p. 544
- ²⁹ Tertulian: De oratione, III, Migne P. L., I, col. 1259; D. Belu: op. cit. p. 545
- ³⁰ Sf. Ioan Gură de Aur: In Math Hom XIX, Migne P. G. LVII, col. 280. D. Belu: op cit. p. 546
- ³¹ Pr. Pof. D. Belu: op. Cit. p. 549
- ³² Gal. 6, 2

† Ieromonahul Lavrentie

Mănăstirea Frăsinei

Sf. Mănăstire Frăsinei, această binecuvântată Lavră a fost asemenea unei vițe purtătoare de viață, cu „ciorchinii vieții” - bărbații, care cu rugăciunile lor, cu puterea lor și cu exemplul vieții lor au întărit multe suflete și le-au întors de la întunericul păcatului la lumina Evangheliei.

Astfel de ciorchine al vieții a fost și Ieromonahul Lavrentie Șovre, despre care putem afirma că a fost rod al osternelilor și rugăciunilor Sf. Calinic. Ca urmaș duhovnicesc al multor părinți îmbunătățiți ai acestei Sf. Mănăstiri, ca nevoitor, ascet și postitor, el a fost un păstrător până în zilele noastre al măsurilor și tipicului ascetic al Sf. Calinic.

S-a născut în jud. Maramureș, satul Trestia, la 25 septembrie 1923, din părinți evlavioși, Lazăr și Paraschiva. A fost botezat în biserica satului, închinată Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, punându-i-se numele Gavriil.

Mama lui Paraschiva, avea de mică duh ascetic și a sădit în inima copilăroasă a micului Gavriil același duh. Când Gavriil a ajuns la vârsta de 16 ani, făcând un pelerinaj la Sf. Mănăstire Rohia, s-a hotărât să urmeze în viața monahală. Au urmat doi ani de pregătire, de post și rugăciune și în anul 1941, de Crăciun, a plecat dintre cei iubiți, părăsindu-și părinții pentru dragostea lui Hristos. A ieșit din casa părintească, ascultând cuvântul lui Hristos: „*Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și nu-mi urmează Mie nu este vrednic de Mine. Cine ține la sufletul lui îl va pierde, iar cine-și va pierde sufletul lui pentru Mine îl va găsi.*” (Mat. 10. 37 – 39). A vrut să devină fiul lui Dumnezeu și fiul Întregii Biserici, demonstrând aceasta prin fapte, căci scris este: „*Nu oricine zice Doamne, Doamne, va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din Ceruri.*” (Mat. 7. 21).

Astfel a intrat pentru o perioadă scurtă în Sf. Mănăstire Toplița în anul 1940, după care în anul 1941 trecând linia de demarcație din Ardeal, deoarece Ardealul fusese dat la Unguri, ajunge la Sf. Mănăstire Neamț. Aici vrea să urmeze seminarul, însă este luat

Armata o face la vânătorii de munte și în 1944, având probleme cu picioarele, este lăsat la vatră. El nu se mai duce acasă și vine la Sf. Mănăstire Frăsinei. După diferite ascultări, în anul 1948, de sărbătoarea Sf. Andrei este făcut monah, schimbându-i-se numele în Lavrentie.

Datorită vieții sale exemplare, în 9 ianuarie 1949 a fost făcut diacon la Sf. Mănăstire Cozia. Slujește 19 ani ca diacon până în anul 1968, când în prima săptămână a Postului Mare a fost făcut preot. De atunci devine economul Sf. Mănăstiri Frăsinei și împreună cu actualul stareț a obținut pe plan administrativ realizări de neînchipuit în acea vreme: un grajd nou, o trapeză și o stăreție nouă, acoperă chiliile din jurul bisericii etc. Din 1988 își ia sarcina de a oficia Taina Sf. Maslu la bisericile în construcție și la familiile necăjite. Și deoarece slujea cu sinceritate și cu frica lui Dumnezeu, ascunzându-și faptele bune, căutând smerenia, Dumnezeu l-a descoperit. Astfel fiind încă în viață, numele lui era purtat cu o deosebită evlavie de numeroși credincioși din Sibiu, Pitești, Rm. Vâlcea, Făgăraș. De peste tot alergau oamenii la el ca să se folosească duhovnicește. În fiecare zi mângâia pe cei îndurerați de păcatele lor și le insufla nădejde. Deoarece avea adevărata duhovnicie, cuvintele lui erau ascultate cu evlavie și oamenii văzând că acestea erau însoțite de o viață sfântă, îi încredințau sufletele lor.

Se jertfea lui Dumnezeu printr-o asceză autentică, slujind mult oamenilor, uneori spovedind și 5 sau 6 ore în continuu. Puțin se odihnea, făcând aproape în fiecare noapte Taina Sf. Maslu la localurile din eparhia Sibiului și în casele oamenilor și aceasta cu binecuvântarea Mitropolitului Ardealului Ps. Antonie Plămădeală. Astfel a devenit ctitor a numeroase biserici.

Dar o scurtă și grea suferință îl trece la cele veșnice în timpul ofierii Tainei Sf. Maslu în Sf. Mănăstire Frăsinei de ziua Sf. Prooroc Ilie, 20 iulie 2002.

Fericitul ne-a lăsat o valoroasă moștenire: însuși exemplul vieții sale. Ieromonah simplu, cu puține cunoștințe ale școlii primare, dar bogat în roade duhovnicești, el s-a golit pe sine pentru aproapele său. Fericitul văzând că în zilele noastre păcatul a devenit la modă și-a dat seama că pocăința și mărturisirea sunt mai de trebuință astăzi decât orice. Și cu ajutorul lui mulți s-au îndreptat prin Taina Mărturisirii și și-au schimbat viața.

Când primea diferiți oameni, nu îi asculta în mod simplu, în grabă, ci cu răbdare pentru problemele lor, pe care i le încredințau; cu sfânta lui simplitate și discernământ intra adânc în inimile lor, astfel încât durerea și necazurile lor le făcea ale sale. Și atunci, încet-încet se săvârșea minunea: transformarea omului.

El era un om al păcii interioare obținută printr-o rugăciune continuă la care-și găseau izbăvire mii de suflete. Prin astfel de oameni biserica arată că este vie ca și acum 2000 de ani și ea are robii

săi aleși. Acestora Duhul Sfânt le-a dăruit ca dar al rugăciunii și autorenunțării, discernământul de a citi tainele inimii omenești. La astfel de oameni alături de aceasta se mai întâlnește și darul vindecării duhovnicești – puterea de a reface sănătatea sufletească și câteodată și cea trupească.

Aceste daruri le avea și părintele Lavrentie: o femeie pe nume Maria, paralizată în anul 2001, din orașul Sibiu, într-o zi de sâmbătă este adusă la Sf. Mănăstire de către soțul ei. În urma mărturisirii la ieromonahul Lavrentie și oficerii Sf. Maslu, a doua zi a plecat sănătoasă. Mulți vorbeau în chip minunat despre astfel de vindecări ce le-au primit prin mijlocirea acestuia. Ne mai bucurăm îndeosebi pentru că mulți oameni îndepărtați de Biserică au dobândit liniștea cea bună și și-au schimbat viața prin el.

Ne vine să spunem: „Deși a murit, trăiește în Domnul dar trăiește și în noi, ucenicii lui, și cu voi cu toți”, precum se spune că: „Eu sunt Dumnezeuul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacov” și „Nu este Dumnezeuul morților, ci al viilor” (Matei 22. 32).

Mesajul Î. P. S. Antonie Plămădeală:

P. Sfințiiile Voastre, P. Cuv. Părinte Stareț, P. Cuv. și P. Cucernici Părinți, lubiți credincioși,

Am aflat cu profundă durere trecerea la cele veșnice după o scurtă, dar grea suferință a P. Cuv. părinte ieromonah Lavrentie Șovre slujitor și viețuitor al Sf. Măn. Frăsinei din Episcopia Râmnicului, jud. Vâlcea.

Numele adormitului întru Domnul va rămâne de-a pururea în inimile noastre, în rugăciunile noastre și ale credincioșilor sibieni, care l-au avut ca pe un adevărat părinte duhovnicesc și care s-au împărtășit ani de-a rândul din cuvântul și rugăciunea sa.

L-am cunoscut bine pe părintele Lavrentie, mi-a făcut câteva vizite la Sibiu în ultimii ani și am putut să-mi dau seama după chipul său că era un slujitor vrednic și pot să afirm cu tărie că a fost cu adevărat omul lui Dumnezeu. Era omul rugăciunii, al faptei jertfelnice și al dăruirii spre binele semenilor. A ajutat mult la construcția unor locașuri de închinăciune din municipiul Sibiu precum și din alte părți ale Arhiepiscopiei noastre.

Acum, la ceasul despărțirii, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-i așeze sufletul său în ceata dreptilor iar pe cei care l-au cunoscut și l-au iubit să-i întărească spre bine.

Dumnezeu să-l ierte de va fi greșit cu ceva. Veșnica lui pomenire.

Antonie, arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului

P. S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Sibiului:

Dumnezeu să-l ierte.

Dumnezeu să-l odihnească și nouă tuturor să ne ajute ca chipul și exemplul său să fie de-a pururea în fața noastră întru slujirea lui Dumnezeu și al altarului străbun și al poporului român cel binecredincios.

Dumnezeu să-l ierte.

P. S. Irineu:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh.

P.S. Părinte Ep. Laurențiu al Caransebeșului, P.S. Visarion al Sibiului, P.Cuv. Părinte stareț, P.Cuv. Părinți și frați, P.Cucernici Părinți, Iubiți credincioși,

Vestea tulburătoare a trecerii la cele veșnice a părintelui Lavrentie a întristat sufletele și inimile noastre, ale celor care au trăit în preajma dumnealui, ale celor care ne-am rugat cu el, ale celor care am ascultat cuvântul lui, ale celor care au cunoscut suferința lui, ale celor care au fost viețuitori împreună cu dumnealui. Am fi dorit să trăiască mai mult, să fie împreună cu noi, să ne călăuzească, să ne învețe din experiența personală, a întâlnirii sale cu Dumnezeu. Ca om al rugăciunii, avea multe de spus, și de multe ori ne vorbea în pilde.

Sfinția sa a intrat în mănăstire dintr-o râvnă fierbinte, dintr-un dor adânc după Dumnezeu. A voit ca să fie în vârful munților, aicea în binecuvântata Lavră a Sf. Calinic și să viețuiască asemenea Sfinților Părinți; pentru aceasta și-a dedicat toată viața, toată osteneala sa pentru înfrumusețarea mănăstirii, pentru binele părinților și fraților și împreună cu părintele stareț au clădit, au format și rânduit ce se poate vedea în această Sf. Mănăstire.

Sufletul dumnealui era întotdeauna alături de oile sale, de credincioșii pe care îi spovedea, de creștinii pe care îi mângâia întotdeauna în suferințe și dureri. Era pilduitor, aproape copleșitor, deși știm cu toții că suferința sa îl măcina.

I-am cunoscut în vreme de virtute sufletească și trupească. Într-adevăr cuvântul era prea slab să evidențieze ceea ce dumnealui trăia în adâncuri și de multe ori n-am înțeles însă îl pricepem astăzi mai mult ca oricând pentru că ne dă pilda smereniei desăvârșite, a omului lui Dumnezeu care a fost binecuvântat să fie martorul luminii celei necreate care se dobândește prin rugăciune intensă, permanentă, continuă.

Dacă i-ar fi fost cu puțință, nopțile le-ar fi făcut zi, n-avea

odihnă niciodată. Să cuprindă pe toți, să se roage pentru toți, să-i liniștească pe toți. Unde știa că este suferință era și el, chiar de multe ori muncind, arătând jertfa sa, a călugăriei...

Ca om smerit și călugăr bun, a fost pilduitor al părinților și al fraților din această Sf. Mănăstire și pe mulți i-a avut ucenici, fii de călugăr, povățuitor și îndrumător în viața călugărească și într-adevăr am avut întotdeauna, din slava lui Dumnezeu, părinții iscușiți în această Sf. Mănăstire, de la care am putut învăța tainele vieții călugărești.

Sunt convins că el dăinuie de-a pururi în inimile noastre și pământul nu va înghiți memoria și amintirea lui și că a lăsat multe de urmat pentru sufletele noastre și de-a pururi va fi menționat și urmat ca părinte duhovnicesc...

Mă fac mesagerul P.S. episcop Gherasim, părinților călugări din această Sf. Mănăstire, părinților preoți care l-au cunoscut, l-au avut ca duhovnic, credincioșilor adevărați, ca să fie primită de la toți înaintea lui Dumnezeu rugăciunea ca veșnică să-i fie odihna.

Monahismul românesc atonit

Bătrânii de la Colciu (3)

Monahul Nicodim

În această parte finală atenția ni se îndreaptă către Bătrânul Ioan Șova, un binecunoscut scriitor bisericesc român și autorul (sursa) multora din informațiile pe care le avem despre ceilalți Bătrâni [Stareți, Gheronda] de la Colciu.

Prezentăm în continuare două convorbiri cu el de acum vreo 15 ani – una a părintelui Ioanichie Bălan și cealaltă a autorului rândurilor de față; amândouă ne oferă posibilitatea de a întrezări ceva din frumusețea duhovnicească a acestui suflet rar și prețios.

Convorbire cu părintele Ioan Șova în anul 1999

Pr. Ioan Șova: Părinte Ioan, vă rugăm povestiți-ne ceva despre viața cuvioșiei voastre dinainte de a intra în mănăstirea Sihăstria.

Pr. Nicodim: Pe vreme regimului comunist, am lucrat în Transilvania, la Cluj Napoca, în calitate de inginer de căi ferate. În timpul războiului mondial fuseseră distruse multe linii. Erau acolo mulți catolici și protestanți din Ungaria și am dorit să particip la lucrarea misionară printre ei, așa că am început să studiez la Institutul Teologic din Sibiu. Nu urmam cursurile regulat: mă duceam acolo doar ocazional, pentru examene. Mergeam în secret, fără știrea autorităților de stat.

În anii aceia vizitam des Mănăstirea Cernica. Erau acolo mulți buni călugări, monahi ca de pildă fratele Modestus, Fotie și alții.

Odată, pe când mă aflat în vizită la mănăstire, un căpitan de securitate mi-a percheziționat bagajele și a găsit în ele cărți de teologie. Când m-a întrebat ce e cu ele, cum de le am – astfel de cărți erau ilegale – i-am răspuns că sunt manuale de școală. Am avut multe probleme după aceea, întrucât comuniștii vroiau să-și dea seama de ce parte eram. După un timp oarecare, guvernul a dat niște legi noi privind dreptul la pensionare, introducând criterii legate de vârstă, religie, sănătate și altele. Nu

Însemna o valoare prea mare [pensia mea]. M-am pensionat și am intrat la Sihăstria, vestită pe atunci pentru cuvioșii ei părinți cu viață de sfințenie părinții Paisie, Cleopa, Ioil și alți.

Ce puteți spune despre părintele Paisie (Olaru)?

Părintele (Bătrânul, Gheronda) Paisie era pe atunci cel mai însemnat părinte duhovnicesc din România. Nu avea multă școală, doar două clase primare! Era un om extraordinar de bun. Comuniștii cu funcții importante se pare că veneau la el în mare taină să se spovedească. Securitatea stătea cu ochii pe el tot timpul. Într-o noapte a trecut printr-o mare ispită. Cineva de la securitatea din Târgul Neamț i-a pus un pistol sub pat, bineînțeles fără ca părintele să știe ceva. Mai târziu, cei de la securitate l-au întrebat dacă nu are cumva arme de foc și când părintele le-a răspuns că nu are nici un fel de arme, ei i-au arătat pistolul:

- Și cu ăsta ce-i??

L-au arestat și l-au dus la Târgu Neamț, unde timp de două săptămâni l-au bătut zi de zi.

După acestea s-a retras în sihăstrie la Sihla și Piciorul Crucii, unde și-a trăit ultimii ani fără să primească multă lume.

Avea un răspuns pentru problemele fiecăruia. Avea dar și putere să ajute pe oricine. De multe ori chiar membrii ai securității au venit la el cu problemele lor de familie și cu frământări sufletești și a reușit totdeauna să-i ajute. Îi ajuta pe oameni la scaunul spovedaniei să găsească răspuns și rezolvare la problemele lor.

Ce ne puteți spune despre părintele Cleopa (Ilie)?

Părintele Cleopa a fost ucenicul părintelui Paisie. La început, ca frate nou venit la Sihăstria, era păstor. Lua însă multe cărți din biblioteca mănăstirii și le citea în timp cât păzea oile. Pe atunci, stareț era părintele Ioanichie. Înainte de a muri, l-au întrebat pe părintele Ioanichie pe cine să aleagă urmaș la stăreție. Răspunsul lui a fost părintele Cleopa de la oi. Toți și-au arătat îndoiala, sugerând chiar că limpezimea minții starețului se putea pune sub semnul întrebării, el fiind pe moarte. Cu toate acestea, l-au chemat pe Cleopa. După Liturghie, părintele Ioanichie a ținut o predică și apoi părintele Cleopa a spus că vrea să spună și el ceva. Călugării murmurau între ei nemulțumiți că monahul ăsta analfabet „se bagă așa în față”. Dar când părintele Cleopa le-a vorbit două - trei ore despre ce înseamnă un stareț pentru frăție și ce este viața cenobitică (de obște) și toate potrivite întocmai cu Sfinții Părinți ai Bisericii, i-a cuprins pe toți mirarea.

Frații părintelui Cleopa

fuseseră și ei călugări la

Sihăstria, iar mama lui călugăriță la Agapia Veche.

În anul 50, în România a fost o mișcare cunoscută sub numele de „Rugul aprins”. Mulți părinți îmbunătățiți de la Mănăstirea Antim, Mănăstirea Cernica și altele care au luat parte la această mișcare au fost închiși. Din această cauză, securitatea a venit la Sihăstria să-l aresteze și pe părintele Cleopa. Acesta a simțit cele ce aveau să se întâmple și a fugit în munți, unde a trăit timp de 8 ani în condiții foarte grele: fără mâncare, fără foc, etc. Dar în cele din urmă s-a întors.

Părintele Cleopa pune mare preț pe Taina Mărturisirii și Taina Sfintei Euharistii. Avea o memorie foarte bună și reproducea adesea lungi fragmente din Sfinții Părinți și din Sfintele Scripturi (din Psaltire, din Noul Testament, Sfântul Isaac Sirul, din Filocalii ș. a. m. d.). De aceea era un vorbitor foarte bun și rostea adeseori predici. Era de asemenea foarte bun în dispute cu romano-catolicii și protestanții. Nu mânca decât o dată pe zi, după ceasul al nouălea (orele 15). Darul lui de la Dumnezeu era să vorbească [ziditor] cu ceilalți, dar acesta era și o jertfă din partea sa, fiindcă lui i-ar fi plăcut singurătatea. Pe timpul cât fusese prin păduri și munți în toți anii aceia, avea rugăciunile și slujbele Bisericii. Acum însă nu – spunea că trebuie să vorbească celorlalți.

Câți ani ați fost la Sihăstria și ce ascultări ați avut acolo?

Opt ani. Am avut ascultare ca secretar și ca ghid – în timpurile comunismului mănăstirea era tratată drept muzeu [de autorități]. La Sihăstria era o capelă cu icoane pictate de Irineus Procenko (acesta s-a călugărit mai târziu chiar la Sihăstria). Stilul lui era foarte asemănător cu cel al picturilor renaștentiste și mulți veneau să vadă aceste icoane foarte frumoase.

Când ați venit prima dată la Muntele Athos?

Prima dată am venit ca pelerin. Situația mănăstirilor românești de aici era dezastruoasă; toți călugării erau foarte bătrâni. Am stat atunci două luni și doream să rămân de tot, dar deși aveam permisiunea (acordul) părinților din sinodul Athosului de la Karya, autoritățile grecești nu mi-au îngăduit să rămân – se temeau de comuniști. Așa că m-am întors înapoi în România. Am făcut un raport către Patriarhul român despre problemele de aici, din Muntele Athos, însoțit cu o listă a călugărilor români doritori să vină să se nevoiască aici, dar care nu aveau permisiunea să o facă.

În 1963, când a avut loc prăznuirea a 1000 de ani de Sfântul Atanasie Athonitul, a fost prezent și Patriarhul român. Patriarhul a discutat cu autoritățile grecești despre această problemă și în cele din

urmă au acceptat câțiva monahi din România și anume: anual cinci călugări din România și zece din Rusia. Am fost printre primii cinci! Dar după doi ani, grecii nu au mai respectat această înțelegere și așa au rămas lucrurile până acum (1999). Este deosebit de greu pentru călugării români să vină aici legal – mulți se află aici ilegal.

Cum era când ați sosit aici, la Chilia Sfântul Gheorghe?

Mi-a plăcut totul, dar mai ales țineam la părintele Dionisie Ignat. Când am venit eu, părintele se afla aici împreună cu păr. Ghideon. Părinții Agathangel și Arsenie muriseră. Eu am venit în 1977.

Ce ne puteți spune despre părintele Guțu?

Probabil că părintele Dionisie ar putea să vă povestească mai multe despre el. Îi plăceau foarte-foarte mult slujbele bisericești. Ține foarte strict regulile monahale, în special canoanele și rugăciunile. Avea legături foarte bune atât cu Chilia noastră cât și cu Chilia Sfântul Hipatie, unde se afla părintele Dometian. Parcă am fi fost o singură Chilie.

Dar despre păr. Dionisie Ignat ce ne puteți spune?

Și el iubea Biserica! Era foarte strict cu ordinea slujbelor și ținea la toate. Avea și o mare putere de iubire – iubea Chilia de aici și se jertfea pe sine pentru a clădi fiecare lucru, să împlinească toate ascultările, astfel încât toți ceilalți să aibă mai mult timp. Primea întotdeauna pe oricine venea să se spovedească și nu refuza pe nimeni. [Nota editorului „The Orthodox Word”: În prezent Gheronda Dionisie este bătrân și bolnav și de aceea câteodată nu mai poate spovedi].

În America, monahismul era foarte tânăr și lipsit de experiență. Ce ne-ați sugera, ce îndemn ne-ați da?

Simple: întotdeauna îndreptați-vă spre Sfinții Părinți ai Bisericii și spre Viețile Sfinților.

Convorbire cu părintele Ioanichie Bălan

Pr. Ioanichie Bălan: Părinte Ioan, ce v-a determinat să faceți Facultatea de Teologie?

Pr. Ioan Șova: Dorința sufletului meu de a cunoaște mai profund învățătura de credință ortodoxă, de a cunoaște mai mult pe Dumnezeu. Într-adevăr, numai studiul profund al Teologiei, al Sfintei Scripturi și al operelor patristice îți dă adevărata călăuză creștină a vieții în Hristos. Fără

cunoaștere creștinul nu poate fi tare și statornic în credință.

- ***Ce v-a determinat să intrați în viața monahală?***

- Dragostea mea pentru Dumnezeu. Mi-am dat seama că simpla cunoaștere, adică studiul teologiei și citirea fără fapte bune, fără trăire vie în Hristos, nu mântuiește sufletul, ci mai degrabă îl osândește, după cuvântul Domnului care zice: <<*Celui care i s-a dat mai mult, mai mult i se va cere*>> la judecată. Am iubit viața monahală din copilărie și am intrat în călugărie din dragoste, ca un îndemn al conștiinței mele.

- ***Cum v-ați simțit în obștea Mănăstirii Sihăstria?***

- Ca într-o adevărată familie duhovnicească. Sihăstria este o mănăstire bună, frumoasă, cu rânduială duhovnicească aleasă, renumită în țară și peste hotare, mai ales datorită marilor ei părinți duhovnicești, Arhimandritul Cleopa Ilie, Protosinghelul Ioil Gheorghiu și Ieroschimonașul Paisie Olaru. Acești trei duhovnici au umplut mănăstirea de frați noi, au format mii de ucenici și au creat un adevărat curent înnoitor în monahismul actual din Moldova.

- ***De ce v-a atras atât de mult Muntele Athos?***

- Sufletul meu a fost dintotdeauna iubitor de liniște, de tăcere și rugăciune. M-am gândit că la bătrânețe nimic nu este mai de folos decât să-mi închin restul vieții total rugăciunii și iubirii lui Hristos. Am venit la Athos din dragoste, ca să laud neîncetat, după putere, pe Dumnezeu dragostei. Apoi doream să ajut duhovnicește la reînnoirea așezărilor monahale românești din Sfântul Munte Athos. Știți cum arătau acum 10-15 ani. Majoritatea, în frunte cu schitul nostru Prodromul, erau în paragină, cu călugări puțini și bătrâni și fără speranță de refacere duhovnicească și materială proprie. Călugării noștri atoniți și așezămintele noastre de aici trebuiau ajutate numai din țară.

Mai întâi de toate aveau nevoie de călugări tineri, cu râvnă pentru Hristos și plini de curaj și spirit de jertfă ca să înceapă dubla înnoire, spirituală și materială, a monahilor români atoniți. Această inițiativă care a dus la venirea a circa 15 monahi români la Athos, între 1974-1980, este a mea cu darul lui Dumnezeu și mulțumesc Maicii Domnului, ocrotitoarea Sfântului Munte, că ne-a ajutat și nu ne-a părăsit.

Venirea noastră în Athos a fost un act de jertfă și curaj cu adevărat. Știți cât am stăruit eu, cât am alergat pentru forme, cât m-am ocupat de fiecare călugăr din țară care venea definitiv în Sfântul Munte. Acum dăm laudă lui Dumnezeu pentru toate. Prodromul, sub stăreția părinților Ilarion și Petroniu, a înflorit mult, obștea a întinerit, iar chiliile în

- ***Ce sfaturi duhovnicești transmiteți fraților monahi din România?***

- Să nu uităm datoriile noastre călugărești făgăduite de fiecare în fața Sfântului Altar și să ducem cu toții o viață curată, sfântă, cât mai sfântă. Rugăciunea și smerenia, ascultarea și milostenia, înfrânarea de la cele rele și, mai ales, iubirea creștină, formează cununa tuturor monahilor. Călugării trebuie să fie făclii aprinse pentru toți. Să vorbească de Dumnezeu în lume mai întâi prin viața și faptele lor. Apoi să apere dreapta credință și să mărturisească pe Hristos și Evanghelia Lui prin cuvânt, prin predică, prin sfaturi și prin cărți bune. După darul pe care l-am primit fiecare, să ne sfințim viața și să-L laudăm pe Dumnezeu în veci.

- ***Ce sfaturi dați credincioșilor din țară?***

- Să păstreze credința curată în Dumnezeu, mergând pe urmele înaintașilor; să nu se lepede de credință din nici un motiv, chiar dacă i-ar ucide cineva și să-și crească copiii în frica și dragostea de Dumnezeu; să fie legați de Biserică și să iubească rugăciunea, smerenia, cărțile sfinte și pe oameni. Am toată speranța că dacă poporul nostru va rămâne și pe viitor profund legat de Hristos și de Biserică, Dumnezeu îl va binecuvânta și va dăinui până la sfârșitul veacurilor.

Acestea sunt gândurile mele pe care vă rog să le spuneți fraților mei călugări și mireni din România..

(The Orthodox Word nr. 220 / sept.- oct.2001)

Sfârșit

Decalogul post-modernității

- O tentativă de analiză generală -

Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil Tia

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

Vom încerca să analizăm în continuare câteva din principiile („poruncile”) post-modernității (P.M.), punându-le într-o relativă corelație cu cele zece porunci date de Dumnezeu pe Muntele Sinai. Demersul nostru urmărește să analizeze câteva dintre mutațiile în sfera mentalităților care au avut loc la începutul erei post-moderne.

Porunca 1: “Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău. Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine!”

P.M. : “Nu vă mai închinați dumnezeului modernității! Nu mai adorați rațiunea! Este un dumnezeu înșelător !” Prima și cea mai importantă dintre revoluțiile modernității a fost cea culturală, având la fundament convingerea că unicul instrument legitim de cunoaștere este rațiunea. Aceasta s-ar opune radical obscurității misterului și dogmei instaurate în lume de credință. Rațiunea devine deci în modernitate norma unică și supremă a adevărului și a dreptății. Aceasta revoluție a fost antropocentrică, în sensul că a pus omul în centrul realității: el a devenit „măsura tuturor lucrurilor”, grație luminii date lui de rațiune și puterii furnizate lui de știință. Descoperirea puterii rațiunii a determinat cea de-a doua revoluție majoră a modernității, cea științifică. Oamenii au descoperit că universul, casa lor, nu este nicidecum guvernat direct de Dumnezeu, prin îngerii Săi, cum credeau ei în Evul Mediu, ci se afla sub autoritatea unor legi fizice deterministe, impersonale. Funcționarea universului se poate deci explica fără a apela la „ipoteza Dumnezeu”. Datoria omului nu este aceea de a contempla ordinea din univers și de a se închina Creatorului acestei ordini, ci de a descoperi legile cosmice ale universului, spre a le utiliza în folosul său. Psalmul 18 spune că „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mâinilor Lui o vestește țăriă”. Pentru omul modern cerurile încetează să mai grăiască despre Dumnezeu și vorbesc despre ele însele. Tocmai de aceea, cosmonautul rus Gagarin, la întoarcerea din expediția cosmică a ajuns să declare: „Nu există Dumnezeu!”. Pentru că nu a întâlnit un moș cu barba albă în spațiul ste-

Iar, după ce a mers dincolo de ceea ce creștinii numeau „cer”, după ce a străpuns cerul cu naveta cosmică, a făcut o declarație care i-a dovedit lipsa de maturitate duhovnicească. Rațiunea și credința au ajuns să fie puse în opoziție. Problema este gravă: s-a creat o cultură raționalistă disprețuitoare și ignorantă a valorilor din universul credinței. De ce oare, după educația religioasă primită în copilărie și în școală, mulți oameni calcă la maturitate pe cărările indiferentismului religios și ale agnosticismului? Chestiunea este complexă și angajează psihologia, pedagogia, etica, dogmatica, sociologia. De fapt, educația școlară și universitară de-a lungul timpului și-a concentrat atenția numai și numai asupra etajului superior al ființei umane, intelectul. Educația a fost redusă la stadiul unei simple instrucții teoretice, iar oamenii au uitat că mult mai important decât intelectul este sentimentul, respectiv universul interior al emotivității. Oamenii au fost păgubiți de cea mai importantă cultură posibilă, aceea a inimii. În modernitate, oamenii au crezut extrem de mult în capacitatea educației de a elimina progresiv răul din societate. Tocmai de aceea, în România de exemplu, s-a legiferat în perioada dictaturii comuniste obligativitatea a 12 clase, a liceului. În era post-modernă, teroriștii din 11 septembrie aveau două facultăți și un doctorat. Aceasta înseamnă că erau din punct de vedere teoretic, științific, extrem de instruiți, dar le lipsea „cultura inimii”. Sfera emotivității ființei lor a fost lăsată la discreția molahului Omar. El și-a rezervat exclusivitatea acțiunii în lumea interiorității duhovnicești. Ne vom referi puțin la „*călăuza duhovnicească a poporului rus*”, cum îl numea Berdiaev pe Dostoievski.

Cu un an înaintea morții (1881), primea o scrisoare de la o studentă care îi mărturisea suferința ei pentru pierderea credinței. El răspunde: „Scrisoarea dumneavoastră este cordială și sinceră. Realmente dumneavoastră suferiți. Dar de ce va pierdeți cumpătul? Și alții și-au pierdut credința, dar ulterior s-au mântuit. Cine sunt oare cei care v-au distrus credința? Eu nu mă întreb dacă sunt buni sau răi, ci dacă-l cunosc pe Hristos în esență. Să? Sigur nu-l cunosc, căci dacă L-ar fi cunoscut, măcar în parte, și-ar fi dat seama că este o ființă excepțională, nu unul oarecare, similar tuturor oamenilor buni. În al doilea rând, toți aceștia sunt oameni fără greutate, căci au o pregătire atât de superficială, încât nici nu au cercetat ceea ce neaga. Ei neaga cu mintea. Dar este pură mintea lor și senina inima lor? Eu cunosc numeroși negatori ai lui Hristos care au sfârșit aderând cu întreaga lor ființă la Hristos. Aceștia aveau însă o sinceră și intensă sete de adevăr, iar cel care caută nu poate să nu afle !”

Scrisoarea merită atenție întrucât este foarte clară și actuală. Un lucru important: cineva nu este credincios pentru că este bun sau ateu pentru că este rău. Credința și necredința au alte rădăcini, chiar dacă bunătatea și răutatea sunt elemente ce predispun sufletul la a primi sau a respinge credința. Potrivit lui Dostoievski, prima cauză a necredinței este ignoranța privitoare la esență, la adevărata identitate a lui Hristos. Nu este cunoscut Dumnezeu în esență. Să, în adevărata lui identitate, în profunzime. Dumnezeu este de fapt o ființă iubitoare. El este Adevărul. Dar prin adevăr nu trebuie să înțelegem o sumă de adevăruri teoretice, doctrinare, cum cred unii, ci o prezență iubitoare. Atunci când polemizăm cu cineva pe teme doctrinare (cu un sectar, bunăoară),

dacă nu reusim să-i comunicăm acestuia dragostea lui Hristos, nu-i comunicăm adevărul, ci doar o parte din el. Dostoievski însuși L-a cunoscut pe Dumnezeu după ani de măcinare și frământare interioară. „Nu întâmplător eu cred în Dumnezeu și-L mărturisesc, căci „osana” mea a trecut prin marea frământare a dubiilor și incertitudinilor”. Marile frământări se refera la tentatia atee, apoi la cea iluminista care vede în Hristos „omul divin”, adică omul în care se manifesta la maxim înțelepciunea și moralitatea, dar care nu este nicicum Dumnezeu întrupat. Studiul scrierilor Sfinților Părinți ai Bisericii au iluminat căutarea interioară a marelui scriitor și l-au ajutat să se apropie de Biserica, singura capabilă să împărtășească mântuirea. „Multi consideră că este suficient să crezi în morala lui Hristos, pentru a fi creștin. Dar nu morala și nici învățătura lui Hristos vor salva lumea, ci credința în faptul că Dumnezeu s-a făcut trup”. O credință maturizată este una care a depășit toate frământările necredinței, iar nu una care le-a evitat.

Două sunt obstacolele principale în calea dezvoltării și evoluției credinței: întunericul minții și pietrificarea (greutatea) inimii. credința – precizează Fericitul Augustin – precede rațiunea, dar într-un anumit sens și rațiunea precede credința. Deci, *crede ut intelligas*, întrucât pentru a înțelege trebuie să crezi deoarece adevărata inteligență este un premiu al credinței. Cu adevărat inteligenți, devenim numai și numai după ce credem în Dumnezeu. Dumnezeu ne descoperă valorile fundamentale ale existenței. Dar este adevărat și contrariul: *intellige ut credas*, deoarece rațiunea este cea care demonstrează ce trebuie crezut. În plus, „a crede nu este altceva decât a gândi însoțit de simțire”. „Nu tot cel ce gândește crede, dar tot cel ce crede gândește; gândește crezând și crede gândind”.

Vestitul filosof Pascal, spunea că pe Dumnezeu îl putem cunoaște mai repede cu ajutorul inimii decât cu al rațiunii: „Inima are rațiunile ei, pe care rațiunea noastră nu le cunoaște. Stim asta din mii și mii de lucruri. Inima îl simte pe Dumnezeu și nu rațiunea. Aceasta este credința desăvârșită: „Dumnezeu este cunoscut cu inima”. Adevărata credință se manifestă deci într-o certitudine interioară a inimii care-L simte pe Dumnezeu, îi intuiește voința și îl urmează sub călăuzirea a harului. *Intellige ut credas* se poate astfel parafraza: silește-te prin studiu să aprofundezi și să descoperi valoarea și puterea motivelor de a crede, ale credibilității credinței, ale „inteligentei” credinței, de a înțelege din interior propriul creștinism, de a identifica lumina pe care el o proiectează asupra propriei existențe, de a-i percepe frumusețea răpitoare, pentru ca actul de credință să devină mai personal, mai matur, să fie mai puțin dependent de condiționări sociologice și psihologice externe. Să fie mai „propriu”, iradiind asupra celor care te acostează.

Un al element negativ pentru credință este îngrosarea sau nesimțirea inimii, adică imoralitatea în sens amplu. A crede nu înseamnă a adera în principal la un depozit de adevăruri, ci a-L cunoaște pe Dumnezeu, a-ți conforma viața la voința Lui. Înseamnă a vedea întreaga existență din perspectiva lui Dumnezeu, a-l privi pe Hristos în față, a ne plasa propria persoană în raport cu El, a primi de la el Adevărul despre propria noastră existență de până acum, a învăța de la El cum trebuie să fim și cine trebuie să fim. credința este deci un raport in-

ter-personal între Hristos și om: raport liber, armonios, încrezător. Când omul liber comite păcatul, rupe acest raport și îl refuza pe Dumnezeu. Se adevăresc astfel cuvintele Fericitului Augustin: „*păcatul tulbură, orbeste ochiul inimii prin care se vede Dumnezeu*”. Tocmai de aceea o preocupare prioritara în viața noastră trebuie să fie conservarea sănătoasă și curată a ochiului inimii, pentru a-l putea vedea pe Dumnezeu. Cu acest scop se săvârșesc sfintele Taine pentru cei care sunt dispuși să ia parte la slujbă și să beneficieze de harul divin. Într-o societate ca a noastră, impregnată de erotism, permisivism și libertinaj, avidă de putere și de avere, pentru credința nu mai este loc, deoarece credința înfloreste numai grație smereniei interioare a inimii și e condiționată de deschiderea benevolă a inimii omului în fața harului. Dostoievski nu era un sfânt, dar știa că a păcătuit și frecventa Biserica rugându-se pentru iertare. Astăzi în schimb, în foarte multe cazuri, este lăudată și exaltată transgresiunea, este negat păcatul, este ironizată rugăciunea. Pentru a garanta invazia publicului la un spectacol sau la cumpărarea unei cărți este suficient să-l califici respectivul spectacol sau respectiva carte drept „transgresivă”, adică, cu alte cuvinte, împotriva oricărei legi, civile sau morale, impudică, blasfemiatoare.

Trebuie să observăm că mulți dintre contemporanii noștri, deși din punct de vedere intelectual sunt „adulți”, în plan religios au rămas la nivel elementar, „infantil”. Mai rău decât atât, și-au creat o credință a lor colectând din diferite surse (poluate, superficiale, murdare) diferite elemente. Post-modernitatea este deci o era suspicioasă în privința performanțelor reale ale rațiunii. Pentru ea s-a prabusit credința în capacitatea rațiunii de a elimina progresiv raul din societate prin educație. „A cunoaște” nu este tot una cu „a împlini”. Iată deci că în timp ce modernitatea, sub presiunea exercitată asupra ei de evoluția galopantă a științei, a recunoscut rațiunii (instrumentala și empirica) o dominație absolută, prin Descartes (Cogito, ergo sum!)

post-modernitatea privește cu dezamăgire la raționamentul arogant și rece de orice fel și preferă ceea ce G. Vattimo a numit „gândirea fragilă”, adică o gândire timidă față de orice afirmații radicale cu privire la adevăr. Astfel, potrivit „deconstructivismului” lui Derrida, realitatea este asemenea unui text ce se pretează la o multitudine enormă de interpretări conflictuale. În locul supozitiei „moderne”, potrivit căreia la marile întrebări sunt posibile răspunsuri în mod obiectiv corecte, omul post-modern este prizonier într-o „carceră a limbajului”, în care relativismul substituie orice ordine structurată rațional; sensul, dacă există, este creat de noi și este tot timpul fluctuant. În era post-modernă chiar și știința a abandonat căutarea certitudinilor verificabile și a devenit ezitantă, nedeterminată, anti-reprezentativă.

Era postmodernă este deci marcată de neîncredere față de rațiune. Se postulează chiar certitudinea incapacității acesteia de a ajunge adevărul. Există doar fragmente de adevăr, în contrast cu „sistemele globale” produse de o „gândire globală”. Iată-ne deci naufragiind în deplin scepticism intelectual și nihilism etic. Zis-a un bătrân: „*Silește-te de îți învață și deprinde inima ta a gândi și grai întru sine pentru fiecare frate, zicând: acest frate este cu mult mai cuvios și mai vrednic de toată cinstea și lauda, decât mine păcătosul. Si*

asa, încet, încet, îți vei deprinde inima si gândul tau a te ocări si a te defăima pe tine însuti, a te socoti mai nevrednic si mai păcatos decât toti oamenii. Asa se va sălășlui si va vietui în tine Sfântul Duh. Iar de te vei socoti mai vrednic de cinste, mai cuvios si mai bun decât alti frati si vei începe a ocări si a defăima pe altii, atunci iese si fugi de la tine darul Duhului lui Dumnezeu si vine asupra ta duhul spurcăciunii si acela îți împietreste inima si pleacă umilinta de la tine!”. Acest fragment din pateric vrea sa evidentieze autoritatea (sau „înaltimea”) pe care o are „gândul smerit” în viata duhovniceasca si pericolul pe care îl reprezintă semetia gândului si a rațiunii. O rațiune îngâmfata poate pietrifica inima, iar gândul smerit aduce în suflet harul lui Dumnezeu, încălzind întreaga ființă umană.

Porunca a 2-a: “Sa nu-ti faci chip cioplit, nici alta asemănare, a vreunui lucru din câte sunt sus, în cer, sau pe pământ jos, sa nu te închini lor, nici sa le slujesti !”

P.M. Sa nu-ti construiesti un paradis pământesc, substitutiv celui ceresc si sa nu crezi în el! Sa nu sperati în progres! Sa nu credeti în istorie! Încetati sa mai credeti în timp! În post-modernitate! Imanenta, timpul, istoria, intră în criză, credibilitatea lor se erodează. În timp ce modernitatea a avut atâta încredere în faptul ca omul va putea în sfârșit sa ia în mâini directia istoriei si sa o modeleze potrivit cu propriile scopuri si viziuni, post-modernul vorbeste de un „sfârșit al istoriei” punând în dubiu marile sperante si preferând sa traiască fără mari idealuri, multumindu-se cu utilitatea, cu comunicarea si cu un „imediat” în care nu există nici un trecut si nici un viitor real. În ce priveste conceptia despre istorie, post-modernitatea promovează o viziune istorică non-deterministă, care cedează în fata întâmplării si a arbitrarului. Lumea nu mai este în marș spre un paradis pământesc, posibil de realizat prin propriile noastre eforturi, ci se afla la discretia unor forte obscure, arbitrare, imprevizibile.

lată o scurtă povestire, preluată din “Biblia” hindusă si care are valoarea unei posibile “profeții” la adresa viitorului umanității. Într-unul din capitolele acestui text considerat sacru de hindusi, se vorbeste despre trei tineri, fii de împărat, care au plecat toti trei în lume pentru a învăța fiecare lucrurile pe care le vor considera mai utile pentru ei si lume. Istoria spune că ei s-au reîntâlnit după trei ani, într-o padure. Primul s-a laudat astfel: eu, cu stiinta pe care am dobândit-o, pot reface dintr-un os, oricât de vechi si distrus, întreg scheletul finit care a fost; altul s-a laudat astfel: eu, as putea transforma orice schelet în cadavru, respectiv l-as putea aduce mai aproape de ceea ce a fost, punând si carnea pe el; al treilea spuse: eu, am puterea, gratie celor învățate, sa dau viata oricarui cadavru. Observând ca stiinta lor are o coerenta interioara si ca rezultatul cunostintelor si al eforturilor lor conjugate ar putea fi foarte interesant, au căutat si găsit curând un os. Primul, a refăcut rapid scheletul, al doilea a pus carnea. Au observat ca este vorba de un leu mort cu sute de ani înainte. Al treilea i-a dat viata. Dar leul înviat, într-o clipita a sărit si i-a sfâșiat pe cei trei tineri neajutorati, iar apoi a fugit răcnind în pădure.

Modernitatea pe cât a fost de neîncrezatoare în realitatile absolute si în autorități, pe atât de mult si-a pus încrederea în utopiile progresului

infinat, numite de Francisc Bacon regnum hominis, cu sperantele lor de depășire a răului și de instaurare pe pământ a fericirii. Post-modernitatea s-a născut parțial tocmai din dezastrele secolului acesta; drept urmare, ea a abandonat aceste sperante, demascându-le aroganța și pericolozitatea, acceptând în schimb doar fragmentarul și parțialul. Astfel, cele două războaie mondiale au adeverit cuvintele lui Dostoievsky: „*Conștiința fără Dumnezeu este înspăimântătoare, poate să se rătăcească până la a comite lucrurile cele mai monstruoase*”. „În Occident l-au pierdut pe Hristos, și de aceea Occidentul decade, exclusiv din cauza acestui fapt”.

Post-modernitatea este de fapt o modernitate profund dezamăgită de ea însăși: astfel, democrația și-a demonstrat fragilitatea prin instaurarea pe cale democratică a regimurilor totalitare în Europa și în alte părți ale lumii. Hitler însuși a fost instalat la putere pe cale democratică, prin voința poporului. Liberalismul economic și-a revelat parțialitatea prin gravele disparități economice dintre diferitele zone geografice. Descoperirile științifice i-au dat omului șansa să observe faptul că tot ceea ce a fost creat de om pentru el, se poate folosi și împotriva lui. Descoperirea energiei atomice ne-a făcut să intrăm în era nucleară, și să trăim sub amenințarea morții totale. Suicidul planetar a devenit o perspectivă realistă. Industrializarea însăși, ce părea la începutul modernității ca ne va asigura tuturor un trai decent, a determinat poluarea surselor vieții și subrezirea continuă a echilibrului ecologic al planetei. Astfel, noi însine ne-am otrăvit planeta. Secolul XX este deci secolul de criză a modernității în opoziție radicală față de secolul al XIX-lea, care era unul de triumf al modernității, în care se afirma ideea progresului infinit al omenirii spre un viitor luminos, paradisiac, construit de oameni și pentru oameni în istorie, iar nu dincolo de ea. Dacă secolul al XIX-lea sta sub semnul optimismului și al voinței de putere (este secolul colonialismului, impunându-se pofa de dominare a popoarelor „înapoiate”), secolul XX sta sub semnul pesimismului și al dezamăgirii. Era post-moderna este deci marcată de pesimism: Să nu sperați în progrese!

Porunca a 3-a: **“Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert !”**

P.M. Nu pierde timpul gândindu-te la Dumnezeu! „Un frate oarecare sedea într-un munte singur în liniște, fără gălceava, postind; la care mergând un parinte din lavra Calamoschiei l-a întrebat: Spune-mi frate, de atâta vreme trăind în singurătate, în acest munte, cu tacere și cu post, ce ai săvârșit? Fratele l-a răspuns: mergi acum avvo, și după cinci zile să vii la mine și atunci îți voi spune ce am săvârșit sezând aici în singurătate. Și așa a mers acel părinte, iar după ce s-au împlinit cinci zile, iarăși a venit și l-a găsit răposat și în spatele lui o scrisoare scrisă așa: „Iartă-mă, frate, ca făcându-mi pravila, niciodată n-am lăsat gândul și mintea mea pe pământ.” Parintii patericului își petreceau întreaga viață gândindu-se la Dumnezeu și trăind în prezența Lui. Lumea post-moderna, îmbolnavită de pragmatism, a ajuns să creadă că gândul la Dumnezeu este sterp și inutil.

Orientări greșite în istoria culturii și a religiilor au fost exclusivismul religios sau fundamentalismul (potrivit cărora numai și numai propria religie este

corectă, toate celelalte constituind periculoase erori care trebuie stăpnite) inclusivismul care foarte ușor a alunecat în istorie spre sincretism, sau spre un vag universalism religios (potrivit căruia toate religiile sunt adevărate în egala măsură, nemaiaivând nici o importanță pe care o adoptăm) și indiferentismul religios, potrivit căruia nu are rost să te interesezi de nici o religie, pentru că totul ar însemna o pierdere de timp. Dacă Evul Mediu a fost în general perioada în care s-a investit extrem de multă pasiune în religie, în care s-a afirmat fundamentalismul religios, modernitatea este perioada de relativizare a rolului religiei în societate. Sub profil religios, modernitatea a făcut în mod treptat din ateism o filosofie plauzibilă. Pentru prima dată în istoria lumii refuzul credinței de către intelectuali a devenit o poziție foarte răspândită între clasele culte.

Post-modernismul mai mult presupune ateismul decât îl refuză. O lăasă domol cu militantismul pentru „moartea lui Dumnezeu”, și preferă în mod simplu să nu se mai intereseze de problema transcendenței. „Imanenta” devine sinonim cu „bun simț” și nevoia de căutare religioasă dispăre. Dacă cineva vrea, poate să vorbească despre divin, dar în sensul de sentimente tranzitorii de extaz.

Porunca a 4-a: **“Adu-ți aminte de ziua odihnei și o sfințește !”**

P.M. Să nu trăiești doar pentru a produce! „Era un monah care avea un frate mirean sărac și orice lucra monahul îi da lui, și cu cât îi da cu atât mai mult săracea cel ce lua. Iar monahul mergând, a vestit unui bătrân duhovnicesc lucrul acesta. Bătrânul i-a zis: De vrei să mă ascuți, nu-i mai da, ci spune-i: Frate, când aveam, îți dădeam. Deci, de acum încolo, și tu, din cele ce faci, adu-mi mie! Și orice va aduce, ia de la dânsul. Și unde știi strain, sau bătrân sărac, da-le și roagă-i să facă rugăciune pentru dânsul. Iar monahul mergând, a făcut așa. Și venind mireanul, i-a grăit lui după cuvântul bătrânului, și auzind acela s-a scârbit. Însa în ziua dintâi, luând din osteneala lui câteva verdeturi, le-a dus monahului. Acela luându-le, le-a dat bătrânului și i-a rugat să se roage pentru el. Apoi blagoslovindu-se, s-a întors la casa sa. După puțin timp iarăși a venit la monah, aducându-i verdeturi și trei pâini. Apoi a venit a treia oară și i-a adus multe bunătăți, vin și pește. Și văzând monahul, s-a minunat, și i-a chemat pe săraci și i-a miluit. Apoi i-a zis mireanului: nu cumva ai trebuință de puțină pâine? Iar el a răspuns: Nu! Când luam de la tine ceva, ca focul intra în casa mea și mistuia și lucrul cel mai mic pe care-l aveam. Iar de când nu mai iau de la tine, mă binecuvintează Dumnezeu. Deci mergând fratele la bătrânul cel duhovnicesc, i-a vestit toate cele întâmplate. Și i-a zis lui bătrânul: au nu știi că lucrul monahului este foc și oriunde intra arde? Însa aceasta îți este mai de folos lui, să facă milostenie din osteneala sa și să ia rugăciune de la sfinți și așa va fi binecuvântat”.

Societatea permisivă proclamată de liberalism nu este altceva decât materialismul absolutizat și degradat în consumism. În ea, omul valorează nu doar în măsura în care produce o anumită cantitate de produse, ci și în măsura în care reușește să consume o anumită cantitate de produse. El trebuie să consume, pentru că altfel nu își mai are sens producția. Doar consumul garantează o nouă producție,

vicios. Iar aceasta absolutizare si idolatrizare a bunăstării materiale pretinde despre sine a constitui suprema eliberare a omului. De fapt, economia în totalitatea ei este o activitate umana care are ca forta propulsiva egoismul, ca criteriu specific legea maximului avantaj cu un minim de efort si ca principiu fundamental urmărirea strictă a interesului individual. Deci activitatea economică nu are nici un raport cu morala si cu respectul omului; ea are în sine propria lege si se desfășoară în conformitate cu aceasta lege. Dacă în lumea moralei se urmărește evitarea răului si urmarea binelui, în lumea economiei, se urmărește realizarea utilului si evitarea non-utilului: sunt două lumi străine una alteia.

Contradictorie este si definitia practică a omului în societatea de consum: omul nu este o valoare în sine însusi, ci el valorează în functie de ceea ce produce (si de cât produce). Omul nu este apreciat pentru ceea ce este ci pentru cât posedă. Cu toate ca oamenii din occident au făcut eforturi inimaginabile pentru a spori permanent nivelul de bunăstare materiala, ajungând până acolo încât au ajuns sa garanteze omului o existență linistită si îmbelsugată până la moarte, totuși nu sunt mai fericiti, ci dimpotrivă, sunt cuprinsi de o angoasă existentială de proportii, de sentimentul că viata este goala si fără sens, pentru ca tot ceea ce au obtinut în plan material au făcut-o ignorând spiritualul si universul vietii de dincolo de moarte. Falimentul vietii unor astfel de oameni este sfârșitul logic al imperialismului materiei din viata lor, al faptului ca nu au fost capabili să se ridice pe ei însisi deasupra materiei si nu au ajuns la convingerea ca valorile supreme sunt de fapt cele spirituale. Oamenii au reusit sa construiască un adevărat paradis pământesc, dar au uitat de cultivarea inimii. Au construit în exterior, dar au făcut-o neglijând cultivarea valorilor interiorității, singurele care garantează supravietuirea si progresul eforturilor lor din planul material.

Modernitatea sociologica comportă o organizare urbanizată a vietii, impusă de revolutia industrială. Împotriva priorității acordate sistemelor de eficientă economică, unei exploatare mecanice a populatiei si a pământului, si logicii dominante a emisferei stângi a creierului, post-modernismul protestează în numele cauzalității, a jocului estetic al unei serii de liberări asociate emisferei drepte a creierului.

Porunca a 5-a: “Cinstește pe tatăl tău si pe mama ta, ca să trăiești ani multi pe pământul pe care Domnul Dumnezeuul tău ti-l va da tie !”

P. M. Nu te încrede în institutii! Sa nu crezi în familie! Post-modernitatea este o perioadă de criză a tuturor institutiilor. Familia însăși – institutia celulei a societății – intră în criză si în dizolvare. Nu ne este dificil să identificăm indicii clare ale descreștinării societății noastre românești actuale si ale crizei familiei contemporane. Părinti care își bat copiii până îi omoară, mame care-si abandonează copiii în containerul de gunoi, parinti care-si lasa copiii sa moara de foame. Realitati cutremuratoare cu care intram în contact prin mass media. Este evidentă si o reducere progresivă a fecundității. Astfel, cu cât nivelul de trai dintr-o societate este mai ridicat, cu atât numărul de copii tolerat de părinti scade. Societățile tribale africane au pierdut de sub control natalitatea.

Societatea noastră est-europeana, are ca regula generala cresterea a doi copii pe familie. Societatea americana, situata la un nivel de dezvoltare economica net superior nouă, acceptă un singur copil. În cea mai dezvoltată societate umană de pe glob, cea japoneză, tronează tipul familiei „non-nucleare”, adică fără nici un copil. „Totul pentru noi si pentru realizarea noastră profesională”.

În timp ce lungul proces al modernitatii a însemnat evolutia Statului democratic modern conferindu-se un rol crescând politicii în societate, postmodernismul este sceptic în privinta tuturor institutiilor si vede în ele forme manipulatorie de opresiune în mâna celor puternici. Tradițiile, la rândul lor, nu sunt altceva decât ideologii si forme de control. Bisericile sunt în mod inevitabil percepute ca părți ale trecutului autoritar.

Porunca a 6-a, a 7-a si a 8-a, vor constitui obiectul unui studiu independent.

Porunca a 9-a: **Să nu minți!**

P. M.: “Sa nu crezi în „povesti metafizice”! Sa nu mai dai crezare nici unei ideologii”

Modernitatea a fost o era de afirmare a ideologiilor, a „povestilor” coerente si credibile despre maniera de acțiune pentru instaurarea pe pământ a „paradisului terestru”. Orizonturile luminoase stipulate de aceste ideologii s-au dizolvat. Oamenii si-au pierdut elanul de a investi eforturi infinite în „Cauze” mărețe. Ernest Bloch, scriitor comunist, a elogiato moartea solitara a eroului rus în lagărele fasciste: „Toti duc cu ei în mormânt florile pe care le-au prețuit cândva. O singura categorie de oameni înaintează spre moarte lipsiti de consolarea traditională: eroul rus. Mărturisind până la moarte cauza pentru care a trăit, el înaintează ferm si rece spre acel Nimic în care el a crezut cu fermitate, gratie spiritului sau liber. De aceea sacrificiul sau este diferit de acela al vechilor martiri crestini: acestia mureau, fără exceptie, cu o rugăciune pe buze, crezând ca astfel au cucerit cerul. În schimb, eroul comunist, sub tari, sub Hitler, sau sub orice alt regim, se sacrifica fără a avea speranta învierii. „Vinerea Mare” pentru el nu este îndulcita de nici o „Duminica a Învierii”, o duminica în care să se reîntoarcă, în mod personal, la viață. Cerul către care martirii întindeau bratele din mijlocul flacarilor nu exista pentru materialistul rosu: si totusi el moare ca mărturisitor al unei Cauze, iar superioritatea sa fata de aceea a crestinilor primelor veacuri este incontestabila”.

Modernitatea s-a hrănit îndelung din „povesti mitice” despre eroismul uman, precum cea a furtului de către Prometeu a focului, în dauna zeilor. Post-modernitatea respinge „meta-povestile” ca pe niste produse ale nevoii umane de a gasi un sens general al existentei umane si de a-l exprima într-o forma narativa. credința crestina, în masura în care pare un exemplu de „poveste metafizica”, cade sub critica post-modernismului si este calificată „totalizantă”, deoarece ar pretinde ca poate îmbrățișa întreaga existență si ar putea propune un sens general a toate, sens negat de post-moderniști.

Porunca a 10-a: **“Să nu doresti nimic din toate câte sunt ale**

aproapelui tău !”

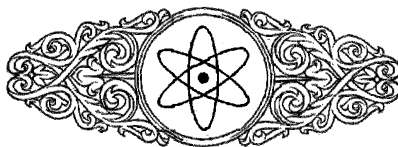
P. M.: “Nu te lăsa hipnotizat de valori !” În timp ce filosofia moderna a adus în prim plan, precum în cazul lui Kant, chestiunile privitoare la moralitate și la libertate, și în timp ce modernitatea avea tendința să fie puritană sau chiar austeră în stilul de viață, post-modernismul cultiva spiritul lui Narcis și a lui Dionisos: un hedonism spontan precede paralel expresiile estetice de autonomie. În această epocă responsabilitatea morală este văzută ca o iluzie moștenită dintr-o altă epocă. Într-o ultimă analiză, viața este fără valoare, absoluturile morale sunt iluzorii și libertatea este doar un joc. Nu rămâne nici un punct de referință stabil. Nu te concentra asupra eu-lui! Dacă modernitatea a dat viața, de la Renăștere la Iluminism, la un nou tip de umanism, la o exaltare a omului ca centru al universului subliniind identitatea psihologică și conținutul Eu-lui ca măsură a tuturor lucrurilor, post-modernismul propune „moartea omului”, în sensul unui radical scepticism, printr-o apropiere subiectivă de realitate și printr-o importanță deosebită dată personalității și auto-conștiinței în cultura occidentală. Noțiunea carteziană a unui subiect rațional suveran seamănă cu o infantilă iluzie de omnipotență.

Sub multe aspecte, post-modernul apare mai mult distructiv decât constructiv. Critica să vrea să ignore cuceririle permanente ale modernității, adică progresul în calitatea vieții datorat științei și tehnologiei, conștiința demnității umane asociate democrației moderne și conștiinței istorice, libertățile facute posibile de noile situații sociale, idealurile emancipării și egalității, școlarizarea universală, autonomia și drepturile individului în fața sistemului.

Bibliografie:

- *La fede cristiana nell'epoca post-moderna*, în *La Civiltà Cattolica*, 1992, IV, 329-342;
- Michael Paul Gallagher, *Fede e cultura. Un rapporto cruciale e conflittuale*, ed. San Paolo, Milano, 1999.
- Francis Fukuyama, *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, ed. Paideia, București, 1994.
- Gurie Georgiu - Cristian Tia, *Despre mântuirea sufletului în era post-industrială*, ed. Info, Craiova, 2001;
- Alceste Catella, *Antropologia filosofică*, ed. FTIS, Padova, 2002.
- *Perché non si crede? La risposta di Dostoevskij*, în *La Civiltà Cattolica*, 1993, II, p. 209-216.

Principalele consecințe ale evoluționismului

Ion Vlăduță

Evoluționismul nu este o învățătură inofensivă, ci are numeroase consecințe grave. Cine adoptă viziunea evoluționistă, cade inevitabil și în alte concepții greșite.

I. Consecințe ale evoluționismului ateist

1. Afirmatie mincinoasă: viața a apărut spontan, din materie nevie, prin procese naturale întâmplătoare.

Consecințe: nu există un Creator al vieții.

2. Afirmatie mincinoasă: vietățile au evoluat de la unicelulare până la maimuță și om, în milioane de ani.

Consecințe: **2a.** Omul nu a fost creat de Dumnezeu.

2b. Nu există o deosebire calitativă, esențială între om și animale.

2c. Fiind posibilă apariția și evoluția naturală a vietăților pe pământ până la om, este posibilă apariția și evoluția naturală a vietăților și pe alte planete, până la ființe raționale (extraterestri) care ne pot vizita cu nave spațiale (OZN-uri).

3. Afirmatie mincinoasă: Embrionul uman recapitulează formele speciilor precedente (pește, amfibian, reptilă, mamifer); în stadiul de pește are branhiile. Consecințe: **3a.** Omorârea unui embrion uman în stadiul de pește nu este o crimă, deoarece acesta nu este încă om.

3b. Este posibilă transmiterea la om a unor comportamente ale strămoșilor animali. Comportarea noastră animalică nu este un păcat, ci o moștenire normală.

4. Afirmatie mincinoasă: Evoluția speciilor se bazează pe lupta pentru existență.

Consecință: Lupta pentru existență este esențială pentru specia umană. În competiția socială supraviețuiește cel mai puternic.

II. Consecințe ale evoluționismului teist

1. Afirmatie mincinoasă: Dumnezeu a creat doar vietăți unicelulare pe care le-a ajutat să progreseze în miliarde de ani.

Consecințe: **1a.** Relatarea Facerii în Sfânta Scriptură este falsă.

1b. Sfinții Părinți ori au mințit, ori s-au înșelat.

1c. Dumnezeu n-a reușit să le creeze pe toate „foarte bune” (conform Facerea 1, 31), ci a vrut nevoie de miliarde de ani ca să le perfecționeze.

2. Afirmatie mincinoasă: Vietățile au murit, s-au descompus și s-au sedimentat în miliarde de ani, înaintea apariției omului.

Consecință: Natura (inclusiv firea lui Adam) era stricăcioasă și muritoare înainte de păcat. Deci nu păcatul este cauza morții, ci Dumnezeu.

3. Afirmatie mincinoasă: Asemănarea dintre om și ființele inferioare lui provin din faptul că Dumnezeu s-a folosit succesiv de specii inferioare ca să creeze trupul omului.

Consecințe: **3a.** Adam a avut strămoși animali. Ori Adam a fost obținut prin transformarea directă a unei maimuțe adulte, ori mama și tatăl lui Adam au fost maimuțe.

3b. Dacă Dumnezeu a pus suflet de om într-un trup de maimuță, înseamnă că trupul maimuței – vrednic de un astfel de suflet – are aceeași cinste ca trupul unui om (primitor și el al unui astfel de suflet).

3c. Trupurile maimuțelor având aceeași cinste ca trupurile oamenilor trebuie înmormântate după cuviință.

3d. Trebuie modificată Sfânta Slujbă a Parastasului, introducându-se formulările: „Cel Ce pe om din maimuță a zidit...” și „... din maimuță ești și în maimuță te vei întoarce”.

4. Afirmatie mincinoasă: Transformarea maimuței în om e rezultatul sinergiei. Consecință: Sinergia între Dumnezeu și maimuță a dus la apariția omului. Maimuța este împreună-lucrătoare cu Dumnezeu la facerea omului.

5. Afirmatie mincinoasă: Omul este un animal cu minte, în egală măsură înrudit cu Dumnezeu și cu animalele.

Consecințe: **5a.** Dacă omul are chipul lui Dumnezeu, atunci are și chipul animalelor (înrudirea fiind în egală măsură).

5b. Având chipul animalelor, omul va căuta și asemănarea cu animalele (chipul fiind dat în vederea asemănării).

Referitor la erezia conform căreia omul provine din maimuță, Cuviosul Paisie Aghioritul spune: „Gândește-te că Hristos s-a născut din om, din Maica Domnului! Adică strămoșul lui Hristos a fost maimuță? Ce blasfemie! Și nu-și dau seama că spun blasfemii”.

ADORMIREA

Cum cădea în sat amurgul peste-ogrăzi și peste șure,
A ieșit cu luna pilnă Heruvimul din pădure.

S-au speriat copii cu vite și-ai țipat de spaima lui...
Liniștit o luă pe coastă, pe sub plopilor drumului.

Au foșnit ca de furtună, fără vânt în frunză, plopii,
Luna tremură devala roate mari în iazul popii.

S-a oprit la casa veche unde drumu-și face cruce,
Creștinește la răspântie și-ntârzie pân' se duce.

A bătut la lemnul porții de stejar, de două ori:
Singură se trase poarta și primi pe călător.

Căinele urlă o dată lung, apoi doar mârâi –
Heruvimul pentru-atâta însă pasul nu-și grăbi.

Maica Domnului, ca-n vremuri, sta cu lucrul la fereastră.
O trezi în raza lunii, lin, aripa lui albastră.

Strânse iia începută, toate grijile le strânse,
Strânse zilele trăite, cu șirag de lacrimi plânse.

La icoane ea aprinse cuvios o lumânare.
Până-n temelii de suflet o cuprinse pace mare.

Se-nchină lui Sân Nicoară, lui Sân Ion, ei cel mai drag,
Se gândi la Fiu-n ceruri și la câinele din prag,

Își udă ca totdeauna toate glastrele de nalbă,
Se găti ca pentru noapte cu cămașa cea mai albă,

Netezi cearșaful bine, să nu facă nici o cută
Pânza inului curată ca și viața ei trecută,

Se culcă sfioasă-n patu-i strâmt, ca pe o năsalie,
Și-adormi rugând pe Domnul, lângă Fiul ei să fie.

Ion Pillat

Din poeziile selectate pentru
Concursul de poezie religioasă:

RUGĂCIUNE

La rugăciune mă așez,
Plecând genunchii la pământ,
Alung din minte orice gând,
Și mâinile împreunez.

Mi-e pieptul parcă mai fierbinte,
Pe frunte, boabe de sudoare
Trădează-adânca încordare,
Pe care-o-ncearcă a mea minte.

Un strigăt către Cer aleargă,
Mă simt purtat de dor în sus,
Cer milă Domnului Iisus,
Păcatele să mi le șteargă.

Îți pun-nainte sufletul zdrobit,
Fărădelegea o dezleagă,
Fă mintea mea să înțeleagă,
Că biruie prin gând smerit.

Privesc icoana Ta frumoasă,
Din colțul meu spre răsărit,
Parcă pe loc m-am înnoit,
Iisuse, ai venit la mine – acasă!

POCĂINȚA

Mi-e sufletul răpus de patimi,
Și conștiința încercată,
Un cuget muștrător mi-arată
Pe inimă-mi atâția spini.

Ogorul sufletului zace,
Lăsat de mult în părăsire,
N-am semănat în el iubire,
De-aceea n-am acuma pace.

Păcatele atât de multe
M-apasă astăzi pe grumaz,
Simt că mă paște un necaz,
Speranțele-s acum pierdute.

Dar glasul conștiinței cheamă,
Să mă întorc din calea rea,
Scăparea-i pocăința mea,
Și deznădejdea se destramă.

Duhovnicul la schit așteaptă,
Sunt păcătosul pocăit,
Mă duc la el cu gând smerit,
Ca să-mi arate calea dreaptă.

O, luminează-mi Doamne, gândul,
Să scot din mine tot ce-i rău,
Să nu rămân pierdut în hău,
Voi să-mi recapăt iar avântul!

VASILE VENIAMIN BOȚOROGA
(preot la Catedrala Episcopală din
HUȘI)

CEL MAI FRUMOS DAR

Am stat o clipă, m-am gândit,
La câte, Tu, mi-ai dăruit.
Eu pentru toate-Ți mulțumesc:
Mi-ai dat picioare să pășesc,
Mă bucur că nu mă târăsc;
Și mâini mi-ai dat să pot munci,
Ferită sunt de a cerși,
Și gură am ca să vorbesc
Cu ea pot spune: "Te iubesc!".
Mi-ai dat doi ochi să pot vedea
Tot ce-i frumos în lumea mea;
Dar darul sfânt, cel mai frumos
E jertfa lui Iisus Hristos !

CAMELIA MUNTEAN
(Sebeș)

**Dumnezeu este iubire.
Dragostea dintâi**

Mulumire către Dumnezeu pentru binefacerile lui către noi

Sf. Simeon Noul Teolog

Îți mulțumesc Stăpâne, Doamne al cerului și al pământului pentru că m-ai predestinat mai înainte de facerea lumii să vin la existență din neexistență (Ioan 17, 24). Îți mulțumesc că înainte să sosească ziua și ora în care Ai poruncit să fiu îngropat, Tu Singurul fără de moarte, Singurul Atotputernic, Singurul Bun și iubitor de oameni, coborându-Te din muntele Tău cel sfânt, fără să Te desparți de sânurile Tatălui, întrupându-Te și născându-Te din Fecioara Maria, mai înainte m-ai plăsmuit, m-ai însuflețit și m-ai eliberat de căderea protopărinților și mi-ai pregătit mai dinainte ridicarea la ceruri. Apoi după ce m-am născut și am fost crescut încet, încet, Tu Însuți m-ai înnoit cu Botezul Tău, al nașterii de sus, și m-ai împodobit cu Sfântul Duh și mi-ai așezat păzitor înger al luminii, păzindu-mă nevătămat până la vârsta maturității de lucruri potrivnice și de ispitele dușmanului.

Însă, pentru că ai hotărât să nu ne mântuim cu forța ci prin voia noastră liberă, ai îngăduit să fiu cinstit și eu cu libertate, să dovedesc în mod liber dragostea mea față de Tine prin păzirea poruncilor Tale. Eu însă cel neștiutor și disprețuitor, asemenea unuia care s-a eliberat din lanțuri, atât am prețuit vrednicia libertății pe are mi-Ai dat-o, încât îndepărtându-mă de suveranitatea Ta am căzut în prăpastie. Și găsindu-mă acolo și rostogolindu-mă nesimțitor, mă distrugeam pe mine însumi. Tu însă nu Te-ai scârbit de mine, nici nu m-ai lăsat să rămân și să mă zbat în mocirlă, ci prin iubirea Ta de oameni ai trimis și m-ai ridicat de acolo și m-ai cinstit cu o mare slavă, iar prin judecățile Tace cele negrăite m-ai eliberat de împărați și conducători care voiau să mă folosească pentru satisfacerea voinței lor ca pe „un obiect desăvârșit”¹. Nu m-ai lăsat să primesc daruri în argint și aur, deși eram iubitor de arginți,

ci mi-ai dat putere să consider slava lumii ca fiind nimicnicie, pentru ca să primesc sfințenia Ta.

Însă mă mărturisesc Ție, Doamne Dumnezeuul cerului și al pământului, căci nesocotind toate acestea, m-am aruncat din nou eu nemernicul în groapa și mocirla gândurilor și a faptelor păcătoase. Și după ce am coborât acolo, am căzut între cei ascunși ai întunericului, din (mâna) cărora nu numai eu singur, dar și întreaga lume adunată la un loc nu ar fi putut să mă elibereze, să mă ridice de acolo și să mă îndepărteze din mâna lor. Dar, în timp ce eram ținut acolo într-un mod jalnic și lamentabil, târât și batjocorit de aceștia (de diavoli), Tu Milostivul și lubitorul de oameni Stăpân nu m-ai trecut cu vederea, nici nu ai ținut minte răul, nu Te-ai scârbit de neștiința mea și nu m-ai lăsat să fiu tiranizat fără de voie de „tâlhari”. Însă – deși în mod nesimțitor mă bucuram și eram împreună cu aceștia, Tu Stăpâne nu ai suportat să mă vezi învârtindu-mă și târându-mă rău de tot, ci m-ai miluit și m-ai mântuit și nu ai trimis înger sau om către mine păcătosul și nemernicul, ci Tu Însuși, fiind mișcat de multă milostivirea Ta, Te-ai aplecat asupra acelui mormânt adânc – pe când eu eram acoperit cu pământ, stând undeva acolo în adâncul mlaștinii – ai întins mâna Ta cea curată și – deși eu nu Te vedeam (cum era posibil să privesc în sus de vreme ce eu eram acoperit și înecat de mocirlă) m-ai prins de perii capului meu și trăgându-mă de acolo cu putere m-ai ridicat, fără să cunosc Însă cine este Acela care mă ridică sau cine este Acela care mă ține.

După ce m-ai ridicat m-ai adus deasupra pe pământ, m-ai încredințat unui slujitor și ucenic al Tău. Eram cu totul murdar și ochii și urechile și gura îmi erau acoperite de noroi. Ca urmare nu Te vedeam cine ești, ci am sesizat numai cât ești de Bun și lubitor de oameni Tu, Cel care m-ai scos din acea mocirlă și groapă adâncă. Mi-ai spus: „Ține-te bine și unindu-te cu acest om urmează-l, pentru că acesta te va conduce ca să te spele”, și după ce mi-ai dăruit încredere puternică în el ai plecat și Te-ai despărțit de mine. Unde Te-ai dus Cel Necunoscut?

Prin urmare l-am urmat fără ezitare după porunca Ta pe cel arătat de Tine, Atotsfinte Stăpâne, și acela m-a condus spre fântâni și izvoare, cu mult zel. Deoarece eram orb, eram condus din spate cu mâna credinței de cel pe care mi l-ai dat Tu, astfel urmându-l. Unde acela – având vedere bună ridica bine picioarele și trecea pietrele, gropile și capcanele, sărind peste ele, se întâmpla ca eu să mă împiedic și să cad în ele. Astfel, sufeream multe dureri, răutăți și necazuri. Acela însă la fiecare izvor și fântână se uda și se spăla singur, pe când eu nevăzându-le le treceam pe cele mai multe dintre ele, pentru că, dacă nu mă lua acela de mână să mă ducă la izvor și să-mi

fi putut niciodată să găsesc fântâna cu apă. Când însă îmi arăta (fântâna) și de multe ori mă lăsa singur să mă spăl, luam cu palmele, împreună cu apa curată, și lutul și noroiul care se găseau în apropierea izvorului și îmi murdăream fața; de multe ori însă pipăind ca să găsesc fântâna tulburam apa care devenea mocirlă și deoarece nu vedeam deloc îmi murdăream fața cu ea, crezând că mă spăl cu apă curată².

Cum să descriu necesitatea acestei stări și puterea dobândită în urma biruinței ei (a ispitei) și a confruntării cu cei care de multe ori cârteau și îmi spuneau în fiecare zi: „Pentru ce te străduiești în zadar și fără de minte să urmezi pe acest batjocorit și amăgitor, nădăjduind că vei vedea din nou? De ce îl urmezi obosind și rănindu-ți picioarele? Pentru ce nu te apropii mai degrabă de cei milostivi care se roagă să te liniștească, să te hrănească și să te întrețină bine? Nu există nici o posibilitate să te eliberezi de „lepra psihică” și nici să vezi din nou. De unde a apărut acest taumaturg, acest batjocoritor promițându-ți toate cele ce sunt cu neputință tuturor oamenilor neamului acestuia? Vai ție pentru că vei pierde vindecarea oferită de bărbații iubitori de bine, prieteni și apropiați ai tăi iar necazurile și răutățile pe care le înduri pentru speranțe zadarnice le vei îndura (în continuare), iar cele promise de acel șarlatan și batjocoritor le vei pierde. Ce putere are? Și fără să ți-o spunem noi, nu o judeci și o gândești tu singur? Ce? Nu vedem și noi toți, sau suntem orbi așa cum îți spune aceste înșelător? Într-adevăr, toți vedem că nu există altă vedere mai înaltă decât aceasta; nu te amăgi”³.

Într-adevăr, de toți acești înșelători și amăgitori care „aruncă cu noroi” în aproapele m-ai izbăvit prin credința și nădejdea pe care mi-ai dat-o, cu care m-ai întărit să rabd cele spuse mai sus și multe altele.

Îndurând eu însă toate acestea, nu am renunțat, ci, spălat în fiecare zi în apele tulburi și după părerea mea curățit, după cum mă învăța apostolul și ucenicul Tău, mi s-a întâmplat ca odată, în timp ce mergeam și mă grăbeam să ajung la izvor, Tu Însuți, Cel care mai înainte m-ai scos din noroi, să vii la întâlnire cu mine „pe cale”. Și atunci prima dată ai fulgerat ochii mei cei bolnavi cu strălucirea curată a Feței Tale, așa încât am pierdut și lumina pe care socoteam că o am, și nici nu am putut să Te cunosc pe Tine Însuți cine poți să fii, de vreme ce n-am reușit să văd nici strălucirea Feței Tale, nici să o înțeleg sau să o pricep. De atunci, în timp ce mă opream mai des lângă același izvor, Tu, Doamne Cel Preaînalt, nu ai socotit nedemn să cobori (la mine), însă, ajungând aproape de mine și prinzând capul meu, îl cufundai în apă, și ai făcut să văd mai clar lumina Feței Tale. Îndată după aceea Te îndepărtai fără să îmi fi îngăduit să cunosc că Tu ai fost Cel Care ai făcut aceasta sau să cunosc de unde ai venit și unde Te întorci.

Pentru că nu mi-ai hărăzit-o încă

pe aceasta. Căci în timp ce veneai pentru puțin (timp) și tot așa de repede plecai, treptat Te arătai Întreg tot mai mult, mă spălai cu apă și-mi dăruiai să văd o lumină tot mai clară și mai puternică⁴.

După ce ai făcut aceasta cu mine mult timp, m-ai învrednicit să văd lucru înfricoșător și taină mare. Într-adevăr, în timp ce veneai, și după înțelegerea mea mă spălai, mă curătai cu apă, de multe ori mă afundai cu capul în ea, am văzut în apă fulgere care mă luminau și razele Feței Tale, și mă vedeam pe mine spălându-mă cu apă luminată. De unde și cine era autorul acestui lucru însă nu știam. Mă bucuram deoarece crescându-mi credința, înaripat cu nădejdea și înălțat până la cer îi „uram” cu înverșunare pe acei înșelători care îmi aruncau cuvintele rătăcirii și minciunii, dar îi iertam pentru prostia lor și nu mi-i apropiam nici pentru prietenie sau pentru convorbire, evitând chiar vătămarea cauzată de vederea lor. Din contră, lucrătorul și ajutorul meu, vreau să spun pe sfântul Tău ucenic și apostol, îl cinsteam, îl prețuiam și îl iubeam din inimă, ca pe Tine Însuți, care m-ai plăsmuit și căzând la picioarele lui ziua și noaptea îl rugam: „Dacă poți, ajută-mi mie”, cu convingerea că toate câte le vrea are puterea de la Tine să le făptuiască⁵.

Aflându-mă eu în această stare pentru o perioadă de timp destul de îndelungată, am văzut din nou o altă taină înfricoșătoare. Prinzându-mă, Te-ai înălțat la ceruri și m-ai ridicat împreună cu Tine, eu fiind fie în trup, fie în afara lui, nu cunosc, numai Tu singur știi, Cel Care ai săvârșit aceasta. Și am rămas un timp acolo împreună cu Tine și m-am cutremurat de măreția slavei Tale (ce slavă și a Cui nu știu) și am amețit de înălțimea nemăsurată (la care mă găseam) și m-am temut cu totul. Însă din nou m-ai lăsat singur pe pământul pe care locuiam mai înainte, și m-am trezit plin de mirare și plângând, chinuit de suferința mea. Apoi, deși eram căzut la pământ și deoarece s-au deschis din nou cerurile, ai socotit de cuviință să-mi arăți acolo Fața Ta ca un soare fără formă. Și nici astfel nu mi-ai îngăduit să cunosc cine ești (cum să se întâmple aceasta fără să-mi vorbești). Însă, imediat după aceasta Te-ai ascuns și am început să fug căutându-Te pe Tine, Cel pe care nu reușeam să-L cunosc, și doream să văd frumusețea Ta și să cunosc înlăuntrul meu cine ești. Pentru aceasta, din toată puterea mea și din focul dragostei Tale, plângeam continuu neștiind cine ești Tu cu adevărat, Cel Care m-ai adus la ființă din neființă, m-ai scos din mocirla păcatelor și mi-ai devenit toate câte s-au spus. Astfel, mi Te-ai arătat de multe ori și de multe ori mi Te-ai ascuns cu totul fără să-mi vorbești. Văzând eu fulgerele și strălucirea feței Tale – așa cum o vedeam cu puțin timp înainte în apă – că mă învăluiesc în mod repetat, neputând cu desăvârșire să le păstrez, îmi aduceam aminte unde Te-am

de minte că altul este acela, din nou ceream cu lacrimi să Te văd. Deci ocărându-mă înlăuntrul meu cu multă durere, necaz și supărare și uitând de mine însumi, de toată lumea cu desăvârșire și de cel ce sunt în lume, negândind nici măcar la umbră sau la orice altceva, negândind de asemenea că există ceva văzut, Te-ai arătat Tu Cel Nevăzut, Tu Cel Neatins și Nefăcut; și mi Te arătai că curățești mintea mea și-mi lărgești sfera sufletului îngăduind să văd slava Ta într-o măsură tot mai mare, strălucind Tu însuși crești și Te mărești încă și mai mult, și astfel am înțeles odată cu îndepărtarea întunerului, că Tu ești Cel ce Te apropii și vii de multe ori în simțuri⁶. Când într-adevăr luna strălucește, și norii se văd cum se mișcă, luna se vede și se arată ca și cum ar alerga cu viteză, fără să se abată cu ceva din drumul ei obișnuit sau să-și schimbe traiectoria cea dintru început. Astfel Stăpâne, Te arătai venind Tu Cel Nemișcat, că crești Tu Cel Neschimbabil, că iei formă Tu Cel fără de formă.

Ca și în cazul orbului (Mc. 8. 23) care își recapătă vederea treptat și începe să înțeleagă constituția omului, istorisind puțin câte puțin ceea ce este ea, nu se schimbă și nu se transformă forma (chipul omului) pentru vedere, ci mai degrabă optica ochilor lui, purificată, vede (contemplă) forma așa cum este ea, ca și cum se întipărește toată pe vedere și prin aceasta pătrunde, se curățește și se încrestează în partea rațională și memoratoare a sufletului ca pe o placă, astfel și Tu Te-ai făcut văzut după ce mi-ai curățit mintea cu lumina Sfântului Duh.

Și deoarece mintea vedea mai profund și mai clar, mi se părea că Tu veneai de undeva și mi Te arătai mai strălucitor și mi-ai hărăzit să văd caracterul „Chipului celui fără de chip” și atunci m-ai luat afară din lume (cred că pot spune afară din trup, însă nu mi-ai îngăduit să cunosc aceasta cu exactitate) m-ai luminat și astfel în timpul viziunilor mele Te-ai arătat (a fi) „Totul în toate” în timp ce eu vedeam bine. Însă când am spus: „O, Doamne! Cine ești?” atunci pentru prima dată m-ai învrednicit pe mine cel desfrânat să aud glasul Tău și mi-ai vorbit dulce în timp ce eu mă ridicam orb și înspăimântat și încercam cumva să înțeleg zicând: „Ce vrea (să fie) această slavă și măreția acestei străluciri? Cum și de unde am fost eu învrednicit să am parte de aceste bunătăți?” „Eu, spune, sunt Dumnezeu care a devenit om pentru tine și deoarece m-ai căutat cu tot sufletul tău, iată de acum vei fi fratele Meu și împreună moștenitor cu Mine și cu prietenul Meu”. Uimit eu de toate acestea, cu sufletul înfricoșat și cu puterea paralizată am răspuns: „Cine sunt eu și ce am săvârșit eu nemernicul Stăpâne pentru ca să mă învrednicești de atâtea bunătăți și să mă faci părtaș și moștenitor unei asemenea slave?”. Pe când gândeam că această slavă și

decât mintea mea, Tu Stăpânul care dialoghezi (conversezi) ca prietenul cu prieten, având ca intermediar pe Sfântul Duh care vorbește în mine, mi-ai spus: „Acestea ți le-am dăruit pentru dorința, năzuința și credința ta și încă îți voi mai da. Pentru că ce altceva ai sau ai avut al tău propriu, de vreme ce ai fost creat gol de Mine, încât luându-l pe acela (pe trup) să-ți dau în locul aceluia pe acestea? Dacă însă nu te vei elibera de trup nu vei putea vedea desăvârșirea și nici nu te vei bucura în totalitate de ea”. Apoi eu am spus: „Și ce este mai mare și mai strălucitor decât aceasta? Mie îmi este suficient să fiu astfel și după moarte”. Tu ai răspuns: „Ce suflet mic ești că te mulțumești cu aceste puține bunuri”. Într-adevăr, acestea în comparație cu cele viitoare sunt ca cerul desenat pe o hârtie și ținut în mână, pentru că cu cât este mai mic acest cer decât adevăratul cer, cu atât mai mare ți se va descoperi slava viitoare față de aceea care se vede acum.

După ce ai spus aceasta ai tăcut încet-încet Te-ai ascuns de la ochii mei, Dulcele și Bunul Stăpân, fie din cauză că eu m-am îndepărtat de Tine, fie că ai fugit Tu de mine, nu cunosc. Atunci m-am întors în interiorul meu, crezând că am venit de undeva și am intrat în casa sufletului meu de mai înainte. Astfel, amintindu-mi acoperământul slavei și al cuvintelor Tale umblând, stând jos, mâncând, bând, rugându-mă, plângeam și mă bucuram cu o bucurie de nedescris, după ce Te-am cunoscut pe Tine, Păstorul tuturor. Cum să nu mă bucur? Măhnit însă în toate acestea și dorind din nou să Te văd, când m-am dus odată să sărut icoana imaculată a Maicii Tale și m-am închinat ei, Tu, înainte să mă ridic Mi-ai apărut în durerea inimii mele, transformând-o pe aceasta în lumină și atunci am cunoscut că Te am în interiorul meu. De atunci nu Te mai iubeam prin aducerea aminte de Tine și de cele ale Tale ci m-am încredințat și am crezut că Te am cu adevărat în interiorul meu pe Tine, dragostea întruchipată, pentru că dragostea adevărată ești Tu, Dumnezeu.

Nădejdea după ce s-a sădit prin credință și în aceasta s-a adăpat prin pocăință și lacrimi și apoi a fost luminată de lumina Ta, s-a înrădăcinat și a crescut mult. Mai târziu ai venit Tu, Bunul Arhitect și Creatorul, să tai cu cuțitul ispitelor ramurile de prisos ale gândurilor care au crescut prea înalte și în unica nădejde ai altoit sfânta dragoste a Ta ca rădăcină a unui copac, văzând deci această rădăcină cum crește și îmi vorbește în fiecare zi. Mai degrabă însă Tu ești Cel care mă înveți și mă luminezi încât am depășit orice credință și nădejde, și trăiesc cu o bucurie atât de mare după cum predica Sf. Ap. Pavel: „Ceea ce vede cineva ce rost mai are să nădăjduiască?”. Dacă eu Te am ce să nădăjduiesc mai mult? Ascultă încă puțin, a spus din nou Stăpânul: „După cum vezi Soarele ogîndindu-se în apă și nu-l vezi deloc pe el însuși în realitate, deoarece mai

degrabă îți întorci privirea în jos, așa să înțelegi și ceea ce se întâmplă cu tine. Să „asiguri” sinele tău și să grijești să Mă păstrezi în interiorul tău curat și cu înțelepciune așa cum soarele se oglindește în apa curată. Apoi te vei învrednici să Mă vezi altfel, așa cum ți-am spus, după moarte. Dacă însă nu vei face așa, tot ansamblul acestor nevoințe, cuvinte și fapte nu-ți vor folosi deloc, ci mai degrabă te vor condamna mai tare și-ți vor provoca o mare nenorocire deoarece (este) după cum auzi: „Cei puternici vor fi judecați pe măsura puterii lor” (Înt. Lui Solomon 6, 6). De altfel sărăcia nu se face pricina unei mari rușini la săracul din naștere iar suferința provocată de ea nu-l chinuiește foarte mult, așa cum se întâmplă cu acela care s-a îmbogățit și a fost slăvit și a fost înălțat și s-a unit cu împăratul pământesc, pentru ca apoi să cadă din toate acestea (și) să devină sărac (chiar dacă lucrurile pământești nu sunt de aceeași natură cu cele duhovnicești și nevăzute). Pentru că aceia care pentru oarecare cauză cad din prietenia și slujba împăratului pământesc sunt îndreptățiti să rămână stăpâni pe averea lor, să se bucure de ea și să trăiască; dacă însă cineva va cădea din dragostea și prietenia Mea, nu mai poate să trăiască pentru că Eu sunt viața lui, ci imediat este golit de toate și este dat dușmanilor Mei și ai lui. Aceia, luându-l din cauza bunăvoinței și a dragostei pe care a avut-o pentru Mine, îl pedepsesc, îl batjocoresc și-l ridiculizează.

Da, într-adevăr Împărate Sfinte, așa cred și eu în Tine Dumnezeuul meu că stau lucrurile și căzând mă rog Ție, păzește-mă pe mine nevrednicul și păcătosul pe care l-ai mântuit și întărește puterea Ta floarea dragostei Tale pe care ai altoit-o în pomul nădejzii mele, ca să nu fie spulberată de vânturi, să nu fie distrusă de furtună, să nu fie ruptă de vreun dușman, să nu fie arsă de focul nepăsării și să nu se usuce din cauza desfrânării și a lenei și să nu dispară din cauza slavei deșarte. Pentru că Tu, Cel care mi-ai dăruit și cultivat acest pom înlăuntrul meu, cunoști că din cauza lui sunt fără de ajutor de la om, deoarece pe împreună-lucrătorul cu mine, ajutorul meu și apostolul Tău, după cum ai voit Tu, l-ai despărțit trupește de mine. Tu cunoști boala mea, Tu știi necazul și neputința mea în toate. Pentru aceasta, de acum înainte, milostivește-Te mai mult spre mine Multmilostive Doamne. Ție-ți cad înainte din inimă, să nu mă lași voinței mele, Tu care mi-ai făcut atâta bine, ci întărește sufletul meu în dragostea Ta și înrădăcinează în el dragostea, încât, după făgăduința Ta curată, sfântă și nemincinoasă, Tu să fii în mine și eu să exist în Tine, să mă acopăr de această dragoste și eu să o acopăr și să o păzesc înlăuntrul meu și pe de o parte Tu să mă vezi în ea iar eu pe de altă parte să mă învrednicesc să Te văd prin ea, acum ca în oglindă așa cum ai spus, iar atunci, în viitor, în toată

dragostea pe Tine Întreg, care ești agape și ai îngăduit să fii numit. Pentru că Ție Ți se cuvine toată mulțumirea, puterea, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin. (*Teologie și Viață nr. 1-6 /1996; trad. de diac. Corneliu-Ilie Erneanu*)

¹ Se referă probabil la perioada anilor 970 – 976, când pe atunci tânărul Gheorghe (numele de mirean al Sf. Simeon) ajuns senator și spatarocubicular trece printr-o perioadă de criză destul de febrilă până la a uita aproape cu desăvârșire vederea luminii și sfaturile părintelui său duhovnic. Probabil experiența deșertăciunii l-a condus la convertirea monastică definitivă, când în anul 977 face o călătorie în Paflagonia, își vinde averile și intră ca novice la Studion. Vezi mai pe larg J. Hausherr, *Un grande mystique byzantine. Vie de Simeon le Nouveau Theologien* par Nicetas Sthethatos, *Orientalia Christiana*, XII, nr. 45, 1928, p. IV – XCIII.

² Este vorba aici de urcușul duhovnicesc spre dobândirea cunoașterii lui Dumnezeu sub îndrumarea părintelui duhovnicesc. Urcușul este presărat cu căderi și ridicări. De multe ori apa cunoașterii și cunoașterii de Dumnezeu este tulburată de noroiul păcatelor și al patimilor. Sub îndrumarea părintelui duhovnicesc această apă devine tot mai limpede și mai curată, ea putând fi băută fără nici un pericol.

³ Sfântul Simeon relatează neînțelegerile pe care le-a întâmpinat din partea monahilor în mijlocul cărora se nevoia pentru a ajunge la vederea luminii dumnezeiești. În pofida tuturor greutăților întâlnite, sfințenia și calitățile duhovnicești ale tânărului ieromonah s-au impus repede și în anul 980, în urma morții egumenului Antonie, el va fi ales egumen, fiind confirmat de patriarhul Nicolae al II – lea Hrisoverghi (979 – 991).

⁴ Dumnezeu i se descoperă omului numai atât cât este necesar acestuia pentru mântuire. Odată experiat acest contact al omului cu Dumnezeu, bucuria care se naște din această unire îl face pe om să-L dorească neconținut pe Dumnezeu, să dorească să rămână unit cu El pentru totdeauna. Sfinții Părinți vorbesc de multe ori de o „ascundere” a lui Dumnezeu de la fața omului, lăsându-l să cadă în păcat tocmai pentru a-L căuta cu și mai mare insistență, spre a ajunge la „metanoia” și pe măsura smereniei să se unească cu El.

⁵ Este vorba despre conflictul pe care l-a avut Sfântul Simeon cu unii călugări datorită supunerii austere față de părintele duhovnicesc, Simeon Evlavestatul. Acesta a fost și unui din motivele pentru care Sfântul Simeon a fost exilat, în urma conflictului avut cu Ștefan al Nicomidiei.

⁶ Eliberarea sufletului de lucrurile pământești și de amintirea lor, curățirea minții de tot ceea ce este văzut, reprezintă o condiție sine-qua-non pentru vederea și contemplarea lui Dumnezeu.

Despre pocăința tinerilor

P.S. Iosif Pop

- Am dori să vorbim despre calea pocăinței și, de la început, am vrea ca dialogul nostru să înceapă de la ceea ce este pocăința ca stringență interioară, ca cerință ontologică a omului, iar apoi să vorbim despre calea pocăinței pe care merge cel ce se întoarce spre Dumnezeu.

- Este esențial, zic eu, să vorbești cu tinerii despre pocăință, însă este probabil prematur să vorbești despre pocăință înainte de a vorbi despre bucuria de a fi cu Hristos, de a fi prietenul lui Hristos. Ce te faci că de multe ori tânărul nu vrea să se apropie de Dumnezeu direct, prin pocăință, el vrea și altceva de la Dumnezeu: vrea viață. Tânărul e plin de viață, aș spune, ontologic. Tânărul este plin de energie de viață și atunci cum să vii la un tânăr să-i vorbești despre pocăință? Asta este întrebarea mea. Eu vă pun întrebarea asta sigur că nu avem răspuns, deși noi trebuie să vorbim despre pocăință.

Fiul risipitor era un tânăr. Iisus Hristos a dat această pildă a Fiului risipitor, a tânărului risipitor care s-a întors către Dumnezeu. Este clar, deci, că nevoia de pocăință există la toți oamenii, inclusiv la tineri, însă înainte de întâlnirea unui tânăr cu Dumnezeu, Tatăl, putem să-i cerem pocăința. Pocăința este o revenire, dar ca să revii trebuie să pleci sau trebuie să-ți dai seama că, de fapt, te-ai îndepărtat, că nu ești acolo unde trebuie să fii, că nu ești lângă Dumnezeu, că ai pierdut pe cineva ca și copilul mic. Copilul până recunoaște pe tată, sigur că pe mamă o simte altfel, o simte de când e în pânțele ei, dar pe tată până îl recunoaște trece ceva timp și abia după aceea își dă seama de el și plânge după el, îl dorește. La fel și tânărul cu pocăința. Trebuie să revină la Dumnezeu. De unde revine? Iar venim la ontologic: ontologic suntem aproape și departe de Dumnezeu. Pentru că este Părintele nostru, dar, în același timp, ne și îndepărtăm de El prin lumea păcatului, prin lumea morții.

- Ați amintit de voința ontologică, înnăscută, lăsată de Dumnezeu tânărului. Nu cumva pocăința înglobează toate manifestările tânărului în a trăi cu adevărat chiar dacă va urma să cadă și apoi să-și revină ca și fiul risipitor?

- Sigur că pocăința o poți lua în sens larg. Pocăința ca izvor al bucuriei, al tuturor bucuriilor, ca izvor al credinței, însă nu trebuie să forțăm, să mergem dincolo de experiența noastră. Noi știm că omul nu se poate pocăi înainte de a-L întâlni pe Dumnezeu.

Ioan Botezătorul propovăduia pocăința zicând: "Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!". Cuvântul pocăință ar însemna aici: întoarceți-vă la Dumnezeu, întoarceți-vă la Tatăl vostru, căci Împărăția Lui este aproape. Este vorba întâi de o întoarcere și după aceea Proorocul explică: schimbați-vă! Adică: deveniți altceva decât ceea ce sunteți. Cei care ați păcătuit nu mai păcătuți, cei care ați mințit nu mai mințiți, cei care ați făcut adulter sau desfrânare nu mai faceți, cei care sunteți soldați sau muncitori faceți-vă datoria așa cum trebuie. Fiecăruia i-a indicat locul de întâlnire cu Dumnezeu, o întâlnire cu Dumnezeu acolo unde este fiecare dintre ei.

Nu aș dori să pierdem din vedere și faptul că deseori omul, tânărul, L-a întâlnit pe Dumnezeu și s-a pocăit, s-a întors la Dumnezeu și își trăiește cu bucurie întâlnirea lui cu El o viață întreagă. Practic, uneori nu mai are nevoie să se întoarcă în locul de unde a plecat. Trebuie, de aceea, ca celui căruia încă nu-i putem vorbi despre pocăință să-i vorbim despre prietenia lui Dumnezeu, despre bucuria de a fi cu Dumnezeu. Acestea înainte de a-i vorbi despre păcat și despre pocăință.

Oricum este un refuz general astăzi în rândul tinerilor de a te asculta când le vorbești despre Dumnezeu. O spun din experiență. Cu atât mai mult când le vorbești despre un Dumnezeu care te primește numai pocăit, pocăit în sensul foarte îngust pe care îl dăm de multe ori cuvântului, adică acela de a face foarte multe semne exterioare de pocăință, ceea ce poate să fie fals.

- Credeți cumva că a înțelege pocăința prin semnele exterioare este o urmare a unei concepții scolastice care a afectat înțelegerea noastră despre pocăință? Vreau să spun că nu ne raportăm la Dumnezeu prin "a fi", a deveni întru El ceea ce trebuie să devenim, ci prin ceea ce facem exterior. Prin acest "ceea ce facem" nu trăim în viața Bisericii, nu ne împărtășim din Sfintele Taine, ci rămânem doar cu un moralism gol, fără roade.

- Aș spune că a curăța partea dinlăuntru a vasului este evanghelic. Mântuitorul face un reproș fariseilor spunându-le: "Curățiți partea dinlăuntru a vasului și nu cea din

- taina aceasta a întâlnirii omului cu Dumnezeu - se petrece înăuntru omului. Noi, pe dinafară, trebuie să fim parfumați, spălați, aranjați, nici măcar să nu dăm semne în vreun fel că ne-am pocăi. Nu turnându-ne cenușă pe cap, ci tocmai invers, adică parfumându-ne, spălându-ne, aranjându-ne, fiind bucuroși că ne-am întâlnit cu Dumnezeu. Înăuntru să căutăm pocăința, înăuntru să omorăm păcatul fără încetare, pentru că asta e pocăința. Pocăința e o luptă continuă. Dar ca să poți să începi lupta cu pocăința, ca să începi să te pocăiești trebuie să-L întâlnești întâi pe Dumnezeu, pe Hristos în tine, în sufletul tău sau în ceilalți la fel de bine. Pentru că întâlnirea între mine și Dumnezeu poate să se petreacă prin celălalt, prin creație, poate să fie în Biserică, poate să vină de oriunde. Iar vocația omului în general, sigur că e pocăința. Pocăința ca luptă neîncetată cu păcatul, luptă neîncetată cu ispita rea care vine să mă ia în primire este vocația ontologică a omului.

- V-ați referit la căutarea lui Dumnezeu. Înainte de a-L căuta noi pe El, Dumnezeu ne caută pe noi. Pascal pune în gura lui Dumnezeu aceste cuvinte: "Nu m-ai fi căutat dacă nu m-ai fi găsit". Dumnezeu ne caută. Cum să discernem acest glas al Lui în noi? Cum să auzim chemarea aceasta Lui? Ea poate fi acoperită de alte multe chemări exterioare. Există niște criterii de discernere?

- Nu sunt criterii, am putea mai degrabă identifica unele dintre aceste chemări, pentru că fiecare are o chemare proprie. Am putea să le împărțim într-un fel.

- Putem spune că pocăința începe cu chemarea Tatălui către fiu?

- Da, chemarea Tatălui adresată fiului. Dar înainte de toate să spunem despre întâlnirea cu Dumnezeu. Să vedem care sunt semnele căutării lui Dumnezeu sau cum ne dăm seama că Hristos ne caută.

Înainte de toate să ne gândim la conștiință. Faptul că în noi este conștiința este un semn al căutării, al căutării omului de către Dumnezeu.

După aceea, setea pe care tânărul o are în el, setea asta de iubire nesfârșită, setea de a-l întâlni pe celălalt perfect pentru el. Este un semn al căutării iubirii desăvârșite care este iubirea infinită a lui Dumnezeu.

Apoi setea de mistic a omului. Omul simte tainic o chemare către lumea în care ne vorbește Dumnezeu. Simțim chemarea aceasta. Uneori nu o identificăm. Alteori o identificăm, ne dăm seama că acolo ar trebui să fim. Alteori Îl întâlnim pe Dumnezeu, dar ne cheamă și lumea păcatului, ne cheamă foarte tare. Faptul că din nou venim la conștiință și conștiința ne doare pentru păcatul nostru e un semn că l-am întâlnit pe Dumnezeu și Dumnezeu ne cheamă să ne smulgă din păcatul acela. Aceasta se manifestă în durere, în

pocăinței, pentru că omul se curăță, se spală, întorcându-se spre Dumnezeu, după cum spune Psalmistul: “Spăla-mă-vei cu isop și mă voi curăți”. Apoi, în întâlnirea cu Dumnezeu este o chemare continuă spre renunțare și spre reîntoarcere la El. Este o chemare tainică pe care noi o trăim în rugăciune, o trăim efectiv în viața de zi cu zi. E o întâlnire la care noi suntem chemați după întâlnirea cu Dumnezeu, o întâlnire la care nu există apriori o ședere în Dumnezeu. Nu putem să spunem acum: “Doamne te-am uitat, nu mă mai preocupă nimic interior, te-am câștigat o dată pentru totdeauna”, dar trebuie să te păstrezi pentru că lupta aceasta de a te păstra în Dumnezeu este o luptă grea. E lupta cu gândul. Am trecut de la cele exterioare la cele lăuntrice, e lupta cu gândul, cu toate legăturile pe care le avem cu lumea păcatului și pe care le tăiem încet-încet. Eu aș spune că aceasta este o taină a tânărului, a vigoriei tinereții și a poftei de luptă, a dorinței de a lupta cu păcatul, cu răul, care este iarăși un semn al căutării și al întâlnirii cu Dumnezeu.

- Ați amintit de durerea pe care omul o are când se pocăiește. Vrând-nevrând ne întâlnim cu durerea pentru că, poate, nu suntem cum trebuie să fim. Atunci intervine o alternanță între durere și bucurie în sufletul nostru. Aș dori să detaliați dumneavoastră subiectul pentru că lucrurile sunt deseori neclare.

- Pocăința poate fi înțeleasă numai în sensul suferinței pentru păcatul pe care l-ai făcut. Acesta este “dolorismul” occidental, atunci când pentru a te pocăi aveai nevoie de semne exterioare, să te autoflegezi, să faci în genunchi un drum, să îți tragi nu știu câte bice pe spate, să porți o cruce ca și crucea lui Hristos, să suferi răni fizice în trupul tău pentru a-ți arăta pocăința. Atât de prezent în Biserica Apuseană, Romano-Catolică, dolorismul sigur că astăzi s-a estompat. Astăzi nu mai putem vorbi de această mântuire prin durerea provocată fizic. Nu mai putem vorbi, dar rădăcinile ei există în om pentru că omul are tendința asta să se autoflegeze pentru a-și arăta pocăința.

- Spune părintele Schmemmann că omul neavând profunzime lăuntrică, netrăind pocăința are nevoie de semne ca să-și mulțumească conștiința.

- Da. E ceea ce spunea Isaia vorbind despre post. Așa este și cu pocăința. Pocăința este să te lupți împotriva răului din tine, să te cureți pe tine neîncetat de păcat. Numai că dincolo de suferința care este ocazională, adică te forțezi să te rogi, te forțezi să stai în fața lui Dumnezeu, este o oarecare durere care e provocată de răul de care nu poți să te scapi și care doare la ieșire ca și un rău oarecare fizic. O măsea stricată

dacă vrei să o scoți doare pentru că are o rădăcină, la fel și răul are rădăcină în noi și în momentul în care vrem să-l scoatem punem har, chemăm harul. Doare, într-un fel, venirea harului pentru că ne e greu să ne luptăm cu împietrirea inimii noastre, dar venind harul sigur că durerea e mai mică. Până să vină harul durerea este aproape o durere fizică. De aceea spunem că e un pic de suferință în pocăință. Imediat, însă, suferința aceasta e urmată de bucurie pentru că vine lumina, lumina harului, lumina lui Hristos, care strălucește în întuneric. Acest întuneric doare în noi dar, când lumina lui Hristos vine, se vindecă încet-încet sufletul. Durerea rămâne de domeniul trecutului. Ea revine ca suferință și ca durere dacă uităm că suntem păcătoși, dacă ne apucăm să-l judecăm pe celălalt, dacă ne considerăm mai buni, mai îndreptățiți decât unii sau decât alții. Când durerea revine vedem, de fapt, că rădăcina răului din noi nu a fost scoasă așa cum trebuie. Durerea revine ca o împietrire. Omul se împietrește din nou dacă scapă din vedere căutarea neîncetată a harului. După ce am dat o dată de izvorul cel viu trebuie să continuăm să ne adăpăm din el fără de încetare.

- Deci durerea este un semn al prezenței lui Dumnezeu care lucrează în noi.

- Care operează.

- Și e un semn că nu suntem pasivi și indiferenți.

- Exact este un semn al lucrării lui Dumnezeu în noi, al Doctorului trupurilor și al sufletelor care este Hristos. El nu poate opera fără durere pentru că e lupta cu moartea din noi care ne aține calea prin păcat.

- Pocăința, chiar și în faza durerii, îi cuprinde și pe ceilalți prin faptul că suntem legați unul de celălalt prin comuniune. În ce măsură o rugăciune seacă, care nu are în noi bucurie și trăire, poate să fie de folos celui alt, mai ales dacă noi suntem într-o stare de durere. E bine să nu ne rugăm? Sau e ceva ce se face de la sine?

- Aș zice că e mai degrabă ceva care se face de la sine. Noi nu trăim pentru noi și atunci când pocăința se pune la lucru, aproape automat te gândești la celălalt. Pocăința solitară nu e o pocăință autentică. Nu trăiesc numai pentru mine. În momentul în care încep să mă pocăiesc toți ceilalți vin lângă mine, sunt aproape duhovnicește de ceilalți și rugăciunea pentru ceilalți pleacă aproape imediat; nu mai pot să accept în pocăință să mă rog și să mă port numai pe mine.

- În felul acesta putem spune că creștinismul e egocentric.

Cum spunea Sf. Grigorie de Nazianz: să te curățești pe tine însuși și apoi vei curăți pe alții, să te luminezi pe tine și după aceea vei lumina pe alții. Deci numai în măsura în care noi suntem în Dumnezeu putem să îi ajutăm pe alții să se apropie de El.

- Spune Mântuitorul: "Oare orb pe orb nu se vor călăuzi unul pe altul în groapă?" Orb pe orb poate călăuzi?

- Nu poate.

- Nu poate. Sau: "Doctore vindecă-te pe tine însuși!", "Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?", "Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă își va pierde propriul suflet." E evanghelic faptul că nu ne putem mântui mântuindu-i pe ceilalți și lăsându-ne pe noi baltă. Aproape că este imposibil să ne gândim numai la ceilalți. Practic nici nu există lucrul acesta. Să fim noi niște păcătoși și să îi ajutăm pe ceilalți să se mântuiască. E un nonsens.

- Ar fi un act fariseic.

- Sigur că e un act fariseic. Eu zic că omul care se roagă pentru ceilalți a gustat mântuirea și nu putem să spunem că cel care se roagă pentru ceilalți nu face un pas în propria lui mântuire. Rugându-te pentru ceilalți te rogi pentru tine, dar rugându-te, sfințindu-te pe tine îi sfințești și pe cei din jurul tău. O spune și Sfântul Serafim de Sarov: "Sfînțește-te pe tine însuși și mii în jurul tău vor găsi pacea, bucuria, liniștea."

Dacă revenim la bucuria suferinței în lupta cu păcatul știm că atunci când Duhul Sfânt vine în noi roada Lui e dragostea, pacea, bucuria, îndelungă-răbdarea. Toate sunt aici. Doar-doar se va mântui și celălalt prin mântuirea mea. Degeaba eu m-am rugat pentru mine și m-am apropiat de Dumnezeu dar când îl văd pe aproapele nu mai am răbdare cu el și aș vrea să fie dintr-o dată mântuit sau pocăit. Poate că în contactul cu tinerii putem să avem păcatul aceasta chiar și noi slujitorii lui Hristos. Să zicem: "Păi ce, uite, au aflat pe Hristos, de ce nu se schimbă, de ce nu se pocăiesc cu adevărat?" Trebuie aici răbdare din partea noastră.

- Trebuie și o mare înțelegere.

- Așa este. Suferința nu mai are întâietate în fața bucuriei și a păcii pe care ne-o dă Hristos, a liniștirii interioare. Numai că liniștea aceasta interioară presupune după aceea războiul interior dus până la capăt. Pentru că nu putem să stăm. Spune Sfântul Apostol Pavel: "Când stați luați aminte să nu cădeți!" Cu alte cuvinte ar vrea să spună: Nu stați, ci mergeți înainte războindu-vă, având platoșa dreptății, sabia Duhului, coiful credinței.

- Îmi amintesc o imagine pe care o aduce Olivier Clement. Spune că părintele spiritual lui Andrei Rubliov plecase în pustie înainte de a-l cunoaște pe Rubliov, dar îl purta în el pe acesta. Curățindu-se pe sine dobânda în el acea curăție duhovnicească din care urma să se nască, prin relația duhovnic-ucenic, marele pictor și sfânt Andrei Rubliov.

- Este ceea ce simțim și noi tot timpul. Dau un exemplu banal: simplul fapt de a învăța o limbă străină este mare lucru. De ce? Pentru că cu cât știu mai multe pentru Domnul pot să mă fac o unealtă, un vas în mâna Domnului. Cum a fost Apostolul Pavel Apostolul neamurilor pentru că avea cultura necesară pentru a vorbi neamurilor. Avea uneltele necesare pentru a vorbi oamenilor.

Să zicem limba engleză. Un tânăr oarecare: "Ce să învăț eu limba engleză, mai bine chiulesc și fac ce vreau eu." Dar ajunge la un moment dat că trebuie să vorbească, trebuie să-l propovăduiască celorlalți pe Hristos într-o altă limbă decât cea a lui și a pierdut o unealtă care, luată în ansamblu, este nesemnificativă. Ce-i aia o limbă oarecare în fața mântuirii? Dar zic asta ca să vedem că noi de când suntem ne formăm, creștem, acumulăm, ne zidim pe noi pentru Dumnezeu - ce să zic pentru pocăință, ce să zic pentru lupta aceasta pentru curăție interioară care mă pregătește, de fapt, pentru Domnul. Dar cu cât lupta e mai mare eu anticipez în mine pe celălalt, care mă va întâlni odată. Eu care pot să fiu vasul ales prin care Dumnezeu poate să-și spună Evanghelia Sa sau să-și spună voia Sa în lume.

- Vorbind de pocăință mi se pare că ar trebui să lămurim noțiunea de păcat pentru că, așa cum ați spus, nu putem să vorbim de pocăință fără a vorbi de curățire și pentru că însuși păcatul e privit diferențiat de unii sau de alții. Poate unii zic că e păcat ceea ce suntem, e păcat ceea ce facem, e păcat ceea ce acumulăm în noi. Ce înseamnă a fi în păcat? De ce ne pocăim?

- E greu să definim păcatul. L-aș defini printr-o frază: Păcatul este tot ceea ce ne depărtează de Dumnezeu. Tot ceea ce taie izvorul harului care este între Dumnezeu și mine. Cum spune Sfântul Apostol Pavel: "Totul îmi este îngăduit, dar nu totul îmi este de folos. Totul îmi este îngăduit, dar nu totul îmi este spre zidire." Fericitul Augustin spunea: "Iubește și fă ce vrei!" Îndrăznește! Adică nu spune: nu face! Păcatul nu mai este în Noul Testament: nu face aia!, nu face aia! Păcatul este depășit prin ceea ce ne dă Hristos pentru că El ne deschide o perspectivă extraordinară. Nu ne pune bariere. "Fericiti cei curați cu inima." Dar ne spune că din inimă izvorăsc toate relele: mânia, judecata, lupta cu celălalt, desfrânarea, hoția, minciuna, absolut toate izvorăsc

din inimă. Deci, ce-ar fi păcatul? În esență e ceea ce mă depărtează de Dumnezeu sau ceea ce face să scadă în mine iubirea față de Dumnezeu și față de celălalt, față de om.

- Aș vrea să ne vorbiți despre întoarcerea omului la Dumnezeu, acea “venire întru sine”. Ce forme ia această întoarcere? E vorba neapărat de Spovedanie, e vorba de post, de rugăciune? Zic asta pentru că, vedeți, pentru mulți Spovedania devine ceva ocazional, de Paști, de Crăciun, că așa e bine, că așa e frumos, că așa fac toți oamenii, după aceea ne întoarcem la ale noastre...

- După experiența mea și după exemplul fiului risipitor venirea în sine nu e neapărat Spovedania, ea se petrece cu mult înainte de momentul Spovedaniei, se petrece la porci când ești încă în păcat. Dacă nu există momentul acela tu degeaba te Spovedești că tu te întorci la păcatul tău. Eu aș spune că de multe ori și pentru mulți Spovedania se face prea devreme, atunci când omului nu îi este încă foarte clar dacă a renunțat la păcat sau nu. Nu Spovedania e totul, ci momentul de dinaintea Spovedaniei, venirea în sine, faptul că ne dăm seama că suntem în păcat, în mizerie, că suntem în rahat, am putea să spunem, deși poate că nu e potrivit cuvântul, n-ar trebui scris, dar de aici, de când ne dăm seama și până la Spovedanie ăla e drumul important. Pentru că am în față întrebarea: sunt eu hotărât să renunț la păcat sau nu sunt hotărât? ăsta e marele câștig al lui Dumnezeu în om, îl câștigă pe om cu totul. Omul acela e un om mântuit, acela și-a dat seama, i s-a luminat mintea în ce privește răul, în ce privește păcatul, când își dă seama unde este, care e distanța care îl separă de Dumnezeu. Când și-a dat seama el s-a și apropiat de Dumnezeu. Pocăința este numai un act posterior momentului adevărat al pocăinței. Nu este un moment după Spovedanie. E momentul de dinaintea de Spovedanie care, de fapt, este Spovedania în sine înaintea lui Dumnezeu. Cealaltă este formală, este exterioară, este ceea ce noi avem nevoie ca să ne curățim și să mergem înainte.

- Înseamnă că atunci omul se cunoaște pe sine.

- Sigur. Când începe omul să-și vină în sine înseamnă cunoașterea de sine. Să revenim la ontologie. Omul își dă seama că ontologic el ține de Dumnezeu, că el nu poate fără Dumnezeu, că starea lui normală aceasta este: pocăința, venirea în sine. Omul nu poate fără Dumnezeu. Și nu eșecul este scopul, dar eșecul este important, este placa turnantă, eșec sau criză (krisis care înseamnă judecată). Cuvântul “criză” înseamnă judecată. Important e ca la tineri să nu ne fie frică de criză. Să provocăm criza în ei. Dacă am

aceasta bună, de judecata asta bună în tână, astfel încât acesta să poată să pună la îndoială ceea ce este el ar fi minunat. Pentru că în tână găsim totul, găsim mândrie, găsim o forță de a lupta, găsim multe lucruri care pot fi întoarse, energii interioare ale tânărului care pot fi întoarse către Dumnezeu. Și aceasta hai s-o numim eros. Starea aceasta interioară este o energie internă care poate fi întoarsă către Dumnezeu prin har. Ea se convertește în dragostea aceea agapică. Întâlnirea dintre tână și Dumnezeu poate să dea apostoli și, de fapt, la aceasta suntem chemați. Poate că anticipez iar. Este o chemare tainică a tânărului la apostolat, dar primul apostolat este tocmai venirea în sine.

- Așadar erosul este iubirea agapică nedesăvârșită? Este începutul?

- Da, este începutul. Este ceea ce avem noi în stare naturală în noi, nepătruns încă de har. Aș spune o nebunie: Evdokimov vorbea de "dragostea nebună a lui Dumnezeu". Nu de la el vine formula aceasta, vine de la Nicolae Cabasila și nu numai de la Cabasila ci și de la Sfântul Simeon care vorbea de "erosul lui Dumnezeu", dragostea lui Dumnezeu față de om. Dar erosul, iubirea nebună a lui Dumnezeu pentru om, s-a transformat deja pe cruce. Pe cruce devine dragostea aceasta agapică, jertfelnică, acolo se transfigurează erosul în iubire jertfelnică, în mod văzut, adică omul poate să guste transfigurarea acestei iubiri jertfelnice. Este palpabilă. Până la moartea lui Hristos poate că iubirea aceasta era un pic teoretică pentru mulți. Atunci se manifesta setea de întâlnire dintre Dumnezeu și om dar, până la Întrupare, această realitate s-a văzut foarte greu pentru că omul nu era capabil să se întâlnească cu Dumnezeu față către față. Dumnezeu era foarte departe și chiar dacă ni se vorbește despre iubirea lui Dumnezeu față de om și despre căutarea omului de către Dumnezeu aceasta se întrupează în venirea Mântuitorului și devine o iubire vădit agapică pe cruce. Și iubirea omului devine agapică penetrată fiind de har.

- Ați spus că tocmai întâlnirea cu sine a omului, această criză, această măcinare launtrică a omului e semnul prezenței lui Dumnezeu, totuși la noi în țară - cred că și în Occident - sunt tineri care nu se întâlnesc cu sinele. Trăim, așa zice, în superficial, trăim în mulțumirea cu ceea ce ne oferă lumea fără să căutăm dincolo. Să fie aceasta o explicație pentru faptul săturării de viață al cărei ultim pas ar fi sinuciderea?

- Este un caz extrem.

- Un caz extrem dar s-ar explica cumva în acest mod?

- Sigur. Singurătatea. Omul este

singur, sunt mulți tineri singuri,

dar nu putem spune că este vreunul la care Dumnezeu să nu îi facă vreun semn. Poate sunt semne neidentificate de cel căruia i se fac, nevăzute, nesesizate, dar nu se poate, Dumnezeu nu minte, Dumnezeu bate la ușa fiecăruia. Depinde de capacitatea noastră de a-L primi. Singurătatea din lumea modernă, superficialitatea... Aproximarea fizică o putem înțelege și o putem vedea la tinerii de astăzi în graba cu care se apropie unul de altul și graba cu care cad în brațe unul altuia. Dar dacă citim duhovnicește lucrurile acestea vedem în ele tocmai căutarea acelei iubiri perfecte pe care o simte tânărul din fragedă tinerețe, din adolescență și pe care el și-o manifestă într-un fel. El vrea să o guste, caută să o guste, dar încă nu cunoaște iubirea lui Dumnezeu, iar noi probabil acolo avem de lucrat, acolo lucrează Hristos. Adică acolo încearcă Hristos să ne trimită pe noi misionari, apostoli.

- Ar trebui să lucrăm pozitiv, nu negativ. Nu punând interdicții, ci făcând să lucreze adevărata iubire care e ascunsă.

- Exact, să fim deschizători. Să ne adaptăm limbajului lui Hristos, care este nu pozitiv sau negativ, ci este deschizător al drumului libertății omului. Hristos ne spune: Gustați fericirea luptându-vă să vă curățiți inimile să plângeți pentru adevăr, fiind slujitori ai dreptății, fiind însetați de dreptate, fiind săraci cu inima. Asta ne deschide calea libertății. Nu este nici o interdicție, doar o cale a libertății.

- Cum trebuie să clarifice tânărul acel moment de criză, de întâlnire cu sinele, care poate fi momentul unei mari regăsiri sau poate momentul unei mari renunțări.

- E adevărat că momentul întâlnirii cu sine poate să fie un moment de bucurie, poate să fie un moment de criză, poate să fie un moment al adevărului. Moment de criză pentru că am putea să nu iubim ceea ce vedem, să nu ne acceptăm așa cum suntem din toate punctele de vedere. Ar putea să fie un moment al regăsirii, un moment al adevărului și să spunem că asta e ceea ce am căutat, am căutat să ne cunoaștem, am căutat să mă cunosc pe mine însumi.

- Aș vrea să fiți mai explicit de ce anume să nu ne acceptăm pe noi înșine, pentru că tot noi suntem.

- Ei, pentru că adevărata greutate nu este între mine și celălalt, ci este între mine și mine. Aș cita pe unul dintre profesorii noștri de la Sibiu care ne spunea pe bună dreptate că noi ne suntem dăruiti nouă înșine și că acel "doctore, vindecă-te pe tine însuși" înseamnă întâlnește-te cu tine însuși, acceptă-te pe tine însuși, mântuiește-te pe tine însuși.

Vedeți, acceptarea a ceea ce suntem, talantul pe care-l am, am unul, altul are zece, altul are doi, altul are șase, s-ar putea să nu accept, s-ar putea să doresc să am zece ca și celălalt, dar îi am, îi am talanții respectivi, numai că trebuie să lupt, să îi recâștig, să-i pun în evidență. Și concret: neacceptarea de sine duce la criza negării sinelui și la dorința autodistrugerii. Și păcatul, de multe ori, păcatul inconștient este tocmai această luptă împotriva ta, împotriva sinelui tău. Vedem că omul care nu se iubește pe sine se autodistruge. Omul care se iubește pe sine, care se respectă pe sine face doar lucrurile de care este sigur că sunt autentice, că au valoare veșnică.

- Dar această luptă și neacceptare a noastră nu este gustul unei mari însetări de libertate?

- Ba da. Sigur că așa este, însă nu e încă adevărata libertate.

- Dar e modul în care se exprimă gustul libertății.

- Gustul libertății se exprimă în felul acesta și poate că la început face parte din starea de luptă a tânărului, din nonconformismul tânărului să-și manifeste libertatea, dar cel care și-o manifestă revine ușor pe urmele sale și spune că a greșit. Asta este extraordinar.

- Este tocmai urcușul spiritual, omul ajunge un pic mai bine decât a fost, iar ceea ce a fost nu e chiar ceea ce vrea să fie, dar a fost un început. Am citit la Zizioulas în "Ființa ecclesială" exemplul cu adolescentul lui Dostoievski care spune că un om cu adevărat liber trebuie să fie atât de liber încât să se sinucidă. Zizioulas descifrează în această spusă marea dorință a tânărului de a fi îndumnezeit, profunda lui sete de a depăși orice limită, de a trece dincolo de orice constrângere.

- Exact. E ce spuneam adineaori, dorința aceea în subconștient de a se distruge, de a se autodistruge pentru că nu este ceea ce vrea să fie. Are setea aceasta de infinit dar și-o manifestă în sens invers, un fel de aneantizare sau nimicire a omului în sensul invers infinitului, a lui Dumnezeu pe care-L caută și a îndumnezeirii sale. Sigur că Dostoievski a surprins foarte bine în special lupta tânărului, căutarea îndumnezeirii, adică a infinitului, a înecării în Dumnezeu și cu Dumnezeu care se poate manifesta făcând contrariul, exact contrariul.

- Este chiar mărturia ontologică a chipului lui Dumnezeu în noi. Cred că ar trebui lămurită un pic lupta noastră în subconștient, pentru că așa cum spuneți lupta are o mare splendoare, un mare eroism. Totuși ea pleacă din adâncul adâncului nostru, iar alții văd în exterior doar o revoltă, o chinuire, o durere.

Cum să ne înțelegem pe noi înșine în acest sens?

- Dacă, venind din adâncurile noastre, acolo unde ne dăm seama ce suntem, ne legăm de o funie care ne trage în sus, funia aceea e Hristos, e darul lui Hristos, e mâna lui Hristos care ne scoate ca din iad. Atâta e: să ne ținem de ea, să ne ținem de mâna Lui și El ne scoate la lumină. E momentul în care trebuie să-l acordăm încredere, să mergem pe mâna Lui. Aceasta este coborârea la iad a lui Hristos, e învierea noastră înainte de învierea cea de obște. Putem să spunem multe lucruri, dar e numai începutul cunoașterii personale și nu ne vom putea cunoaște așa cum trebuie decât dacă ne vom lăsa trași în sus de către Hristos din adâncurile acelea ale păcatului, ale întunerichurilor care sunt în noi și ne vom cunoaște din ce în ce mai bine. Dar nu numai că ne vom cunoaște - e poate un act prea static - dar în același timp te și mântuiești, te înalți cu Hristos.

- Un cuvânt foarte frumos al lui Cabasila este acela că “Hristos ne este mai adânc nouă decât noi înșine”. Vorbiți cumva de această țâșnire a lui Hristos din noi?...

- Așa este. Această țâșnire a lui Hristos din noi, dar nu singur, cu noi, trebuie să ne ținem de El, când l-am întâlnit acolo în iad. Și spunea un părinte la un moment dat un cuvânt extraordinar: “Hristos coboară acolo unde suntem noi, mai jos decât unde suntem noi, ca să ne ridice de acolo.” Acesta este Hristos.

- Marea smerenie a lui Dumnezeu, El se coboară mai jos decât suntem noi... Cred că ceea ce ați spus ține de trăirea unei pocăințe autentice, numai un om cu o astfel de pocăință poate să treacă de stările acestea de criză, de bulversare. Uneori pocăința noastră este pândită și de unele scrupule duhovnicești, amestecăm lucrurile, deviem, nu înțelegem. Pot apărea multe contradicții spirituale în ființa omului. Poate chiar agravându-se pe plan psihic.

- Scrupulozitatea, așa spune eu, este o lipsă de credință. O lipsă de încredere în Hristos. Atunci când l-am întâlnit pe Hristos ne lăsăm cu totul în mâna Lui și credem, credem că ne primește, că ne iartă. Dar scrupulozitatea înseamnă în sens duhovnicesc să vrem să facem acumă totul, deodată, să fim dintr-o dată curățiți, dintr-o dată mântuiți, dintr-o dată perfecți. Ceea ce nu se poate. Trebuie să ne lăsăm în Hristos cu toată umilința, să creștem din nou, pentru că de-abia Hristos a venit în sufletul nostru și pentru a crește împreună cu El trebuie răbdare. Atât. Nu cred că pot să spun mai mult despre scrupulozitate. Ea este bună pentru că ne face să fim atenți cu lucrurile mici și cu lucrurile mari, asta trebuie să existe, dar nu scrupulozitatea în sensul că sunt

atât de scrupulos încât nu-L mai văd pe Hristos din cauza scrupulozității mele. Este fals și foarte periculos. Or, eu Îl văd pe Hristos înaintea mea și mă duc cu El, Îmi dă putere încet-încet și mă crește.

- Pentru unii dintre noi a fi scrupulos înseamnă a te plia după niște standarde ale minții tale și a nu mai trăi viața duhului din tine, a-L nega pe Dumnezeu care este în acea durere, în acel zbcium doar pentru că El n-ar corespunde anumitor tipuri, tabieturi pe care noi le avem în minte ca pe un barem. Și atunci suntem nefericiți, suntem creștini cu fețe triste, fețe posomorâte, fețe palide și Îl ascundem pe Iisus pe care nu-L descoperim în lucrarea noastră.

- Da, ceea ce spuneam adineaori: nu-L vedem pe Hristos din cauza scrupulozității noastre, ne-am creat, cum spuneai, anumite prejudecăți care țin de performanțe așa-zis duhovnicești - să facem atâtea rugăciuni pe zi, să facem atâtea metanii, să citim atâția psalmi, să facem atâta efort duhovnicesc - și întotdeauna greșeala este când se face peste puterile tale. Când faci peste puterile tale riști să nu mai vrei, riști să ajungi la saturație și saturația înseamnă împietrire. Nu-L mai vezi pe Hristos pentru că L-ai pierdut din vedere. Ai fost atât de concentrat asupra performanței tale, a tot ceea ce vrei tu să faci ca semn al pocăinței tale, a regăsirii tale cu Hristos încât Îl pierzi pe El din vedere, pierzi importanța contemplării lui Hristos, care este la început mai importantă decât performanța aceea în sine pe care sunt ispitit să o fac.

- Pocăindu-ne devenim ceea ce trebuie să devenim în Dumnezeu și ne păstrăm unicitatea, dar în același timp și diversitatea, suntem “unitate în diversitate”. Atunci oamenii care nu se pocăiesc să fie prea dezbinați, prea lipsiți de comuniune, de înțelegere, tocmai pentru că nu își trăiesc unitatea lor cu Dumnezeu și în același timp cu ceilalți?

- Pocăința este și întoarcerea și regăsirea de sine în lumina lui Hristos, în oglinda care este Hristos și automat oglinda care este Hristos te reflectă în celălalt, te trimite în celălalt și cu celălalt ești chemat la unire, dar o unitate care nu anulează diversitatea, diferența de talant, de talent.

- Aș dori să ne referim și la drumul în pocăință al omului prin Biserică, prin Sfintele Taine. Această viață personală de pocăință cu Hristos are, cum ați spus, un fundament, tot Hristos și noi ne încărcăm mereu de Hristos dacă gustăm din viața mistică, sacramentală a Bisericii. Aici ar trebui discutat probabil modul în care ne raportăm la duhovnic, la Spovedanie, la Sfânta

Împărtășanie, la tot ceea ce ține de viața noastră sacramentală cu Hristos ca fundament al pocăinței noastre.

- Este foarte important să ne apropiem de Hristos pe cele două căi: după ce pocăința este aici, o am, este reală, aspectul văzut, exterior în Biserică este sigur Spovedania și Sfânta Împărtășanie. "Gustați și vedeți că bun este Domnul!", "Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?", "Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema." Adică este o invitație. E aproape imposibil să te pocăiești cu adevărat, să vii către pocăință și să nu te apropii de Hristos, de potirul de unde vine iertarea, de unde vine tot fructul pocăinței și hrana pocăinței în același timp. Este dorința de Împărtășanie, de a te apropia de Hristos, iar Împărtășania însăși este darul, hrana pe care ne-o dă Hristos și fără de care nu putem trăi. Că zice: "Luați, mâncați, acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor". Pentru că pocăința autentică nu se desăvârșește decât în întâlnirea euharistică cu Hristos. "Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor." Acolo este creșterea noastră, în Sfânta Împărtășanie. Și nu putem să ne apropiem de Sfânta Împărtășanie fără să strigăm din adâncul sufletului că avem nevoie de Hristos. Pentru ce? Pentru că suntem drepti, pentru că suntem buni, pentru că suntem extraordinari? Nu. Pentru că suntem păcătoși, slabi. A fi păcătos înseamnă a fi slab, a avea nevoie de Hristos. Să ne încadrăm în ciclul liturgic, să fim oameni liturgici în sensul întâlnirii ultime cu Hristos în Euharistie, pentru că liturgicul nu are alt scop decât întâlnirea omului cu Hristos euharistic. Și hrana pe care ne-o dă liturgicul este pentru aceasta. Nu există liturgic în sine. Totul converge spre Hristos din Euharistie.

- Ați amintit de acea stare permanentă a noastră cu Dumnezeu pe care trebuie să o menținem. Trebuie să intrăm în acest ritm liturgic. Cum se face acest lucru, pentru că, zic eu, nu este ușor să te rogi dimineața, seara. Intrăm în viața cotidiană: unii mergem la cursuri, alții la serviciu, alții intrăm în tot tăvălugul de evenimente și de întâmplări. Noi trebuie să depășim aceste întâmplări și să rămânem în Hristos. Cum se face?

- Ritmul acesta liturgic nu este împotriva firii omului. Pentru că avem nevoie de liniște, avem nevoie de odihnă fizică, avem nevoie de odihnă sufletului. Odihna sufletului este în rugăciune. Seara, atunci când ai scăpat de greutățile zilnice, să depui totul în fața lui Dumnezeu ca sufletul să aibă liniște. Aceasta este rugăciunea de seară. Este în firea noastră să depunem toate greutățile zilei așa cum trupul lasă toate greutățile zilnice și are nevoie de odihnă. Iar

trupul nu-și găsește odihnă pentru că omul este un tot. Depunem toate în fața lui Dumnezeu, cerem iertare sau mulțumim pentru toate și mergem mai departe, apoi, după șase zile de lucru, este o zi a Domnului, Duminica, ziua în care ne ducem în casa Domnului și acolo găsim odihnă și hrană și sufletului și trupului pentru că iar zic, dacă sufletul este în pace și fizic omul este altfel, fizic omul înfloarește. Sigur că putem spune multe despre ritmul acesta liturgic care este de dimineață, de seară, însă este și chemarea aceea a Sfântului Apostol Pavel: "Rugați-vă neîncetat!" Sigur că nu putem cu toții dar în orice clipă din zi și din noapte suntem chemați spre rugăciune, suntem chemați să ne întoarcem mintea către Dumnezeu. Putem să o facem cel puțin de câteva ori în timpul zilei și o dată pe săptămână la biserică să fim efectiv înaintea lui Dumnezeu.

- Aceste probleme pe care nu le punem înaintea lui Dumnezeu ne macină viața. Spun asta pentru că am citit la Evdokimov și el spunea că Părinții pustiei descoperiseră cu mult înaintea lui Yung subconștientul și spunea, de asemenea, că există gânduri ascunse care lucrează în noi. Cum se produce lucrarea rugăciunii spre subconștient și cum se curăță omul în adânc?

- Rugăciunea ne aduce și ne pune într-o altă lumină. În lumina lui Hristos, în lumina harului și ne face să ne cunoaștem într-un alt fel, ne face să depășim momentele de criză lăuntrică altfel. Pentru că e Hristos acolo și El ne dă soluții concrete la ceea ce întâlnim noi în drumul spre lăuntric, în lăuntricul nostru. Ne cere să Îl chemăm pe El și harul Lui stinge răul, păcatul, stinge hărțuiala aceasta neîncetată care este în noi spre rău, spre a-l judeca pe celălalt, spre a-l distruge pe celălalt, spre a fi deasupra celui alt, a-l domina, a i-o lua înainte - am putea enunța multe - stinge neputința noastră de a fi ceea ce dorim să fim. Știm că noi nu numai că ne dedublăm, nu numai că ne detriplăm, ci odată am vrea să fim cineva, după aceea am vrea să fim altcineva însă ceea ce omul urmărește și ceea ce-i dă Dumnezeu să vadă în el este vocația lui. Rugăciunea ne pune și în fața vocației noastre, în fața unicei noastre vocații în fața căreia toate celelalte pălesc. Adică să fim oameni ai lui Dumnezeu oriunde am fi și orice am face.

- Spunea părintele Rafail Noica că vocația se desăvârșește prin rugăciune.

- Exact. Vocația se desăvârșește prin rugăciune și în rugăciune.

- Ați spus că pocăința ne pune în fața luminii lui Hristos, ne dă altă lumină. Tot pocăința ne face și să trecem de la acea imagine a

lui Dumnezeu ca tată sadic, ca Dumnezeu potrivnic, care ne pune interdicții, până la a trăi pur și simplu vederea lui Dumnezeu așa cum este, spunea părintele Sofronie. Nu înseamnă că pocăința ne dezvăluie adevăratul chip al lui Dumnezeu și ne dă măsura vieții autentice?

- Pocăința ne descoperă adevăratul chip al lui Dumnezeu în noi, al Lui încă nedesăvârșit în noi, pentru că noi trebuie să ajungem la desăvârșire. Nu putem să-L vedem pe Dumnezeu așa cum este trăind încă în această viață, dar descoperim, iluminăm chipul lui Dumnezeu în noi din ce în ce mai mult. Înainte îl avem pe Hristos, pe Hristos Îl știm și ne apropiem de desăvârșirea lui Hristos, de puterea pe care ne-a dat-o El spre desăvârșire.

- Putem vorbi astfel de autenticitatea noastră, devenim astfel oameni autentici în pocăință?

- Da, devenim oameni autentici în pocăință. Devenim persoane în comuniune cu celelalte persoane, adică avem de dat ceva celui alt, avem ceva de împărtășit celui alt. Sigur că ne împărtășim cu toții de Hristos și devenim persoane euharistice, adică în comuniune deplină unii cu alții în Hristos pentru că aceasta este comuniunea deplină a oamenilor care formează trupul mistic al lui Hristos. Acest trup mistic este Biserica și ea îl ajută pe om, pe tânăr, să ajungă la chipul bărbatului desăvârșit care este Hristos. Să ajungă la starea de persoană. Pentru că aceasta numesc eu persoană: omul desăvârșit după chipul lui Dumnezeu, "bărbatul desăvârșit" al Sfântului Apostol Pavel.

- Tânărul, chiar nonconformist, are cumva avantajul de a fi mai aproape de pocăință decât un om plafonat.

- Tânărul nonconformist și revoltat are un loc foarte important în Biserică, pentru că dacă își canalizează bine energiile și revolta lui își va da seama că el este revoltat împotriva păcatului și e bine că este revoltat împotriva păcatului. Este un fierbinte, nu este un căldicel, nici rece. Este o ființă plină de viață care vrea să lupte împotriva răului, poate inconștient.

- Un ultim cuvânt, poate de bucurie, pentru cititori...

- Aș spune tocmai acest lucru cu care am început că pocăința este, de fapt, premergătoarea bucuriei duhovnicești adevărate. Pocăința ca venire în sine, ca întoarcere către Dumnezeu, ca regăsire cu Dumnezeu. Și ce să-I spun lui Dumnezeu când mă regăsesc cu El decât: Doamne, păcătos cum sunt te iubesc, păcătos cum sunt vreau să fiu desăvârșit, păcătos cum sunt vreau să cresc în Tine. Dă-mi răbdare să merg înainte, dă-mi răbdare să cresc în Tine și să am bucuria mântuirii.

- Doamne ajută-ne!

Misticismul și puterile naturale

Răspunderea preoților în regenerarea morală
a insului, a familiei și a neamului

- Conferință -

Pr. Arsenie Boca

**Suntem chemați la pocăință nu la răzvrătire.
Misiunea și răspunderea preoților**

Când neamul se autonomizează de Biserica lui Hristos atunci nu mai ajunge la cunoștința de sine ci ajunge așa cum sunt neamurile care se leapădă de Hristos. Vor protesta și a doua oară protestanții, dacă nu s-au mulțumit cu protestarea lui Luther. Le va fi după faptele lor.

Aceste trei răspunderi și misiuni, a **Bisericii**, a **preoților** și a **Statului**, dacă nu se inserează în ordinea normală a locurilor, atunci se inversează valorile. Căci acolo unde poruncește trupul sufletului, sau vremelnicul veșnicului, lucrul nu dăinuiește.

Noi, preoții, suntem oameni trimiși de Dumnezeu. Toți preoții sunt trimiși lui Dumnezeu, ca să ajungă la cunoștința de sine și de Dumnezeu, ca să aducă și pe alții la cunoștința de sine și de Dumnezeu ca să nu rămână în întuneric și să se răzvrătească.

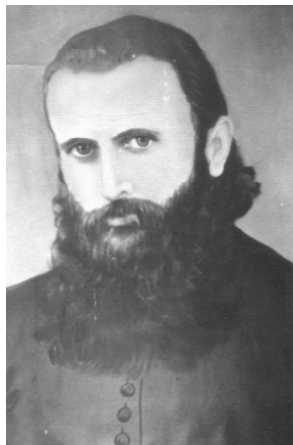
Dintre slujitorii lui Dumnezeu, potrivit credinței Bisericii noastre, din vreme în vreme sunt aleși unii și încredințați cu o **misiune specială**. Sunt misiuni care apar din vreme în vreme, misiuni speciale așa cum au apărut la iudei timp de 1500 de ani proorocii mari și proorocii mici de la Moise la Sf. Ioan Botezătorul, ultimul prooroc. Aceștia au fost cei care au trezit credința adevărată atunci când evreii voiau să se autonomizeze sau să slujească altor dumnezei.

Misiunile speciale sunt arătate așa în Sfânta Scriptură:

„Vă voi trimite slugile Mele dis de dimineață...” adică înainte de a veni pedeapsa pentru păcate. Dumnezeu trimite vestitorii fiecărei vremi, ca să-ți dea răgaz să te îndrepți „Voi trimite slujitorii aleși dis de dimineață”, înainte de a începe bătaia lui Dumnezeu în toată plinătatea ei. Pe aceștia îi alegea Dumnezeu cum vrea și cum știa în înalta lui Înțelepciune. Pe cine este curat îl bagă la lucru. Un cioban cu viața curată a fost ales la evrei, David – deși mai avea 11 frați. Apoi alt cioban, Amos. Aceștia erau mai curați ca toți ceilalți. Când David a pățit apoi una și alta a avut minte și le-a folosit în bine și acele căderi. Dumnezeu a ales pe trimișii Săi și dintre preoți, pe Ezechiel preotul, pe Isaia preotul, și dintre fii preoților.

Vremea în care suntem o vedeți mai bine ca mine, citiți și aveți răgaz să vă dați seama ce zic purtătorii de cuvânt. Unul dintre ei, cel mai important, chiar zice: „Nu este vorba de învingători și învinși ci numai de supraviețuitori și distruși”. Sortii războiului nu sunt în mâna celui ce l-a stârnit, ci în mâna cerului; cum va fi cumințenia oamenilor, așa va ține și lumea. Dumnezeu caută cumințenia oamenilor în vreme de încercare. Dacă o au și trec la pocăința cerută – fără care nu se poate - puternic este Dumnezeu să întoarcă cele rele în bine. De multe ori am spus-o încât cred că s-a auzit și de urechile mari.

În ordinea chemării la pocăință, Dumnezeu te cheamă mai întâi prin **glasul conștiinței**; dacă nu asculți îți rânduie după aceea **glasul preoților**; dacă nu asculți nici de această chemare îți dă **necazuri, boli, suferințe** - le îngăduie. Dacă nici acestea nu te duc la pocăință, îți grăiește Dumnezeu cu **tunul**. Unii e drept se fac mai credincioși, după ce au fost pe front. Alții nu vor crede nici când Dumnezeu le grăiește cu tunul. De glasul domol al preoților n-au vrut să asculte, de glasul aspru al tunului la fel, atunci le rânduiește Dumnezeu chemarea a cincia, care este **anarhia**... unde nu mai este temere de Dumnezeu ci prigonire. Și cine trece dreptcredincios prin această încercare, este mântuit. Căci în acele zile sau ești cu ei sau cu Dumnezeu.

Aceasta este vremea strâmtorării celei mari. Așa merg lucrurile în afară dacă nu-și dau seama să se îndrepte înăuntru. Apocalipsa e cea mai citită carte în vreme de strâmtorare.

Știm că în vremurile de pe urmă Dumnezeu va trimite îngerii, căci oamenii tot nu s-au pocăit de păcate și de curvie. Noi preoții suntem slugile lui Dumnezeu între oameni. Maleahi o spune: „suntem îngerii

lui Dumnezeu". Un altul zice că a văzut pe Iisus Marele Preot și ceată nouă de slujitori. Aceștia sunt cei care vor avea să fie trimiși în bucata de vreme de la venirea Mântuitorului până la a doua venire... Ne silește Scriptura la aceasta: slugi a lui Dumnezeu și împreună slujitori (lucrători); suntem colaboratori ai lui Dumnezeu în via aceasta.

Iată, știind ce suntem, răspunderea preoților în împrejurările actuale este de a chema pe toți la pocăință, la viață curată, astfel ca la „venirea a doua” noi, cei care suntem cu Dumnezeu, să fim gata și poate puțini sunt cei care vor intra în Împărăția lui Dumnezeu. Preoții au datoria de a lumina pe toți, de a pescui, de a învăța, ca cei chemați să fie în stare să-l mărturisească pe Mântuitorul și să poată trece proba muceniciei, nu ca niște fricoși, ci ca niște oameni plini de puterea credinței. Numai prin el putem birui. Noi suntem chipul neputinței, dar prin Hristos, care este Atotputernic, noi devenim puternici. Dacă suntem slugi ale Lui avem puterea Lui.

Azi ne-am împărtășit cu Hristos. El trăiește în noi. Trebuie să facem să sporească această trăire și să ajungă la puterile în care au fost cei dintâi creștini. Și a fost în acea vreme mare credință. Cu studenții de la Sibiu m-am înțeles că dacă mai fumează și nu luptă împotriva acestei patimi așa de mici, la pereți nu mă mai duc să vorbesc. Nu tabacul e păcătos ci neputința de care dau dovadă. Iar dacă tu azi te-ai împărtășit cu Hristos cum cutezi să pui în gura Lui țigară? Iar Sf. Împărtășanie, dacă n-ai știut v-o spun, se consumă toată, în întregime, nu dă nici un rest, așa că Hristos e în trupul, în vinele noastre.

Răspunderea preoților a fost făcută pe înțeles de însuși Dumnezeu. Iată ce zice către Iezechiel Prorocul: „*Iată, te-am pus străjer peste neamul lui Israel și dacă vei auzi vreun cuvânt din gura mea, dă-i de veste. Dacă eu voi spune celui rău: „Păcătosule, vei muri” și tu nu-i vei da de veste, ca să se abată din calea lui, păcătosul va muri în fărâdelegea lui și sângele lui îl voi cere din mâna ta. Dar dacă tu ai dat de veste păcătosului, să se abată din calea lui și să se pocăiască și nu se va pocăi de faptele lui, va muri în fărâdelegea lui, iar tu ți-ai mântuit sufletul*” (Iez. 3, 17-19). Așadar te-am pus străjer, adică să vorbești ca din partea Mea...

Noi duhovnicii suntem mai mult decât dreptii căci duhovnicul este răspunzător de cele ale credinței. Iar dreptul fără smerenie nu se mântuiește. De aceea, duhovnicii nu trebuie să se teamă nici de fața dreptului, când aceasta nu are smerenie.

Am văzut, capitalul uman e reprezentat prin **ins, familie și neam**. Insul este răspunzător de faptele sale, familia de asemenea (Răspunderea în familie este mai grea ca a unui călugăr. A da roadele tainei căsătoriei e mai greu decât

spun, căci așa este). Neamurile de asemenea sunt chemate a umbla în lumina mării lui Dumnezeu. Și **împărații** pământului vor aduce mărirea lui Dumnezeu.

Iată deci care este răspunderea și misiunea Bisericii și cea a preotului. Și am văzut și zona în care e răspunzător statul, prin ascultare sau neascultare, prin subordonare sau nesubordonare față de Biserică. Acum se târguiesc cum să dea legi. Târgul acesta nu duce la bine. Cel vremelnic trebuie să stea unde e, că de se va amesteca unde nu-i e locul o vor păți.

Misiunea preotului este de a mai salva ceea ce se mai poate salva; de a propovădui răspicat voința lui Dumnezeu, de a scoate pe cei ce sunt credincioși să se mântuiască, că de cumva nu vom lumina poporul, va fi rău. Noi suntem datori a propovădui pe Dumnezeu în Treime după predania Bisericii. Noi nu propovăduim ziduri moarte, ci pe Hristos cel răstignit, căci azi sunt din aceia care propovăduiesc un Hristos fără cruce.

Aceasta e misiunea Bisericii, a cărui conducător este Hristos. În zadar se neliniștește statul să afle cap Bisericii, că are cap, căci Hristos este cu noi până la sfârșitul veacurilor, purtând de grijă și adeverind cuvintele „cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor”. Activitatea insului, familiei neamului, așa trebuie înțeleasă.

Tâlہărirea energiei genetice

E bine să dau o asemănare rustică. Cu câtă grijă umblă plugarul să aibă sămânță bună! Știți cu toții că umblă cu multă grijă și nu numai plugarii, ci în cele din urmă statul. Cu atât mai vârtos noi duhovnicii, trebuie să fim cu grijă asupra seminței de om. De aici și misiunea duhovnicului, rânduit de Dumnezeu să cheme pe oameni la pocăință din vreme în vreme. Cum acționezi asupra seminței de om, căci prin ea trăiește insul, familia, neamul, ea având cu atât mai multă importanță cu cât Mântuitorul a binecuvântat nunta.

Când energia genetică nu se stârnește cu prețul sau cu măsura care trebuie, aceasta degenerează și avem în jos toate formele de degenerescență ale insului, familiei și neamului, atât în privința trupului (scăderea populației, a sănătății, etc.) cât și a sufletului (credință greșită, misticism fals sau nebunie).

Energia genetică este o problemă și a preotului și a medicului. Totul depinde de felul cum lucrează omul asupra acestui capitol din viața lui, cum îl învățăm s-o chivernisească, căci este una din puterile naturale de care e vorba în subiectul conferinței. Dacă va fi bine grijită,

chivernisită, atunci această energie de prim ordin va fi **convertită**, va da roadele de regenerare ale insului, familiei și neamului. Dacă însă duhovnicul se lasă biruit de fața omului sau de neștiința lui, avem toate formele de **pervertire** a energiei genetice, adică formele anormale.

Deci rostul duhovnicului este de a lovi în păcat, mai ales în rădăcina păcatului. Vorbirăm în acest sens de convertirea energiei genetice, deci de regenerarea insului, familiei, neamului, iar în pas cu nuanțele de pervertire a energiei genetice, de degenerarea neamului.

Energia genetică – după categorie (bărbați sau femei), și de aici începe împletirea fiziologiei cu duhovnicia – e o energie naturală menită să perpetueze spița. Dacă lași porunca firii de capul ei, fără îngrădire, ea tinde spre pervertire din pricina că e însoțită de momeala plăcerii. Omul se lasă momit de momeala plăcerii și astfel este tâlhărit de energia genetică, cu tot pomelnicul păcatelor desfrânării care sunt și în căsătorie legitimă. Să vă înșir păcatele prin care se tâlhărește energia genetică.

1) De pe la 5 – 6 ani apar jocurile cu împunsături necurate de-a mirele cu mireasa – cu sora, verișoara.

2) A doua perioadă începe pe la 14 – 15 ani, funcție de gradul de vitalitate a individului, când apare altă formă de desfrânare: onania, malahia, sau pe limba poporului: curvia cu mâna. Ea ține de la 14 până la 75 ani, dacă nu să grijește să se izbăvească de ea.

3) Desfrânarea cu dobitoacele apare tot în faza copilăriei; uneori copilul o ia pe perversiune și face păcatul cu dobitoacele. Se poate să țină acest păcat și după copilărie.

Fetele de asemenea, au desfrânarea cu mâna, dar la ele merg așa departe, încât ajung să se lupte cu nebunia.

4) Păcatele curviei. La căsătorie mulți nu se pot căsători din pricină că ținuta lor are o gravă defectiune. Pe respectivul nu-l doare nimic dar nu reușește să convie și să-și aleagă o soție.

5) Alte păcate din acest pomelnic, sunt cele din interiorul familiei, începând cu cele de dinaintea cununiei bisericești, cu propria aleasă. Ei nu mărturisesc păcatul înainte și cer Sf. Taină a căsătoriei peste curvie nemărturisită. După asta se miră de traiul rău și că nu e binecuvântarea copiilor.

Când a făcut păcatul înainte de căsătorie, poate s-a temut că prinde copii. Această frică fiind foarte puternică s-a resimțit în tot corpul și astfel i-au fost paralizate ovarele. În felul acesta ajunge să nu mai aibă copii, să fie stearpă. A gustat mai înainte de vreme din fructul oprit și a avut o teamă care a trecut prin ea ca un curent electric ce i-a paralizat ovarele.

6) Și după căsătorie poate fi desfrânarea. Sub numele

căsătoriei își îngăduie toată risipa și toate blăstămățiile ce se întâmplă. Se face o pervertire a energiei genetice până acolo că intră în simțul lor și desfrânarea devine o a doua natură. Când devine a doua natură ei sunt robiți de plăcere și sărăciți de putere. Se întâmplă să mai zămislească și copii, căci căsătoria nu e dată spre plăcere, ci este însoțită și de plăcere (asta e cu totul altceva). Ispitiți, oameni au despărțit plăcerea de poruncă și se feresc de zămislire, ferire care aduce dauna atât bărbatului cât și femeii. Aceasta ajunge tot la sterilitate. Ferirea de copii este a doua pricină de sterilitate.

Acestea sunt formele de pervertire. Acesta este felul în care se tâlhărește capitalul vital. Ce-i de făcut? De a acționa energic asupra acestui capital, ca să fie trecut sub formă de energie convertită și să nu se dărpene până în pervertirea energiei genetice.

Numai atât, numai nunta e binecuvântată de biserică, cât este spre nașterea de copii – restul e desfrânare. Acest adevăr e greu de primit, până nu-i dovedești nu-i spui de ce e așa. Răspunsul vine îndată ce voi dovedi fiziologia omului (insul, familia, neamul) când ar asculta de voința lui Dumnezeu. Voința lui Dumnezeu aceasta este: **sfințirea și să vă feriți de desfrânare**. Să știți să stăpâniți vasul în sfințenie și cinste, nu în patima poftelor, că numai atâta nunta e binecuvântată de Dumnezeu, cât este spre naștere de prunci. Restul e desfrânare.

Desigur avem de lucru cu cel mai vrăjmaș dintre toate păcatele, căci peste măsură este încâlcit omul cu desfrânarea. Mulți îți zic: de ce e păcat? Pentru că treci de măsura care, desigur, pare foarte aspră.

Iată ce pățește omul care desfrânează: de îndată ce energia naturală este tâlhărită prin una din formele desfrânării, această energie nu-și mai are și cursul ei intern. Nu mai are și funcția sa endocrină. Organele din care izvorăște această energie, nu mai au răgaz, nu mai prididesc să treacă energia lor prin transformarea în sânge, energie care e foarte trebuitoare în circulația sângelui. De aceea trebuie o presiune de înfrânare, de a opri trecerea în afară, până n-a trecut în aparatul circulator. Trecerea energiei genetice în sânge este ca să folosim o analogie, ca și trecerea energiei căderii de apă în energia electrică. Așadar, nu e o trecere de substanță, ci de energie, sângele capătă granule de energie vitală, cu rostul de a ține în bună stare organismul trupesc. Sufletul este de altă natură, decât energia genetică, chiar dacă aceasta este transformată după cum am arătat.

Cauza bolilor: desfrânarea Medicamentul: înfrânarea

Printr-o morală rigoristă, adică după cum e dorința lui Dumnezeu, energia genetică trece ca energie vitală în sânge. Această energie se mai numește hormonală. Când o ai în sânge, ea îți asigură sănătatea în întregime, a tuturor organelor. Tot prin această energie hormonală se asigură prin urmare și buna funcționare a sistemului nervos cerebrospinal, simpatic și a sistemului nervos în general.

Energia aceasta care-și are sediul în sectorul de jos al omului, dacă este bine strunită trece în sânge și dă organismului sănătate perfectă. De îndată ce ai tâlhărit-o, sănătatea devine șubredă – toate tânjesc, devin șubrede, stomac, ficat, plămân, simțurile, oasele chiar. Lucrul acesta l-am văzut cu ochii; oamenii veneau într-un suflet la mănăstire, la vârsta lor de 30 – 40 ani și întrebau: cum se poate să fie așa de prăpădit la vârsta asta? Dar pe de altă parte, eu vedeam semnele desfrânării pe fața lor. Și după caz, chemam și pe soț și pe soție și-i întrebam: vreți să fiți sănătoși? Vrem, cum să nu vrem, că doar am fost pe la toți doctorii și nu ne-a găsit nimic. De fapt aveau toate organele la loc, fără lipsuri mari și evidente pentru doctori. Le lipsea să funcționeze normal. Vreți să fiți sănătoși? Iată ce faceți:

Timp de..., după caz, să trăiți în înfrânare, din toate punctele de vedere, în toate privințele. Pleca omul. Nu făceam socoteala matematic, cât timp e necesar să primească energia hormonală și să se refacă, căci omul nu moare, ci trăiește zilele câte-i sunt rânduite de Dumnezeu. După o jumătate de an se făceau sănătoși. Veneau la mănăstire și acum nu știu cum să mulțumească lui Dumnezeu că s-au făcut sănătoși fără doctori. Doctoria erau ei, dar nu știau.

Și acum despre hormoni și microbi. Toți cei care își tâlhăresc energia genetică, pătesc și boli microbiene. Desfrânarea e cauza și aici. Microbii stau la pândă în noi ca niște tâlhari. De fapt, fiecare din noi avem agenții tuturor bolilor, dar ei nu pot acționa decât atunci când au un mediu prielnic. Ca să poată irupe acțiunea lor virulentă, se cere un mediu prielnic. În felul acesta, dacă nu ești înarmat cu „siguranța internă” a energiei hormonale, poți trece aproape prin bolile tuturor organelor și spuneau unii din oameni seria de boli prin care au trecut, una după alta: stomac, intestine, ficat, plămâni, etc. Aceasta pentru că la ei nu mai exista „siguranța internă” care să pareze acțiunea microbilor. Acum, dacă îl convingi că trebuie să fie înfrânat îl aduci pe calea sănătății fizice. Asta o fac hormonii, care distrug microbiile (n.red.: adică creează în organism un mediu neprielnic

microbilor).

Misticismul bolnav

Iată și legătura cu sufletul. Aparatul nervos cerebro-spinal și în general sistemul nervos e un dicționar între două limbi: cea văzută și cea nevăzută sau neauzită. E dicționarul între suflet și lumea de dinafară, de dincoace. E mediul de transmisie între lumea lui Dumnezeu și lumea aceasta. Aparatul acesta de radio-recepție este intermediul între cele văzute și cele nevăzute.

Dacă ai sănătatea care trebuie, traducerea se face firesc. Dacă n-ai energia endocrină necesară (cea mai importantă este hipofiza, o glandă mică de la baza creierului mare, care are legătură cu glandele din sectorul de jos al omului) n-ai nici sănătate. Dimpotrivă, dacă ai această energie endocrină ai și un aparat (sistem nervos) bun de radio-recepție și transmisie, ca să le faci cunoscute celui din lumea nevăzută.

Dacă ai o morală justă, dacă duci o viață curată, se întâmplă această convertire a energiei vitale și întreg aparatul de radio-recepție (sistemul nervos) îți servește admirabil cauza. De îndată ce ești șubred cu viața, purtările sunt păcătoase și aparatul este șubred și înregistrează toate nebuniile. Ești într-adevăr pradă a unei lumi nebune. Ești în cazul unei fals misticism, de domeniul psihiatriei. Medicina spune că nici nu poate stabili o limită între normal și anormal (nebun) în lumea de dincoace. Duhovnicul o poate spune după viața pe care o duce.

Tot așa pot fi clasați cei care propovăduiesc un misticism bolnav. Și sunt mulți care vorbesc în numele acestui misticism bolnav. Merg până a zice că sunt Hristos. A fost unul și la mănăstire.

Misiunea Bisericii și răspunderea preoților în regenerarea insului, familiei și neamului

Viața înfrântă duce la redobândirea sănătății încât să poți deosebi binele de rău. Lucrurile acestea sunt așa: Ori de câte ori, ca duhovnici, acționăm energetic, fără să ne temem de ponoase, asupra acestui capital vital - energia genetică -, tot de atâtea ori putem avea formele de regenerare ale insului, familiei și dacă acțiunea se extinde pe o rază mai mare și asupra neamului. Regenerarea este atât în privința sănătății fizice cât și a minții, căci numai cu mintea sănătoasă poți împlini porunca lui Dumnezeu.

În Biserică, omul tâlhărit nu poate primi cuvintele lui Dumnezeu căci este ca o corabie sfărâmată aruncată de valuri pe mal și oricât

te-ai strădui de a o străluci cu strălucirea unui Ioan Gură de Aur, tot nu te poate asculta. El e tâlhărit de acele păcate de toată puterea lui sufletească. O spune Sf. Apostol Pavel despre păgâni, care deși au avut filosofi mari, nu au putut să ajungă la o viață mai bună. Aceasta este de altfel și tragedia intelectualității noastre. N-au morală și n-au nici credință. De cutezi să le spui în față: Țți râde, dar cine va râde la urmă va râde mai bine.

Dacă veți fi pătrunși de misiunea Bisericii și de răspunderea preoțească, lucrați mai cu curaj, pentru a curăți pe oameni. În felul acesta vom avea și o regenerare a sufletului și a trupului. Căci numai cu o sănătate regenerată vom putea face față împrejurărilor de astăzi. Numai așa vom spori credința ca în vremurile dintâi. Numai așa ne vom putea face preoți adevărați. Numai așa vom putea împiedica întinderea necredinței. Numai așa vom putea să scăpăm să nu pățim ceea ce au pățit frații din strana strâmbă. Adică numai lucrând asupra acestui capital vital, vom putea împiedica obrăznicia necredinței.

Așa că, în plină cunoștință a misiunii noastre, putem păși la lucru, căci noi nu suntem singuri: Mântuitorul este cu noi, personal am această cunoștință, de care nu sunt vrednic. Mi-am văzut stăpânul și mi-a arătat păcatele. Așa se deosebește adevărul de părere, căci mi-a arătat păcatele mele nu ale altora.

E vorba de mobilizare morală făcută cu tot natul n.red.: toată lumea). Și nu izbutesc numai dacă se curăță de păcate cât e cu putință și cu trebuință; atunci va spori Dumnezeu credința. Tu duhovnic, nu ești decât unealta și omul de curaj. Numai atunci vom putea să-i scoatem din valurile de oameni și să-i întărim pe cei care sunt ai lui Dumnezeu. Vor veni vremuri în care cei păcătoși, numeric vor fi mai tari, dar calitativ, cei credincioși, căci calitatea totdeauna este superioară cantității.

Prin răbdarea noastră, a preoților, vom putea să ne mântuim sufletul. Noi suntem lucrătorii luați în ceasul al 11 – lea. Pacea s-a luat de pe pământ. Spiritul vremii noastre este acesta al ceasului al 11 – lea. Lupta e pusă, noi trebuie să păzim lucrul ca să nu piară cei ai lui Dumnezeu. Oamenii trebuie să urmeze o poruncă pentru ca în vremea de vântej, care va cuprinde toată suprafața pământului, ei să nu-și piardă capul.

Dacă nu-i sănătate e scăzută și credința. Credința trebuie să fie așa de tare încât cu prețul vieții s-o mărturisești. Să avem așa dar grijă să nu se piardă credința. Să avem grijă să nu fie neputincioși. Ziua încercării nu este zi de temere, ci pe cei ai lui Dumnezeu îi bucură. Ori de câte ori le spun oamenilor la mănăstire cum cheamă Dumnezeu pe cel slab cu credința, tot de atâtea ori ei plâng. Or eu totdeauna simt semnele bucuriei pe față. Într-adevăr, zilele

sunt pricină de plâns, or pentru cel pregătit nu, ci mai mult, e prilej de bucurie. Noi avem posibilitatea dacă vom regenera poporul nostru printr-o viață morală aspră, să-l trecem prin proba grea a muceniciei. Cei căldicei desigur vor fi de pagubă. Să nu fim și noi vinovați de aceasta. Cei răi se vor lepăda de Dumnezeu și se vor lega de stăpânitorii veacului. Pentru aceștia nu va fi deschisă împărăția. Pe ei îi va cuprinde atunci groaza. Ei sunt contra celor care cred. Când vin vremuri tari se împlinește cuvântul lui Dumnezeu: „*Când veți vedea că vin vremuri de războaie și zvonuri de război să nu vă înspăimântați, căci trebuie să fie toate, dar încă nu va fi sfârșitul. Căci se vor scula neam peste neam și împărăție peste împărăția ... dar cel ce va răbda până la sfârșit se va mântui*”.

Cei ai credinței suntem cei ai curajului. Nu ne temem căci trecând proba muceniciei, știm ce ne așteaptă.

În ce privește cuvintele „*Acesta e glasul de dimineață a vremii ce va să vină*” trebuie înțeles, că aceasta este o misiune mistică către puterile naturale, dintre care n-am vorbit, decât despre una (energia genetică) și am adus câteva din dovezile Sf. Scripturi, căci e plină, apoi dovezile științei.

Puterile naturale

Ar mai trebui să vorbesc și despre alte puteri naturale: **ereditate, mediu și destin** (destinul, după concepția creștină, vine mai mult de la divinitate). Acesta e nervul conferinței. Acesta e înțelesul titlului conferinței: misticismul și puterile naturale. Care din acestea vor putea duce la mântuirea omului?

Și ereditatea este o forță cu care să luptăm. Se poate interveni și în ereditate, în mediu extern ca și în cel intern (după cum am văzut), cât și în cel spiritual cu deosebire; vom vedea că se poate interveni și în puternica forță a destinului, care oarecum e din lumea aceasta. Când auzim cuvântul destin parcă că ai auzi că e vorba de o forță care îți anihilează orice inițiativă sau care ți-ar ușura răspunderile. Lucrul nu stă tocmai așa. Când purtările tale sunt rele, pedeapsa lui Dumnezeu vine până la al patrulea neam. Așa scrie în Sf. Scriptură (Levitic 20).

Ori de câte ori, ca duhovnici, auzim că un copil e neputincios, tot de atâtea ori, ne lovim de ereditate, de influența mediului și dacă mergem și mai la rădăcina lucrurilor, de destin: copilul ispășește vina părintelui. De multe ori trebuie s-o ispășească și pe a strămoșilor.

Se poate însă interveni și în ereditate și influența mediului și chiar și în zona divină a destinului nostru, care covârșește pe pământeni.

Forța destinului și moștenirea spirituală

Destinul e de speriat numai întrucât asupra celor ce păcătuiesc e ca o forță strivitoare. Dar dacă îl considerăm în partea lui divină, atunci forța aceasta a destinului are altă față. În cazul când avem pervertirea energiei genetice, o ereditate proastă, un mediu decăzut, cu siguranță că dăm în boli trupești și sufletești. Când mediul social e vraște, cum e azi, destinul e strivor. Pedepsele vin una după alta.

Dacă însă **biserica, preoții, statul** chiar ar lucra spre o regenerare a neamului, atunci destinul n-ar avea fizionomia aceasta strivitoare, ci cu totul o altă înfățișare. Ar fi o funcțiune majoră, de ridicare a tuturor puterilor. Destinul n-ar mai trimite conducători care să te spânzure ci care să te ajute.

De noi atârnă cei de mâine, de felul cum vom ști să le dăm locul, așa vor veni. Oamenii se plâng că nu ne-au mai auzit. Dar eu i-am întrebat: N-ați auzit de biserică? N-ați auzit poruncile lui Dumnezeu? Ascultatu-L-ați? Ba. E de vină părintele? Ba. Vă tânguți de lipsa păstorilor? E durere, lipsesc.

Dar cu ocazia aceasta vă leg – cu bună tocmeală: sfătuiți pe oameni ca **să păzească nepătată sarcina**, căci orice legătură trupească peste copilul din pânțe, e rea, căci se întipăresc în copil toate poftele părinților și la împlinirea vârstei răsar toate ca ciupercile după ploaie, faptele tatălui. Când crește copilul, cresc și faptele moștenite. De îndată ce oferi sufletului venit de la Dumnezeu o temniță întunecoasă, peste care ai semănat toate roadele, va covârși omul cel dinafară pe cel dinăuntru. Și chiar dacă Dumnezeu l-a trimis cu destinația de a fi preot, el fiind încărcat cu păcate, temnița de pe el îl va strivi și el va fi neputincios, ca să nu zic necredincios. El nu va avea puterea să propovăduiască cu toată puterea cuvântului lui Dumnezeu. Mai mult va fi spre sminteală. Va predica apă și el va bea vin.

De aceea trebuie să intervenim, căci lumea nu se gată cu noi. Trebuie să lucrăm sistematic asupra problemei morale ca să poată trimite Dumnezeu propovăduitori vrednici poporului, altfel se răresc tot mai mult. Ca să fie cum îi vrea Dumnezeu, atârnă și de la părinți, căci aceștia îi încarcă cu poveri prea mari, pe care copii trebuie să le împărtășească și când sunt maturi și ar trebui să propovăduiască pe Hristos ei sunt ispășitori ai păcatelor înaintașilor.

Iată temeiul pentru care suntem răspunzători de misiunea aceasta de regenerare morală. Căci dacă Dumnezeu nu ne trimite conducători luminați, nu Dumnezeu este de vină. În felul acesta destinul nu

este ceva apăsător, strivitor, Dumnezeu trimite sufletul cu anumită misiune, dar tu pământeanule ești de vină că ea nu se desfășoară, că preotul nu poate propovădui cu toată puterea și nu este un propovăduitor al poporului.

Ci scrie: „*Dacă nu se vor griji de păcatele lor, pentru aceasta îi voi da în mâinile copiilor lor*”. Deci de noi depinde, de noi atârnă ce generație vine. Știm cu toți că după război (după 1914 – 1918) am căzut în toate păcatele, am călcat postul, am desfrânat. Am văzut și rezultatele. Asta a fost generația de după război. În vreme de război nu trebuie concepuți copii, căci aceștia moștenesc toată starea nervoasă a tatălui, care vine cu nervii zdrobiți de branduri, atacuri, etc. A fost cu pușca în vremea aceea, să nu se mire nimeni că la vremea lui, copilul va lua pistolul și va ucide. Generația de acum, să priceapă aceste lucruri: ori se leapădă de păcate, ori va vedea ce zile vor veni.

Iată schițată și această forță – destinul, care e și naturală și supranaturală, căci jumătate e de pe pământ, iar numai cealaltă jumătate e de la Dumnezeu. Deci și de noi atârnă ce zile vor veni. Destinul nu e numai în mâna lui Dumnezeu, ci și a celor ce știu ce e și cum lucrează.

Dar aceste trei forțe: **ereditatea, mediul și destinul**, le voi dezbate atunci când vom pune problema **natalității**. Atunci vom vorbi mai mult pe limba medicilor, căci se pare că acolo au și ei răspunderea, că au și ei o misiune în regenerarea neamului. Dar la ei e multă necredință. Va trebui să mai lase pe Hipocrat și să vină să se adape de la doctorul trupurilor și al sufletelor și să se dea la o viață morală.

Concluzii:

Intervenirea energetică în ținerea riguroasă a moralei, a vieții morale a insului, a familiei și prin aceasta a neamului. Asta pentru că vremea o cere. Dacă boala e grea atunci și medicamentul e mai puternic. Sunt și leacuri de limită. Când beteșugul s-a întins recurg la asemenea leacuri de limită, care ori te fac sănătos, ori te pierd. Răul își face de cap. Ori îl lăsăm de coarne, noi toți, care suntem hotărâți să ducem o viață după Dumnezeu, ori vom fi pierduți.

Să o facem ca să nu fim păgubași în ceasul încercării.

Dumnezeu să ne ajute.

(intertitlurile aparțin redacției)

În această rubrică se dezbate:

1. probleme deosebite privind sfârșitul (Ω): sfârșitul lumii, moartea și sufletul după moarte
2. probleme prioritare privind mântuirea sufletului:

- **mijloacele de mântuire** (Biserica și Sfintele Taine, Sfânta Scriptură, postul și rugăciunea neîncetată, iubirea și jertfa creștină, părintele duhovnic, etc.)

- **piedicile din calea mântuirii omului ca persoană și ca neam.**

Subiectele Ω rămân deschise. Așteptăm completări și de la cititori.

Biserica Mileniului 3

(6)

Ortodoxia mileniului III

În secolul XXI ortodoxia poate fi, pentru Europa și pentru lume,
o nădejde de salvare

Mitropolitul Serafim

Al Germaniei și Europei Centrale

Bisericile occidentale

Eu am trăit în Occident în total, nu în continuu, 14 ani: 7 la Paris și aproape de 7 ani mă găsesc în Germania. Vă mărturisesc că în Occident, cred eu, mi-am definit sau redefinit propria identitate de ortodox. Am slujit la Alba Iulia 7 ani, la Catedrala Reîntregirii, slujind în mediu pur ortodox. Poate nu eram conștient atunci ce înseamnă Ortodoxia, ce valori are în raport cu celelalte confesiuni creștine. În Franța am trăit nu numai printre ortodocși, dar era acolo un mediu ortodox rusec, iar rușii au un sens al liturghiei nemaipomenit. Toți câți s-au convertit în Occident și în sud s-au convertit prin biserice rusești datorită evlaviei, misticii

profunde, felului lor de a sluji, muzicii slave. Deci am trăit în mediul acela rusesc la institutul Saint-Serge, devenit deja francofon de mai mulți ani de zile, dar am avut foarte dese contacte cu catolicii din Franța și chiar cu protestanții. Și acolo, deci, m-am poziționat pe mine însumi și mi-am dat seama de ce tezaur mă bucur ca și ortodox, de ce moștenire avem noi în biserica noastră și de faptul că celelalte confesiuni au pierdut foarte mult din acest tezaur al Bisericii primare, din primul mileniu, când Biserica a fost una. Au pierdut datorită contextului istoric, datorită spiritului occidental care este unul foarte pragmatic, ordonat, disciplinat – și este foarte bine să învățăm din aceasta – dar sigur că e un spirit care este orientat mai mult spre pământ, spre lumea aceasta, spre transformarea materiei, a lumii, care să servească vieții omului, care se reduce în mintea multora la viața pământească, și nu la viața de dincolo de moarte.

În Biserica Catolică și Protestantă se simte această sărăcie duhovnicească, foarte mulți catolici și protestanți fiind conștienți de faptul acesta. Au și ei însă tradiția lor. Chiar și protestanții, care spun că nu cred în tradiție, au și ei o tradiție la care țin tot atât de mult, cel puțin tot atât de mult, ca și noi ortodocșii. Vă spun un paradox, pe care l-am citit într-o revistă: protestanții din Franța, calvinii mai precis, datorită istoriei nefericite care au trăit-o după Reformă – căci regii Franței au luptat împotriva Reformei – au ajuns astăzi să fie practic atei sau indiferenți religios, dar când sunt întrebați ce confesiune au, spun automat calvin sau protestant. Adică el nu crede, nu practică, dar știe că e protestant. Foarte interesant! Deci și acești catolici și protestanți sunt conștienți de faptul că în decursul istoriei biserica lor s-a împuținat din punct de vedere spiritual. Au accentuat latura raționalistă, intelectuală, teologia scolastică și așa mai departe, și aceasta s-a transmis și în cultul Bisericii așa încât în Occident vom întâlni la aceste biserici un cult care se adresează mai mult minții, un cult simplificat mult din dorința de a fi înțeles de toți credincioșii. Deci s-a coborât ștacheta pentru ca să fie înțeles de toată lumea. Ori, Ortodoxia nu și-a permis nici o dată să-și propună o liturghie pentru copii, o liturghie pentru alt nivel.

Ortodoxia este exigentă prin ea însăși, este fluviul acesta de viață care de 2000 de ani curge în istorie sub influența și inspirația Duhului Sfânt și nu poți să simplifici în fond, pentru că ea are o perfecțiune și este exigentă. Ea ne cheamă pe toți să ne ridicăm, nu se coboară ea la nivelul copilului, pentru că ar nemulțumi atunci pe cei care sunt mai dotori de înălțimi duhovnicești, și în fond tot omul dorește perfecțiunea, desăvârșirea. Simțul acesta este sădit de Dumnezeu prin creație în sufletul omului și nu ne mulțumim niciodată cu jumătăți de măsură. Când mă duc la întruniri ecumenice, care nu sunt, din

partea mea cel puțin, decât o transmitere a ceea ce noi avem, eu vorbesc întotdeauna de spiritualitatea ortodoxă, despre isihasm, rugăciunea inimii, Liturghia ortodoxă. Peste câteva zile sunt chemat în Anglia să vorbesc despre Liturghia ortodoxă și titlul conferinței va fi „Să învățăm de la ortodocși”, și vor fi și acolo cel puțin câți sunt aici, și voi vorbi despre Liturghie. Vedeți, acești anglicani sunt conștienți de faptul că ceea ce le oferă tradiția lor este insuficient. Și caută mai mult, și aceasta e foarte bine. Problema care se pune este aceea că de foarte multe ori nu găsesc la ortodocșii pe care îi întâlnesc în preajmă ceea ce reprezintă în fond Ortodoxia.

Comunitatea românească și menirea ortodocșilor Occident

Comunitățile noastre ortodoxe în Occident, diaspora (și le spun pe cele românești în frunte), trăiesc o ortodoxie foarte diminuată, exterioară, subțire, tradiționalistă. Venim la slujbă, ascultăm Liturghia, așa cum o putem face și noi acolo, în condiții deosebit de grele, că nu avem biserici proprii. Slujim în biserici protestante și catolice după ce slujesc aceștia. Punem Sfântul Antimis, două icoane și slujim și noi Liturghia și o cântăm cum putem. Ori, dacă intră un protestant sau un catolic la liturghia noastră, mai cu seamă că e făcută aproape exclusiv în limba română, nu înțelege prea mult și nu e atras prea mult. La ruși e puțin altfel. Și grecii slujesc mai frumos, deși ei sunt mai superficiali totuși în slujirea lor, ca și noi românii. Dar noi suntem și mai superficiali, asta e o constatare dureroasă pe care o fac ei. Rușii au o slujbă pe care o respectă în cele mai mici detalii și totdeauna e susținută de cor. Nu există ca la noi preot și cântăreț, ci totdeauna un cor, făcut din cel puțin 3–4 persoane. Ei nu concep să slujească fără să aibă un cor. Și corul cântă frumos, chiar dacă slujesc în slavonă, că și ei sunt foarte atașați de limba slavonă, care este limbă liturgică; ea nu e o limbă vorbită, dar are o frumusețe nemaipomenită. Și aceasta îi atrage pe cei care sunt acolo, chiar dacă nu înțeleg mare lucru, poate chiar nimic din cuvintele rugăciunii și ale cântării respective. Deci, adeseori occidentalii care caută mai mult decât le oferă propria lor biserică nu întâlnesc aceasta la ortodocșii pe care îi cunosc. Sunt obligați să citească, să se informeze, să se ducă în comunități unde se slujește frumos, unde sunt ortodocși deosebiți, și aceasta este mai greu. E datoria noastră a ortodocșilor din Occident și din țară, bineînțeles, să le prezentăm Ortodoxia într-un mod convingător. Căci și aici în țară vin tot mai mulți oameni, și vor veni tot mai mulți, întrucât vorbim de mileniul, nu de

secolul următor. În mileniul al III – lea, dacă Dumnezeu va ține lumea, va fi un amestec de populații, de oameni, de neimaginat. Și atunci vrând-nevrând se va pune problema identității fiecăruia.

Eu cred că noi, ortodocșii români, trăim o criză de identitate teribilă. Mărturisesc iarăși cu durere că nici un grec nu va spune vreodată că nu-i grec și ortodox. Aproape nici un rus nu va spune vreodată că nu-i rus și ortodox. Mai cu seamă la sârbi, nu există vreun sârb care să fie altceva decât sârb și ortodox. Dar la români din păcate, se întâlnesc foarte multe cazuri când omul zice că nu-i român. Vine în Occident și își ascunde identitatea sa. Îi e rușină că e român, îi e rușine că e ortodox. Știe că Ortodoxia e privită cu suspiciune mai cu seamă de politicieni, de oamenii ignoranți, care chiar dacă se declară creștini se mulțumesc cu puținul de acolo pe care li-l oferă biserica lor și nu mână mai adânc cum spune Sfânta Evanghelie. Noi trebuie să redescoperim propria noastră Ortodoxia, să o trăim așa cum se cuvine. Mai întâi pentru noi înșine, bineînțeles. Pentru că altfel, dacă noi nu descoperim valoarea liturgică, valoare spiritualității noastre, nu putem fi mulțumiți. Și cred eu că dacă nu facem această experiență a harului în viața noastră, care vine prin rugăciune, prin asceză, prin participarea la Sfânta Liturghie, o să fim tot timorați și nu ne deosebim cu nimic de catolici și de protestanți, și poate chiar de necredincioși. Dacă ești ortodox trebuie să fii atins de harul lui Dumnezeu, trebuie să simți fiorul rugăciunii, al Liturghiei. Să descoperi în post, în ajunul de vinerea, de miercurea, ce înseamnă puterea ajunului, puterea rugăciunii, puterea Rugăciunii lui Iisus, puterea Liturghiei la care participi foarte des și de care te îndrăgostești de nu mai poți trăi fără Liturghie. Numai atunci ești ortodox cu adevărat și numai atunci poți da mărturie despre ortodoxia ta celorlalți. Și atunci cu adevărat **Ortodoxia este viitorul creștinismului. Secolul XXI va fi secolul Ortodoxiei.** Au spus aceasta minți luminate și calificate în Occident, precum marele bizantiolog englez Runciman și profesorul luteran Pannenberg din München și mulți alții.

Evangelia pentru consumatori cucernici

Occidentul, să nu uităm, a decăzut teribil! Nu mai are deloc simțul ascezei, al înfrânării! Disciplina aceasta pe care și-o impune omul din propria sa voință, de a se abține, de a-și dovedi stăpânirea de sine față de o mâncare, o băutură, bani, sau mai știu eu ce îți oferă lumea aceasta. Occidentul este rob mâncării, rob băuturii, rob plăcerii, a tot ce îți oferă viața. Un cult al trupului, al vieții acesteia pământești. Toată

cultura și tehnica este - să mă iertați, dar îl citez pe părintele Sofronie, ucenicul Sfântului Siluan de care cu siguranță ați auzit - o cultură a păcatului, pentru că omul nu face altceva decât să născosească tot mai multe mijloace de a ajunge la o viață confortabilă, plăcută, bună, frumoasă, să aibă tot ce îi trebuie, să-și satisfacă trupul cu tot ce dorește, totul e natural, totul e permis. În această logică, vedeți, care vine din suprimarea ascezei, s-a păstrat totuși noțiunea de post în Occident, dar nu mai spune nimic. E numai o amintire, o relicvă a trecutului. Se știe că începe Postul Paștilor de exemplu, și apoi vine carnavalul în Germania, cu mâncăruri și cu bunătăți, oamenii mănâncă de crapă aproape. Și asta e postul acolo! Și aceasta să știți că este teribil pentru viața spirituală. Un rus care a devenit de curând preot, un filosof care a scris foarte mult, Vladimir Zelinski, la Bologna, a zis un lucru extraordinar: „*Scoateți crucea din Evanghelie – cruce însemnând postul și rugăciunea împreună – și veți obține o Evanghelie pentru consumatori cucernici*”. Asta e imaginea pe care ți-o dă din păcate Occidentul la ora actuală pe linie creștină. O Evanghelie pentru consumatori cucernici.

Să nu credeți că occidentalii sunt atei. Foarte puțini sunt care se declară atei pe față. Aș putea spune că numărul celor care frecventează biserica în mod regulat în Germania, în Bavaria de exemplu, unde Catolicismul este foarte puternic și tradiționalist, este mult mai mare decât numărul credincioșilor ortodocși din orașele noastre. Deci, ei merg la biserică, dintr-un simț al disciplinei, al ordinii, al ascultării. Dar Biserica însăși nu le propune ceva mai mult, asceza, precum noi o avem din tradiția de 2000 de ani a Bisericii, care a fost perioadă comună și Occidentului, și pe care noi o păstrăm. O păstrăm cum o păstrăm și o trăim cum o trăim, că și la noi de multe ori la ce se reduce asceza? La un post alimentar pe care îl ținem cum îl ținem, și ne hrănim foarte bine, căci te poți hrăni foarte bine și cu legume, mai bine poate decât cu carne. Și poate suntem tot atât de răi și de invidioși și egoiști. Asceza nu e pentru sine, nu se reduce la actul ascezei propriu-zise, cum nici rugăciunea, ci asceza și rugăciunea împreună trebuie să contribuie la transformarea noastră lăuntrică, la unificarea inimii, la sfințirea vieții și atingerea dragostei. Iar dragostea înseamnă bunătate, să trăiești în comuniune de iubire.

Ortodoxia - șansa de mântuire a lumii

E important ca Liturgia să fie slujită și ea frumos, că din păcate nu avem atmosferă mistică în biserică, și atunci Liturgia poate

fi foarte mecanică și nu simțim mare lucru participând la ea. Dar dacă Liturghia e slujită într-o bisericuță de lemn plină de icoane, pictată, numai cu lumânări, nu cu lumini care ucid în tine toată dorința de mister – este cu totul altceva. Lumina electrică este un fals în bisericile noastre. Când se slujește Liturghia frumos, când se cântă frumos, delicat, cu adevărat nu mai ești pe pământ, cerul se coboară pe pământ. Simți o bucurie de nedescris. Ei, dacă vom sluji și noi așa, dacă ne vom ruga și noi așa, dacă vom posti și noi, dacă ne angajăm deci - căci totul este angajarea omului - atunci vom ajunge să simțim cu adevărat că Dumnezeu este în sufletul nostru, vom simți acea pace și bucurie launtrică și vom deveni oameni senini, optimiști, de mare nădejde, care nu se tem de nimeni și de nimic, decât de Dumnezeu, să nu păcătuiască, să nu greșească și atunci nu te mai temi să vorbești cu un catolic, un protestant, să te rogi chiar cu ei, în afară de împărtășanie bineînțeles că așa s-a convenit între cele trei Biserici.

Ereticul este cel care nu recunoaște Treimea, care nu recunoaște pe Hristos ca Dumnezeu și Om, și cu ereticul sigur că nu te poți ruga. Dar nu putem să fim exclusiviști, să fim negativști. Dimpotrivă, Ortodoxia e integratoare, nu se teme de nimeni și de nimic. Dacă ești ortodox! Dacă nu ești ortodox, vei fi un exclusivist, care critică, judecă, și aceasta este o sărăcie spirituală teribilă. Ortodoxul este prin fire deschis, liniștit, senin, știe să transmită, să vorbească cu ceilalți, și prin aceasta Ortodoxia poate să fie pentru secolul care urmează, pentru Europa și pentru lume o nădejde de salvare. Pentru că vedeți în ce situație trăiește lumea actuală, în ce situație s-a ajuns. Eu cred că dacă se va continua acest proces de îndepărtare a lumii de Hristos, de credință, lumea nu mai are nici o șansă de a supraviețui. Dimpotrivă, dacă noi ortodocșii, căci noi avem tezaurul, vom fi capabili să-l transmitem și celorlalți, și dacă ceilalți se vor arăta interesați de noi, încetul cu încetul se va produce o osmoză, o transmisie de viață duhovnicească în toată Europa, și atunci există șanse de salvare a lumii, și de mântuire.

Necaz, nădejde, credință și în final... minuni

Oamenii vin la biserică mai mult pentru că au necazuri. Dacă nu ar avea necazuri, poate că nici nu ar veni. Vrând-nevrând, prinși în necazuri și probleme, caută Biserica. Dar aceasta sigur că nu este suficient. Aceasta poate fi un început. Ferice de cei care primesc ajutorul preotului prin rugăciune și trecând peste necazul respectiv nu uită, cum se întâmplă la foarte mulți, ci se angajează tot mai mult și caută să pătrundă în

adânc și să trăiască credința nu numai când are necazuri, ci întotdeauna. Trebuie să fim cu multă credință în viața aceasta, care ne rezervă atâtea lipsuri și dezamăgiri și ne duce poate de multe ori la deznădejde, la o stare când omul nu mai știe ce să facă.

Să nu ne pierdem niciodată nădejdea. Să nu ne pierdem niciodată încrederea în puterea lui Dumnezeu, care este un Dumnezeu al minunilor. Dumnezeu nu face altceva decât minuni. Și Dumnezeu ne salvează când ne încredințăm Lui în orice situație am fi. Indiferent prin câte necazuri, greutăți, suferințe am trece, Dumnezeu este cu noi și ne ocrotește dacă noi nu-L părăsim, dacă noi ne punem toată nădejdea în El, dacă noi suntem sinceri, dacă noi strigăm, ca Sfântul Apostol Petru pe mare, din străfundul sufletului după ajutor.

Dacă în toate morțile acestea parțiale, cum spunea Olivier Clément, care sunt necazurile, ispitele, greutățile vieții de fiecare zi, de fiecare dată când suntem atacați, loviți suferim într-un fel sau altul; parcă ți se împuținează viața în tine. Din toate aceste morți parțiale prin care trecem în fiecare zi, ne scoate puterea lui Dumnezeu, care vine asupra noastră dacă ne rugăm, dacă postim, ajunăm, strigăm la Dumnezeu, alergăm la biserică, dacă nu ne pierdem nici o clipă curajul și înviiem de tot atâtea ori de câte ori murim. Morți parțiale – învieri parțiale, până la moartea finală și învierea finală. Nu există, dacă suntem cu Hristos, decât biruință. Și atunci nu te mai teme de nimeni și de nimic! Ești senin, optimist, lumea întreagă e a ta. Și lumea întreagă are un sens. Descoperi sensul rațiunilor ascunse, dumnezeiești, ascunse în creație, ascunse în umanitate, în oameni, peste tot vezi prezența, lucrarea lui Dumnezeu și nu te mai poate abate nimeni și nimic de la crezul tău.

E nemaipomenită puterea lui Dumnezeu la care, din păcate, noi nu mai apelăm, nu o mai cunoaștem. În această privință, Sfântul Apostol Pavel spune că Evanghelia este puterea lui Dumnezeu în noi. Dar vor veni vremuri când oamenii vor avea doar chipul evlaviei, chipul credinței, și vor tăgădui puterea ei.

Dacă ai credință, dacă te rogi, dacă postești, asta înseamnă puterea lui Dumnezeu în tine! Dacă nu crezi în puterea lui Dumnezeu, ea nu se poate manifesta. Credința este o virtute extraordinară. Să crezi împotriva a tot ce-ți poate imagina intelectul tău, mintea ta. Credința este dincolo, străbate totul, transformă totul, întoarce totul pe dos, legile firii, mintea noastră, judecățile noastre omenești. Credința le transfigurează pe toate, dar mai întâi trebuie să ai această credință. Și această credință mută munții! Și nu este proprie doar unor mari sfinți, duhovnici, cum ne imaginăm noi. Nu! Credința aceasta este prezentă în toți oamenii care o doresc, care o cer de la Dumnezeu ca apostolii, zicând:

„Doamne întărește-ne credința!”. Doamne dă-ne această credință să nu ne depărtăm de Tine orice s-ar întâmpla în lumea aceasta! Câți oameni simpli sunt în lumea aceasta care au o credință care mută munții, deși nu știu mai nimic din teologia noastră, dar postesc, se roagă, merg la biserică și nu deznădăjduiesc niciodată. Sunt senini, optimiști în viața lor.

Nu de mult am întâlnit astfel de cazuri când am vizitat câteva bătrânele bolnave. Una avea 88 de ani, o știam nelipsită de la biserică în cei 7 ani cât am stat la Alba-Iulia, și acum a ajuns în neputință la pat. Credeam că are vreo 70 de ani, așa chip frumos avea. Dacă o întrebam ceva despre Treime sunt sigur că nu știa să-mi spună cine e Treimea. Dar se închină Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, postește, se roagă Domnului Iisus, Maicii Domnului, mereu cu „Doamne Iisuse...” în gură și cu Maica Domnului. Și a ajuns la sfințenie înaintea mea și a altora care scriem studii și facem cărți și câte și mai câte.

Ortodoxia vie, trăită și ispita teologisirii

Ne răspândim cu mintea și inima ne rămâne departe de Dumnezeu, nu-L mai simți pe Dumnezeu. Facem cu mintea construcții teologice, dogmatice care nu ne mântuiesc. Pot să ajute foarte mult, căci mintea noastră iscoditoare dorește, vrea să cunoască. Dacă ea se reduce la o cunoaștere pur intelectuală, la o acumulare de cunoștințe, acestea nu te mântuiesc. Tot ceea ce ai acumulat în mintea ta în studiul teologiei trebuie să treacă prin inimă. Trebuie să devină existențial, trebuie să se întrupeze. Altfel, e un divorț ucigător între minte și inimă.

Mintea își are rădăcina în inimă. Mintea este o funcțiune, o energie a inimii, spune Sfântul Grigorie Palama, și nu e satisfăcută niciodată decât atunci când se întoarce înapoi în casa ei, la rădăcinile ei. Sfântul Grigorie Sinaitul spune că mintea e ca un om care se duce în călătorie departe de casă și atâta timp cât e departe se tot gândește la cei de acasă: ce face soția, ce fac copiii. Dar mintea noastră este neliniștită. Când s-a întors acasă și a găsit totul bine, atunci e liniștită și împăcată. Când e în afara inimii, rătăcește, vagabondează și nu simte nici o bucurie, nici o plăcere, decât atunci când se întoarce în inimă. Și ca să se întoarcă în inimă trebuie să faci asceză, să postești, să te rogi mult. Rugăciunea lui Iisus este esențială în acest caz. Pentru că e o rugăciune simplă, pentru că e o rugăciune concentrată, foarte dogmatică: „*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul*”. Ajută extraordinar minții ca să coboare încetul cu încetul în inimă. Și

rugăciunea noastră să fie o rugăciune existențială, ființială, din inimă, cu căldură, să se simtă căldura inimii.

Aceasta este Ortodoxia. Și dacă nu ajungem să trăim Ortodoxia în sensul acesta, să nu ne numim ortodocși. Sfântul Siluan Atonitul spunea că cel care nu-și iubește vrăjmașii săi și nu se roagă pentru ei, să nu se numească creștin. Zice el: „*creștinismul este religia iubirii de vrăjmași*”. Așa aș zice și eu: cine nu a avut experiența Duhului Sfânt, a rugăciunii, a ascezei, a postului, cine nu a văzut în viața lui că l-a ajutat Dumnezeu, cât l-a izbăvit Dumnezeu din atâtea necazuri, acela nu știu dacă se poate numi ortodox.

Părintele Stăniloae a spus un lucru extraordinar: „*Teologia adevărată nu o fac cei ce o predau în școală și scriu studii și cărți despre teologie, ci teologia vie, adevărată, o fac oamenii care îl au pe Dumnezeu în sufletul lor*”. Și spunea dânsul: „*Uitați-vă la sate, oamenii ies duminica la poartă, după Sfânta Liturghie, femeile mai cu seamă și vorbesc între ei. Și ce vorbesc: <<Uite, dragă, cât m-a ajutat Dumnezeu cu soțul că a fost bolnav, cu copilul că a intrat la școală!>>*”. Iată niște cuvinte de o simplitate extraordinară prin care omul își exprimă viața lui în Hristos. Dar acolo unde e simplitate, acolo e și Dumnezeu prezent. Și asta e teologie, să vorbești din propria ta experiență, din ceea ce tu ai gustat din Dumnezeu. Și atunci când vorbești astfel transmiți un duh al lui Dumnezeu la cei care te ascultă. Dar dacă vorbești rațional, faci o conferință. Dacă aș veni acum și v-aș citi aici, s-ar putea scrie foarte frumos, și v-ați chinui să transcrieți, v-ați zdrobi mintea să urmăriți toate construcțiile acestea. Sunt folositoare, eu nu spun să nu mai studiem teologia. Doamne ferește! Dar acestea nu mântuiesc. Așa a zis și a repetat mereu Părintele Sofronie.

Ne putem mântui și fără să studiem teologia și așa se mântuiesc cei mai mulți până la urmă. Iar cei care studiază teologia ar trebui să fie și mai profunzi în viața lor, în trăirea lor, decât cei care nu studiază. Dar păcatul este că aceia care o studiază rămân la nivelul rațional, și prin aceasta intră într-un fel de moarte spirituală. Să ne ferească Dumnezeu de aceasta!

Curajul mărturiei și puterea rugăciunii

Pe de altă parte, aș putea spune că sunt foarte încrezător în viitorul Ortodoxiei, în viitorul nostru al tuturor, în această Europă care se unește. Și asta cu toate pericolele care ne pasc, cum ar fi acela al pierderii identității, care probabil se va adânci, pentru că oamenii noștri nu au pregătirea necesară și sunt, să mă ierte Dumnezeu, ca o turmă

care nu are repere. Mă gândesc la bieții români care pleacă de aici și dau năvală în Occident și acolo sunt total debusolați, total dezorientați. Nu știu încotro să o apuce, ce să facă. Se declară catolici sau protestanți, când în fond sunt ortodocși. Păi, credeți că astfel de oameni întoarcă Occidentul la Ortodoxie, salvează Occidentul? Nu! Ci oameni serioși, care au o verticalitate a lor, care sunt conștienți de identitatea lor românească și ortodoxă, care nu se pleacă la bătaia fiecărui vânt, care nu se ploconesc mereu, care nu se mulțumesc numai cu rămășițele de la masa altora. Prin aceasta ne-am pierde și încrederea și stima celorlalți.

Dar trebuie să ții la demnitatea ta, să spui mereu ceea ce ești, chiar dacă pe mulți poate îi jenează. Știți că și acolo masele sunt ca și la noi: ei știu tradiția lor și nu vor altceva. Și când te văd pe tine cum ești, la început poți să-i superi. Dar dacă te văd că insiști, că îți vezi de linia ta lucrurile se schimbă.

Eu am constatat aceasta la Institutul pentru Bisericele Orientale din Regensburg care este un institut catolic. În urmă cu 7 ani au participat la rugăciunile noastre și ne duceam și noi la ale lor (la Mesa catolică). Dar am observat că veneau la noi și nu le plăceau cu adevărat slujbele noastre. După 7 ani s-au îndrăgostit pur și simplu de vecernia noastră, de Utrenia noastră și mai ales de Liturghie. Iar acum le pare așa de rău că eu o să plec de acolo și nu o să mai fie cine să slujească acolo. Am observat acest progres, dar l-am observat pentru că eu mi-am ținut linia mea. Cât am fost la Regensburg, nu mi-a lipsit o zi, măcar o zi, să nu slujesc dimineața Utrenia, uneori și Sfânta Liturghie și seara Vecernia. Și poate că și-au zis: „măi, dar ăsta ce-i cu el? E mai neamț decât nemții cu disciplina lui”. Dar nu făceam asta ostentativ, o făceam pentru că aveam eu însumi nevoie. Că dacă nu m-aș fi rugat, cât am putut și eu, înnebuneam. Pur și simplu înnebuneam! Prin încercările prin care am trecut, în greutățile pe care le-am avut, în haosul în care mă aflam, singura mea nădejde, singurul meu refugiu a fost rugăciunea aceea, puțină, știe Dumnezeu cum am făcut-o, dar aceea m-a salvat și aceasta ne salvează pe toți.

Scoala vieții, a ispitelor și necazurilor

Să nu credeți că eu sunt un caz izolat, că mă iubește Dumnezeu pe mine, pentru că sunt episcop, mai mult decât pe dumneavoastră în parte sau pe ultimul om din lumea asta. Pe toți ne iubește Dumnezeu la fel și toți suntem preferații lui Dumnezeu, dacă și noi Îl preferăm pe El, dacă și noi apelăm la ajutorul Lui prin rugăciune și prin post. Și atunci

Dumnezeu e al nostru al tuturor, și ce frumos este să faci experiența aceasta a puterii lui Dumnezeu în viața ta.

Vă spun drept, că prin toate greutatețile prin care am trecut și care vor mai fi, m-a călit Dumnezeu în așa fel încât mă gândesc: indiferent ce-o fi, cu Dumnezeu înaintea! Și nu pot decât să fiu biruitor. Pentru că încercările vieții, necazurile, ispitele și durerile, dacă nu cedăm, ci apelăm la ajutorul lui Dumnezeu, ne înțelepțesc, ne smeresc, ne dau o cunoștință profundă a realității, nu doar ce am învățat la școală. Nu știu cât am învățat sau dacă am folosit ceva din ce am învățat la școală. Poate inconștient. Dar m-a învățat viața, necazurile, greutatețile. Cum spunea un părinte din Pateric: „*Cine te-a învățat, Părinte, să te rogi cu atâta foc? Cine să mă învețe? Dracul. Păi, cum, dracul te învață la rugăciune?! Păi da, că mi-a adus tot felul de necazuri, și de greutate și de boli și de ispite, și eu ce să fac decât să mă rog. Și rugându-mă, și iar rugându-mă, că dracul nu mă slăbea din ispita lui, iată că am ajuns unde sunt, Dumnezeu știe unde...*”.

Așa și noi; să nu ne temem de ispită și de necaz. Să nu dorim o salvare și o mântuire gratuită, să nu dorim să fim cu lumea, să mâncăm bine și să avem pe deasupra și mântuirea și toate darurile lui Dumnezeu. Nu se poate așa! Trebuie să fim curajoși, trebuie să purtăm în mod voluntar crucea pe care ne-o trimite Dumnezeu în încercările noastre de toate zilele. Atunci vom vedea fiecare voia lui Dumnezeu cu noi, cât ne ajută Dumnezeu, cât ne apără.

Dar pentru aceasta trebuie să faci niște sacrificii, să fii corect, cinstit, să știi să nu te îmbogățești furând, mințind, trăind o viață care nu are verticalitate, ci așa cum ne învață Sfânta Scriptură. Munciți ca pentru Dumnezeu și nu ca pentru oameni! Dacă ar munci toți românii ca pentru Dumnezeu, câte nu s-ar mai transforma în țara asta. Dacă toți ar fi credincioși, așa cum cere credința noastră, câte nu s-ar transforma în țara asta. În afara bisericii ar trebui să fim cel puțin tot așa cum suntem în biserică. Dar noi suntem în biserică într-un fel, iar afară suntem alții, de parcă ne-am fi metamorfozat imediat. Ne întoarcem la relele noastre, la păcatele noastre. Ne ducem în biserică și trăim într-o lume ideală, în lumea comuniunii omului cu Dumnezeu.

Să încercăm să ducem biserica afară, în familie, pretutindeni. Răbdând, tăcând, suferind. Nu se poate să ne impunem voința în toate, să facem numai ce vrem noi, ci trebuie să lăsăm și după celălalt, să ne smerim, că așa purtăm crucea. Să ne ajute Dumnezeu să ne purtăm crucea pe care El ne-o trimite. (*Cluj-Napoca, 12.01.2001; subtitlurile aparțin redacției*)

(*Conferință ținută la Craiova, Sibiu și Cluj-Napoca*)

